

T.C.
KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANA BİLİM DALI

TÜRK CEZA KANUNUNDA HAKARET SUÇU

Ender Cihat ÖRNEK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KIRŞEHİR-2021

©2021-Ender Cihat ÖRNEK

T.C.
KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANA BİLİM DALI

TÜRK CEZA KANUNUNDA HAKARET SUÇU
INSULTING OFFENSE IN THE TURKISH CRIMINAL LAW

Hazırlayan
Ender Cihat ÖRNEK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin ERTUĞRUL

KIRŞEHİR-2021

KABUL VE ONAY

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi, Ender Cihat ÖRNEK tarafından hazırlanan “*TÜRK CEZA KANUNUNDA HAKARET SUÇU*” adlı tez çalışması 12/07/2021 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından oybirliği/oyçokluğu ile ***YÜKSEK LİSANS TEZİ*** olarak kabul edilmiştir.

Danışman .....(İmza)

Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin ERTUĞRUL

Üye.....(İmza)

Doç. Dr. Mustafa KOCAOĞLU

Üye.....(İmza)

Dr. Öğr. Üyesi Oktay AKTÜRK

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

.../.../2021

(İmza)

Prof. Dr. Hüseyin ŞİMŞEK

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim sadece Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin ..... süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda

uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

.../.../2021

Ender Cihat ÖRNEK

İmza

ÖZET

TÜRK CEZA KANUNUNDA HAKARET SUÇU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan: Ender Cihat ÖRNEK

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin ERTUĞRUL

2021 – (XIII+88)

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü

Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı

Jüri

Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin ERTUĞRUL

Doç. Dr. Mustafa KOCAOĞLU

Dr. Öğr. Üyesi Oktay AKTÜRK

1 Haziran 2005'te yürürlüğe giren 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 125. maddesinde hakaret suçu düzenlenmiştir. Bu düzenlemeyle kişilerin manevi varlıkları özellikle onur, haysiyet ve şeref hakları teminat altına alınmıştır. Bu hak, ulusal ve uluslararası metinlerde kişisel haklardan biri olarak ifade edilmiştir. Nitekim 1982 Anayasası'nın 17. maddesinin 1. fıkrasında “kişilerin manevi varlıklarını koruma hakkı” olarak yaşama hakkından sonra düzenlenmiştir. Ulusal nitelikteki belgelerin yanında uluslararası nitelikteki belgeler ile de insanların şerefine ve haysiyetine koruma altına alınmış olduğu görülmektedir. Uluslararası nitelikteki belgelerin başında hiç şüphesiz Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi gelmektedir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde insanın onur, şeref ve haysiyetine korunmasına yönelik hükümler bulunmaktadır. Doğrudan haysiyet ve şeref hakkı olarak Türk Ceza Mevzuatında bir düzenleme olmasa da, kişilerin manevi varlığı içerisinde “haysiyet” ve “şeref hakkı” kavramını değerlendirmek mümkündür. Türk Ceza Kanunu'nun 125. maddesinin temel şekli dışında, hakaret suçu kapsamında özel düzenlemeler de mevcuttur. Kamu görevlisine ve Cumhurbaşkanına hakaret gibi özel suç tanımları da Türk Ceza Kanunu'nda bulunmaktadır. Ayrıca özel hukuk hükümleri ile de kişilerin onur, şeref ve haysiyetleri koruma altına alınmış olup kişilerin onur, şeref ve haysiyetlerinin ihlal edilmesi durumlarında tazminat sorumluluğu öngörülmüştür. Hakaret suçunun temel şeklinin şikâyete bağlı olması, öğretide bu suçun hafif suçlardan biri olduğu yorumuna neden olmuştur. Her ne kadar hakaret suçları, haksızlık muhtevası ağır olan suçlardan sayılmasa da, uygulama da adli mercileri en çok meşgul eden suç tiplerinden birisidir. Bunun nedeni, günümüzde kişilere yazılı, sözlü veya sosyal medyadan ulaşma imkânının kolay olması ve rahat işlenebilir olmasıdır. Bu çalışmanın amacı, bu suçta caydırıcılığı sağlamak, öğretide ve uygulamada eksik olarak ifade edilen hususları incelemek, tartışmak ve çözüm önerileri sunmaktır.

Anahtar Kelimeler: Ceza, Haysiyet hakkı, Şeref hakkı, Suç.

ABSTRACT

INSULTING OFFENSE IN THE TURKISH CRIMINAL LAW

M.Sc.Thesis

Preparer: Ender Cihat ÖRNEK

Advisor : Asst. Prof. Dr. Hüseyin ERTUĞRUL

2021 - (XIII+88)

Kırşehir Ahi Evran University, Graduate School Of Social Sciences

Department of Political Science and Public Administration

Jury

Asst. Prof. Dr. Hüseyin ERTUĞRUL

Assoc. Prof. Dr. Mustafa KOCAOĞLU

Asst. Prof. Dr. Oktay AKTÜRK

The 125th article of the Turkish Criminal Law numbered 5237, which entered into force on June 1, 2005, regulates the offense of defamation. With this regulation, the moral assets of the persons, especially the honor, dignity and glory rights are guaranteed. This right has been expressed as one of the personal rights in national and international texts. As a matter of fact, it was regulated after the right to live as "the right of people to protect their spiritual existence" in the first paragraph of the 17th article of the 1982 Constitution. National acclaim is praised. No one in the field of international education at the European Human Rights Competition. The European Convention on Human Rights contains provisions for the protection of dignity, honor and dignity. Although there is no regulation in the Turkish Criminal Law as a direct dignity and right of honor, it is possible to evaluate the concept of "dignity" and "right to honor" within the spiritual existence of individuals. Apart from the basic form of article 125 of the Turkish Criminal Law, there are also special regulations within the scope of defamation offense. Special offenses such as insulting a public official and the President are also included in the Turkish Criminal Law. The fact that the basic form of the offense of defamation depends on the complaint has led to the interpretation in the doctrine that this offense is one of the minor offenses. Although defamation offenses are not counted among the offenses with severe injustice, the practice is also one of the types of offenses that occupy the judicial authorities the most. The reason for this is that today it is easy to reach people in written, oral or social media and can be processed easily. In addition, it is expressed as criticism in the doctrine that people who are subject to legal proceedings are punished with judicial fines due to committing this offense. The aim of this study is to provide deterrence in this offense, to examine and discuss the issues that are deficient in teaching and practice, and to offer solutions.

Keywords: Punishment, Right to dignity, Right to honor, Offense.

ÖNSÖZ

Bu çalışmanın amacı, Türk Ceza Kanununda düzenlenen hakaret suçunun, Türk Ceza Hukuku açısından incelenmesini ve uygulama-teori eksenli değerlendirilmesini yapmak ve problem arz eden hususlarla ilgili çözüm önerileri sunmaktır.

Pandemi döneminin ve meslek hayatımın zorluklarına rağmen bu çalışmamı tamamlamış olabilmenin mutluluğu içerisindeyim.

Ayrıca tez sürecinde hiçbir desteğini esirgemeyen danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin ERTUĞRUL'a, çok değerli jüri üyelerimiz Doç. Dr. Mustafa KOCAOĞLU ve Dr. Öğr. Üyesi Oktay AKTÜRK hocamıza teşekkürlerimi borç bilirim.

Kırşehir- 2021

Ender Cihat ÖRNEK

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ	v
SİMGELER VE KISALTMALAR	xii
GİRİŞ	1
BÖLÜM I	4
KAVRAMSAL ÇERÇEVE	4
1.1. GENEL AÇIKLAMALAR	4
1.2. KAVRAMLAR.....	7
1.2.1. Haysiyet Ve Şeref Hakkı	7
1.2.2. Hakaret Kavramı	8
1.3. TARİHSEL SÜREÇ.....	9
1.3.1. Uluslararası Hukukta Hakaret Suçu	11
1.3.1.1. Anglo Sakson Hukuk Sistemi.....	11
1.3.1.1.1. Amerika Birleşik Devletleri	11
1.3.1.1.2. İngiltere	12
1.3.1.2. Kara Avrupası Hukuk Sistemi.....	12

1.3.1.2.1. Almanya	13
1.3.1.2.2. Fransa	13
1.3.1.2.3. İtalya	14
1.3.1.2.4. Polonya.....	14
1.3.1.2.5. İsviçre.....	15
1.3.2. Türk Hukukunda Hakaret Suçu.....	16
1.3.2.1. Osmanlı Döneminde Hakaret Suçu	16
1.3.2.2. Türkiye Cumhuriyeti Döneminde Hakaret Suçu	17
BÖLÜM II.....	20
TÜRK HUKUK MEVZUATINDA HAKARET SUÇLARI.....	20
2.1. GENEL AÇIKLAMALAR	20
2.2. 5237 SAYILI TCK'DA HAKARET SUÇUNUN UNSURLARI.....	21
2.2.1. Maddi Unsurlar	21
2.2.1.1. Fiil.....	22
2.2.1.1.1. Somut Bir Fiille İşlenen Hakaret Suçu	24
2.2.1.1.2. Olgu İle İşlenen Hakaret Suçu.....	24
2.2.1.1.3. Sövmek Suretiyle İşlenen Hakaret Suçu	25
2.2.1.1.4. Mağdura Alenen İşlenen Hakaret Suçu	25
2.2.1.1.5. Mağdurun Yokluğunda İşlenen Hakaret Suçu	27
2.2.1.2. Fail	27

2.2.1.3. Mağdur	28
2.2.1.4. Suçun Konusu.....	32
2.2.2. Manevi Unsurlar	32
2.2.2.1. Kast	33
2.2.2.2. Taksir	33
2.2.3. Hukuka Aykırılık Unsuru	34
2.3. KUSUR.....	40
2.3.1. Hakaret Suçunun Haksız Fiil Nedeniyle İşlenmesi.....	40
2.3.2. Hakaret Suçunun Kasten Yaralama Suçuna Karşılık Olarak İşlenmesi	42
2.3.2. Hakaret Suçunun Karşılıklı Olarak İşlenmesi.....	45
2.4. NİTELİKLİ HALLER.....	46
2.4.1. Kamu Görevlisine Görevi Dolayısıyla İşlenen Hakaret Suçu	47
2.4.2. Suçun Kişinin Dini, Siyasi, Sosyal, Felsefi İnanç, Düşünce Ve Kanaatlerini Açıklamasından, Değiştirmesinden, Yayıma Çalışmasından, Mensup Olduğu Dinin Emir Ve Yasaklarına Uygun Davranmasından Dolayı İşlenen Hakaret Suçu	50
2.4.3. Suçun Mensup Olunan Dine Göre Kutsal Sayılan Değerlerden Söz Edilerek İşlenen Hakaret Suçu.....	51
2.5. HAKARET SUÇUNUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ ŞEKİLLERİ	52
2.5.1. Teşebbüs	52
2.5.1.1. Gönüllü Vazgeçme	54

2.5.1.2. Etkin Pişmanlık	54
2.5.2. İştirak	54
2.5.2.1. Faillik	55
2.5.2.1.1. Müstakil (Tek) Fail	55
2.5.2.1.2. Müşterek Fail.....	55
2.5.2.1.3. Dolaylı Fail.....	55
2.5.2.2. Şeriklik	56
2.5.2.2.1. Azmettiren	56
2.5.2.2.2. Yardım Eden.....	56
2.5.3. İçtima	57
2.5.3.1. Bileşik Suç	58
2.5.3.2. Zincirleme Suç.....	58
2.5.3.3. Aynı Türden Fikri İçtima	59
2.5.3.4. Farklı Türden Fikri İçtima.....	59
2.6. YAPTIRIM VE İNFAZ REJİMİ.....	60
2.7. YETKİLİ VE GÖREVLİ MAHKEME.....	61
2.8. BENZER HUKUKA AYKIRI FİİLLER	61
2.8.1. Kişinin Hatırasına Hakaret Suçu	62
2.8.2. Cumhurbaşkanına Hakaret Suçu	63
2.8.3. Yabancı Devlet Bayrağına Karşı Hakaret Suçu	64

2.8.4. Halkı Kin Ve Düşmanlığa Tahrik Veya Aşağılama	65
2.8.5. Devletin Egemenlik Alametlerini Aşağılama	66
2.8.6. Türk Milletini, Türkiye Cumhuriyeti Devletini, Devletin Kurum Ve Organlarını Aşağılama	67
BÖLÜM III	69
HAKARET SUÇU KAPSAMINDA YÜKSEK MAHKEME KARARLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ.....	69
3.1. GENEL AÇIKLAMALAR	69
3.2. KARAR I.....	69
3.2.1. Kararın Özeti.....	69
3.2.2. Kararın Hukuki Değerlendirilmesi	69
3.3. KARAR II.....	69
3.3.1. Kararın Özeti.....	70
3.3.2. Kararın Hukuki Değerlendirilmesi	70
3.4. KARAR III.....	70
3.4.1. Kararın Özeti.....	70
3.4.2. Kararın Hukuki Değerlendirilmesi	70
3.5. KARAR III	71
3.5.1. Kararın Özeti.....	71
3.5.2. Kararın Hukuki Değerlendirilmesi.....	71

SONUÇ VE ÖNERİLER.....	73
KAYNAKÇA.....	78
EKLER.....	82
EK 1. Yargıtay 4. Ceza Dairesinin 14.01.2021 tarihli ve Esas: 2020/29971 ve Karar: 2021/1007 Sayılı Kararı	83
EK 2. Yargıtay 4. Ceza Dairesi'nin 18.11.2014 tarihli ve Esas: 2014/5888 ve Karar: 2014/33320 Sayılı Kararı.....	84
EK 3. Yargıtay 4. Ceza Dairesi'nin 08.02.2021 tarihli ve Esas: 2020/19713 ve Karar: 2021/3301 Sayılı Kararı	85
EK 4. Yargıtay 4. Ceza Dairesi'nin 20.10.2020 tarihli ve Esas: 2020/20430 ve Karar: 2021/12755 Sayılı Kararı.....	87
ÖZGEÇMİŞ	89

SİMGELER VE KISALTMALAR

Kısaltmalar	Açıklamalar
Any.	Anayasa
AYİMBAMKGYHK	Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun
CD	Ceza Dairesi
CGTİK	Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun
CMK	Ceza Muhakemesi Kanunu
E	Esas
HAGB	Hükmün açıklanmasının geri bırakılması
K	Karar
KDAE	Kamu davasının açılmasının ertelenmesi
KK	Kabahatler Kanunu
m.	madde
s.	sayfa
Örn	Örnek
RG	Resmi Gazete
TC	Türkiye Cumhuriyeti
TCK	Türk Ceza Kanunu
TMK	Türk Medeni Kanunu
vb	ve benzeri

vd

ve diđerleri

Y

Yargıtay

GİRİŞ

İnsanlar sosyal varlıklar olup toplum halinde yaşama eğilimindedir. Bir bireyin toplum içerisinde önem verdiği temel haklarından biri de, hiç şüphesiz onun onur, şeref ve haysiyetidir. Toplumsal bir varlık olan insan, özünde manevi değerleri ile bir bütünlük arz etmektedir. Bu sebeple de kişilerin şeref ve haysiyetinin hukuki düzende korunma ihtiyacı ortaya çıkmıştır.

Toplum halinde yaşayan insanların birbirleriyle konuşmaları, vakit geçirmeleri birbirlerine düşüncelerini aktarmaları kaçınılmazdır. Bu etkileşim çoğu zaman nazik ve saygılı bir iletişimle sağlanmayabilmektedir. Kaba ve nezaketsiz davranışların kişilerin temel haklarına ve manevi bütünlüğüne zarar vermesi durumunda kanun koyucu bu fiillere müdahale etmekte ve bir ceza ile cezalandırabilmektedir. İşte kişilerin birbirleriyle olan ilişkilerinde manevi değerlerine, onur, şeref ve haysiyetine dokunan ve çevresinde küçük düşmesine neden olan söz ve fiillerin cezalandırılması caydırıcılık açısından önem arz etmektedir. Bu nedenlerle Türk hukuk mevzuatına bakıldığında kişilerin şeref ve haysiyetinin çeşitli düzenlemeler ile koruma altına alınmış olduğu görülmektedir.

Bir sözün, bir düşüncenin ya da bir fiilin kişinin manevi bütünlüğüne, şeref ve haysiyetine zarar vermek amacıyla sarf edilip edilmediğinin tespiti adli merciler tarafından özenle yerine getirilmesi gereken bir konudur. Örneğin bir yol tarifinde tarif amacıyla söylenen “*ilerideki topal adamın sağından dön*” ifadesiyle, tahkir amacıyla söylenen “*o topalın teki*” ibaresindeki sözler bir tutulmamalıdır. Şu halde bir söz veya fiilin hakaret içermesi ve cezalandırılabilmesi için söylenen sözün yeri, zamanı ve şartları da ayrıca değerlendirilmelidir. Bu nedenle iki samimi dostun birbirleriyle şakalaşmak için kullanılan ifadelerin hakaret kastı olmadığını fakat bunları bir birini tanımayan kişilere sarf edilmesi durumunda hakaret suçunu oluşturabileceği dikkatten kaçmamalıdır. Özetle salt söylenen söz ve icra edilen fiillere bakıp bir yargılamada bulunulmaması ve zaman-çevre-kışi şartlarının değerlendirilmesi gerekmektedir.

Kişilerin şeref ve haysiyetinin korunmasının temin edilebilmesi açısından, kişilerin şeref ve haysiyetine karşı işlenmiş olan suçların düzenlenmesi ve yaptırıma bağlanması gerekmektedir. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nda da kişilerin şerefine karşı işlenen suçlar başlıklı 125. maddesinde hakaret suçu düzenlenmiş olup hüküm altına alınmıştır. Akabinde devam eden maddeler ile hakaret suçunun özel görünüş biçimleri ve nitelikli hallerine ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir.

Hakaret suçunun insanın şerefine ve onuruna yönelik olması sebebiyle düzenlemelerin önem arz ediyor olduğu ortadadır. Hakaret suçuna ilişkin düzenlemelerinin önemi dolayısıyla Türk Ceza Kanunu açısından hakaret suçu konusu özelinde ayrı ayrı kaynak taraması ve değerlendirme sonuçları neticesinde detaylı açıklamalar yapılmıştır. Hakaret suçu bakımından uygulamada en çok karşımıza çıkan durumlara ağırlık verilmiş olup bu minvalde açıklama ve değerlendirmeler yapılmıştır.

Türk Ceza Kanunu'nda hakaret suçuna ilişkin düzenlemeleri konu alan bu tez çalışması öncelikle güncel durum kaynaklı bir araştırma sonucu oluşturulmaya başlanmış olup Türk Ceza Kanunu açısından hakaret suçu düzenlemeleri Mülga Ceza Kanunu ile karşılaştırmalı olarak açıklanmıştır. Bu itibarıyla Mülga Ceza Kanunu ve 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'ndaki hakaret suçuna ilişkin düzenlemeler incelenmiş ve bu incelemeler harmanlanarak açıklama raporları hazırlanmıştır. Bunların yanı sıra Türk Ceza Hukuku'nda hakaret suçu düzenlemeleri alanında kaleme alınmış olan tarihsel ve akademik nitelikteki makaleler, yayımlanmış tez çalışmaları, çeşitli internet sayfaları da incelenerek çalışma içeriği zenginleştirilmiştir.

Tez çalışmasında kullanılan Türk Ceza Kanunu'nda hakaret suçu düzenlemelerini konu alan ve özellikle uluslararası çapta kaleme alınmış makale ve kitap gibi kaynaklar konunun özünün anlaşılmasında büyük önem arz etmektedir. Ceza yargısı alanının dinamik oluşu da dikkate alındığında güncel mevzuat hükümlerine uygun olarak düzenlenmiş bulunan ve Türk Ceza Kanunu'nda hakaret suçu düzenlemelerini ele alan güncel kaynaklardan daha fazla yararlanılmıştır. Konunun anlatımında hukuki makale, dergi ve kitapların yanında çeşitli internet sayfalarından da yararlanılmış olup Türk Ceza Hukuku çerçevesinde anlatılmaya çalışılmıştır. Çalışmanın özgün değerinin anlaşılması için hukuki alanda usta isimlerce kaleme alınmış kitap taramaları yapılmış, bu minvalde araştırma konusu zengin bir içerikle oluşturulmuştur.

Bu çalışma, üç bölümden oluşmakta olup birinci bölümde Türk Ceza Kanunu'nda “şerefe karşı suçlar” başlığı altında düzenlenmiş bulunan hakaret suçu, hakaret suçunun tanımı, kavramsal temel çerçevesi, hakaret suçunun tarihsel gelişimi, Türkiye dışındaki ülkeler bakımından belirli hakaret düzenlemeleri, yürürlükte olan güncel Türk mevzuat hükümleri uyarınca hakaret suçunun yeri ve önemi, hakaret suçunun temel ve nitelikli unsurları, hakaret suçunun nitelikli halini teşkil eden durumlar ve mevzuat düzenlemelerine ilişkin açıklama ve değerlendirmeler yapılmıştır. Çalışmanın ikinci bölümünde ise hakaret suçunun özel görünüş biçimleri, hakaret suçuna ilişkin olarak yargı organları tarafından

yürütülen soruşturma ve kovuşturma işlemleri ve hakaret suçunun temel şekli ile nitelikli şekilleri bakımından yürürlükteki güncel mevzuat hükümlerinde öngörölmüş olan yaptırım düzenlemelerine ilişkin açıklamalara yer verilmiştir. Çalışmanın üçüncü bölümünde ise konumuzla ilgili olarak emsal nitelikteki Yargıtay kararları incelenmiştir.

BÖLÜM I

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Çalışmanın bu bölümünde ilgili konunun daha net bir şekilde anlaşılması amacıyla hakaret suçuna ilişkin genel açıklamalara yer verilmiştir.

1.1. GENEL AÇIKLAMALAR

İnsanın toplumsal bir varlık olması, kişilerin toplum içerisindeki konumlarının madden ve manen korunmasını gerektirmektedir. İnsanın maddi değerleri mevzuat düzenlemeleri ile koruma altına alınmış olduğu gibi manevi değerleri de çeşitli hükümlerle koruma altına alınmıştır (Centel, vd., 2007:111).

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda “şerefe karşı suçlar” başlığı altında, sekizinci bölümde hakaret suçuna ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir. Devam eden maddelerde de hakaret suçu bakımından daha fazla cezayı gerektiren nitelikli haller, suçun oluşabilmesi açısından kabul edilmiş olan değerlendirme ölçütleri, hakaret suçunda cezanın azaltılmasını veyahut da kaldırılmasını gerektiren nitelikli haller hüküm altına alınmıştır.

Hakaret suçu, genel nitelik itibariyle kişilerin onur, şeref ve saygınlıklarına yönelik aşağılayıcı söylem ve davranışlarda bulunmak suretiyle kişilerin şeref ve saygınlıklarının ihlal edilmesi durumu olarak tanımlanabilir. Bu tanımda da anlaşılacağı üzere hakaret suçunun koruma altına almış olduğu yegâne hukuki değer kişilerin onur, şeref, haysiyet ve saygınlığıdır. Kişilerin onur, şeref ve toplum içerisindeki saygınlıkları da bu gerekçelerle Türk Ceza hukuku koruması altına alınmış durumdadır (Dönmezer, 2004:270).

TCK m.125 vd. hükümleri uyarınca güvence altına alınmış olan insanın onur, şeref ve haysiyeti açısından spesifik bir tanımlama yapılamamaktadır. Nitekim insanın şerefi, onuru ve toplum içerisindeki haysiyeti kavramları soyut bir nitelik arz etmektedir. Genel nitelik itibariyle insanların maddi malvarlığı değerleri dışında sahip oldukları manevi değerleri insanların onuru, şerefi ve toplum içerisindeki saygınlığı olarak nitelendirilebilmektedir. TCK'daki hakaret suçu düzenlemesi ile de kişinin şeref ve haysiyetine ilişkin saldırı teşkil eder nitelikteki söylemlerin kişinin manevi değerleri üzerinde değer kaybına sebebiyet vereceğinden bahisle, kişinin toplum içerisindeki şeref ve haysiyetinin, saygınlığının korunmasının temin edilmesi hedeflenmiştir.

Hakaret suçu, temel nitelik itibariyle zarar suçu özelliğinden ziyade tehlike suçu olma özelliği arz etmektedir (Önder, 1994:223). Hakaret suçu ile kişinin şerefine, haysiyetine ve

onuruna yönelik yapılmış olan bir saldırıdan doğan zararın giderilmesi değil, kişinin toplum içerisindeki şerefi, haysiyeti ve onuruna yönelik gerçekleştirilebilecek muhtemel bir saldırı tehlikesinden kişinin korunması amaçlanmaktadır. Nitekim kişinin toplum içerisinde sahip olduğu şerefi, haysiyeti ve onuru somut olarak ispatlanabilir bir özellik arz etmemektedir. Bu açıdan bir değerlendirme yapılacak olursa da, hakaret suçu somut bir zarar suçu değil bir tehlike suçudur.

Hakaret suçu ayrıca soyut bir tehlike suçudur. Hakaret suçu, kişinin toplum içerisindeki şeref ve haysiyetinin zedelenmesine sebebiyet verecek veyahut kişinin toplum içerisinde rencide edilmesini sağlayacak nitelikteki değer yargılaması olması sebebiyle soyut özellikte bir tehlike suçudur. Dolayısıyla hakarete maruz kalmış olan kişi açısından hakaret dolayısıyla bir zararın oluşmuş olması veyahut hakaret suçu dolayısıyla gerçekten bahse konu mağdurun şeref ve haysiyetinin zedelenmiş olması aranmamaktadır (Önder, 1994:224).

Nitekim yukarıda da detaylı olarak açıklanmış olduğu üzere herkesin onur, şeref ve haysiyet bakımından eşit değer yargılarına sahip olduğu ve kişilerin onur, şeref ve haysiyetlerinin sonradan farklılaştırılmayacağı genel kabuldür. Hakaret suçu bakımından, kişinin şeref ve haysiyetinin zedelenmesine yönelik fiillerin gerçekleştirilmiş olması yeterli görülmüştür.

Hakaret suçunun gerçekleşmesi için ilgili kişinin mutlak surette zarar görmüş olması gerekmemektedir. Nitekim Türk Ceza Kanunu'nda da kişinin onur, şeref ve haysiyeti ile saygınlığını rencide edici nitelikteki davranışta bulunmak olarak hakaret suçunun fiil unsuru tanımlanmıştır. Kişinin onur, şeref ve saygınlığının zarar görmüş olması değil salt olarak kişinin onur, şeref ve saygınlığının zedelenmesine sebebiyet verecek nitelikteki davranışların gerçekleşmiş olması hakaret suçunun gerçekleşmesi için yeterli görülmüştür. Bir başka söyleyişle hakaret suçunun failinin gerçekleştirmek istediği amaç, yani ilgili mağdurun şeref, onur ve haysiyetine yönelik olarak gerçekleştirdiği zarar verici davranışlar neticesinde mağdurun bu sebeple zarara uğramamış olması, hakaret suçunun gerçekleşmediği anlamına gelmemektedir.

1982 Anayasasının 90. maddesinin 5. fıkrasında, “*Usulüne göre yürürlüğe konulmuş uluslararası anlaşmalar kanun hükmündedir...*” ibaresine yer verilerek milletlerarası antlaşmaların ülkemiz hukuk sistemindeki önemi vurgulanmıştır (Onar, 2016:6). 1982 Anayasası bireylerin temel hak ve hürriyetlerini koruma altına almıştır. Söz konusu temel hak ve hürriyetler, anayasal haklar (Onar, 2016:8) olarak da anılmaktadır. Anayasanın 17.

maddesinde “Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamaz. Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz.” ibaresine yer verilerek bireylerin temel hak ve hürriyetleri güvence altına alınmıştır. Ancak 15. maddede “Savaş, seferberlik veya olağanüstü hallerde, milletlerarası hukuktan doğan yükümlülükler ihlal edilmemek kaydıyla, durumun gerektirdiği ölçüde temel hak ve hürriyetlerin kullanılması kısmen veya tamamen durdurulabilir veya bunlar için Anayasada öngörülen güvencelere aykırı tedbirler alınabilir.” ibaresine yer verilerek gerekli görüldüğü takdirde temel hak ve hürriyetlere sınırlamalar getirebileceği beyan edilmiştir. Aynı maddenin devamında ise “Birinci fıkrada belirlenen durumlarda da, savaş hukukuna uygun fiiller sonucu meydana gelen ölümler dışında, kişinin yaşama hakkına, maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamaz; kimse din, vicdan, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz ve bunlardan dolayı suçlanamaz; suç ve cezalar geçmişe yürütülemez; suçluluğu mahkeme kararı ile saptanıncaya kadar kimse suçlu sayılmaz” ibaresine yer verilmiştir (Onar,2016:8).

Bireylerin hak ve hürriyetlerini koruma altına alan uluslararası ve bölgesel bir dizi antlaşma mevcuttur. Şeref kavramı Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Sözleşmenin 7. maddesinde; “Hiç kimse işkenceye ya da zalimane, insanlık dışı ya da küçük düşürücü muamele ya da cezalandırmaya maruz bırakılamaz. Özellikle, hiç kimse kendi özgür rızası olmadan tıbbi ya da bilimsel deneylere tabi tutulamaz.”.

Burada dikkat edilmesi gereken husus, kişinin maddi ve manevi varlığının olağanüstü hallerde dahi ihlal edilemeyeceğidir. Öğretide şeref ve haysiyet kavramlarının manevi varlık başlığı altında değerlendirildiği göz önüne alındığında, her türlü durumda kanun ile korunmaya tabi olacağı sonucuna varmak mümkündür.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 3. maddesinde de, “Hiç kimse işkenceye veya insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya cezaya tabi tutulamaz.” hükmü mevcuttur. Aynı şekilde, Afrika İnsan ve Halkların Hakları Şartının 5. maddesinde de, “Her birey, varlığına yerleşik/(mündemiç) kişi onuruna saygı gösterilmesi ve hukuksal statüsünün tanınması hakkına sahiptir. Özellikle kölelik, köle ticareti, işkence, zalimane, insanlık dışı yahut aşağılayıcı ceza ve muamele olmak üzere, sömürü ve aşağılamanın her biçimi yasaklanacaktır.” şeklinde bir düzenleme yapılarak insan onuru başta olmak üzere temel hakların önemi vurgulanmıştır (Onar, 2016:6-7). Görüldüğü üzere gerek bölgesel gerekse

uluslararası sözleşmelerde, bireylerin şeref, haysiyet ve saygınlıkları güvence altına alınmak istenmiştir.

Hakaret suçu bakımından yapılacak olan değerlendirme, bahse konu fiilin objektif olarak kişinin onur, şeref ve haysiyetine zarar verir nitelikte olup olmadığı bakımından yapılmaktadır. Somut anlamda hakaret içerikli davranışların yöneltilmiş olduğu kişide bir zararın meydana gelip gelmediği hususunda bir değerlendirme yapılmamaktadır (Erman ve Özek, 1994:291).

1.2. KAVRAMLAR

Bu başlık altında çalışma konusu TCK, m. 125'te düzenlenen hakaret suçu kapsamında ilgili kavramlar açıklanmaya çalışılacaktır.

1.2.1. Haysiyet Ve Şeref Hakkı

Fransızca "*honneur*", Latince-İtalyanca'da ise "*onore*" olarak ifade edilen ve Türk dilinde "onur" olarak kabul görmüş bu kelime; insanın kendine duyduğu öz saygı, haysiyet anlamına gelirken şeref; yücelik, büyüklük, insanlar arasında geçerli ve makul olma anlamına gelmektedir. Türkçe'de aynı anlama gelen "şeref" kelimesi ise, dilimize Arapça'dan geçmiştir. Her iki kelimenin farklı dillerden Türkçe'ye geçmesine rağmen özünde aynı anlama geldiklerini kabul etmek gerekir (Aydın, 2014:881).

İnsanların sosyal ve toplumsal varlık olmalarından bahisle insanları toplum içerisindeki saygınlığı ve şerefi korunması önem arz eden konulardır. Hakaret suçu ile hukuken koruma altına alınmış olan değer de, insanların toplum içerisindeki şeref ve haysiyetidir.

Modern hukuk sisteminde olduğu gibi Türk hukuk sistemi de, insanların doğuştan gelen bir şeref ve saygınlık değerlerine sahip oldukları anlayışı ile hareket etmektedir. Türk hukuk sisteminde şerefe karşı işlenen suçlar başlıklı koruma maddelerinin düzenlenmiş olması, insanların doğuştan şeref ve haysiyete sahip olmaları konusunda bir karine ile hareket edildiğini göstermektedir. Bunun temelinde ise, hakaret suçu ile korunan hukuki değer, insanların şeref ve haysiyetinin, objektif olarak spesifik bir şekilde ispatlanmasının güç olması bulunmaktadır (Dönmezer, 2004:270).

Modern hukuk sistemlerinin temeli, açıklama ve gerekçelerin objektif bir zeminde kabul edilebilmesidir. Ancak en nihayetinde maddi olarak ispat edilebilmesi mümkün olmayan "şeref" kavramı, ne tam olarak sübjektif değerlendirme ile ne de tam olarak objektif

bir değerlendirme ile tanımlaması yapılabilecek bir unsur değildir. Dolayısıyla modern hukuk sistemi tarafından şeref kavramı hem sübjektif açıdan hem de objektif açıdan değerlendirilmektedir. Günümüzde TCK bakımından şeref kavramı sosyal ve ahlaki boyutu itibariyle önem arz eden bir kavramsal özellik teşkil etmektedir. Günümüzde objektif ve sübjektif yorumun birleştirilmesi ile tanımlanan şeref kavramı, kişinin sosyal varlık arz ediyor olmasından bahisle, bireyin manevi bütünlüğünü anlatan bir kavramdır.

Öğretide artık eski bir görüş olarak kalmış olan bir görüşe göre şeref kavramı, kişinin yine kendisi hakkında varmış olduğu bir değer yargısı olup kişinin kendi haysiyetine duyduğu saygı olarak tanımlanmıştır. Bu görüşe göre kişinin ahlaki değerleri de hakaret suçunun koruduğu hukuki değerler arasında yer almaktaydı. Öğretideki bu görüşün kabul edilmesi halinde, şeref kavramı kişinin kendisine vermiş olduğu haysiyet değeri olarak tanımlanacaktır. Bu durumda da çocukların, yaşça küçüklerin, akıl hastalarının, kısıtlıların yani bir başka söyleyişle hukuken fiil ehliyeti bulunmayan kişilerin şereflerinden bahsedilmesi mümkün olmayacaktır. Dolayısıyla bu görüşten uzaklaşmıştır (Önder, 1994; 221).

Şeref kavramı bakımından öğretideki yeni görüş ise, kişinin ahlaki görev ve sorumluluklarını yerine getirebilmesi için gerekli olan bir kavram olarak şeref kabul edilmesi gerekliliğidir. Şeref kavramı, kişilerin ahlaki ödev ve sorumluluklarını yerine getirebilmesi için zaruri olan ve bulunan bir unsurdur. Öğretide terk edilmiş olan diğer görüşün aksine bu görüş uyarınca şeref kavramının objektif bir çerçeveye girmesi mümkün olmuştur (Köken, 2016:285).

1.2.2. Hakaret Kavramı

Hakaret, Türkçe Sözlükte “onur kırma, onura dokunma”, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügatta ise, “incitme, hor görme, küçük düşürme” şeklinde tanımlanmıştır (<https://sozluk.gov.tr/>). Hukuk sözlüğünde ise, “Bir kimseye onur, şeref ve saygınlığını rencide edebilecek nitelikte somut bir fiil ya da olgu isnat eden veya sövmek suretiyle bir kimsenin onur, şeref ve saygınlığına saldıran kişi cezalandırılır.” ibaresine yer verilerek hem tanımlanmış hem de bir yaptırıma tabii tutulduğu beyan edilmiştir.

Hakaret hukuki anlamda 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 125. maddesinde tanımlanmıştır. Buna göre hakaret, bir kimsenin onur, şeref ve saygınlığını rencide edebilecek nitelikte somut bir fiil ya da olgu isnat etmek veya sövmek suretiyle bir kimsenin onur, şeref ve saygınlığına saldırmak demektir.

Hakaret fiili cezalandırılırken sadece belli bir mağdur değil, mağdurun içerisinde yaşadığı toplumsal etmenler de konu alınmaktadır. Öte yandan mağdura yönelik objektif olarak sınıflandırılabilir nitelikte bir hakaret fiili gerçekleşirse bu durumda suç vücut bulacaktır (Onar, 2016:5). Örnek verecek olursak: hırsızlıktan hüküm giymemiş bir kişiye “Hırsız” ifadesi kullanılırsa burada hakaret suçunun oluştuğunu söylemek doğru olacaktır. Kanaatimizce günümüz modern dünyasında kişilerin sahip oldukları şeref, onur ve saygınlıklarının hukuk sistemlerince korunması şarttır.

1.3. TARİHSEL SÜREÇ

Şeref ve haysiyete tecavüz suçlarının kanunlarca cezalandırılmasına ilişkin düşünce kronolojik, tarihsel bir temele dayanmaktadır. Sistemli yönetim mekanizmalarına ve toplumlarına sahip olan devletler, kendi kurumsal hukuk sistemlerini oluşturmuşlardır. Buradan hareketle her daim kişinin toplum nezdinde sahip olduğu şeref ve haysiyeti çeşitli şekillerde kanunlarca koruma altına alınmıştır. Bu safhada hakaret suçuna ilişkin tarihsel süreç kısa ifadelerle anlatılmaya çalışılacaktır.

Roma Hukukunda “iniuria” kelimesi, sözlük itibarıyla “haksız olarak yapılan her şey” anlamına gelmektedir. Antik Roma Hukukunda suçlar, “iniuria” (şahsa karşı işlenen suçlar) ve “furtum” (mala karşı işlenen suçlar) olmak üzere iki grupta sınıflandırılmış idi. Buradan hareketle söz konusu kelimenin sövmeden adam öldürme suçuna kadar her türlü suçu kapsamına aldığını söylemek yanlış olmayacaktır (Erdoğan ve Tahiroğlu, 2018:36).

Roma Hukukunda XII levha kanunları dönemine kadar şeref ve haysiyetle ilgili herhangi bir düzenlemeye rastlanmamaktadır. Ancak daha sonraki dönemlerde bazı suçlar, iniuria'nın dışına çıkarak ayrı yaptırımlara tabi tutulan farklı bir yapıya bürünmüşlerdir (Erman ve Özek, 1994:255). İlk olarak adam öldürme suçu, “parraicidium” adıyla düzenlenmiş, daha sonra da ağır etkili eylemler (pulsatio), konut dokunulmazlığını ihlal (donum introire) ve cinsel saldırı ve taciz suçları da iniuria kavramından bağımsız olmuşlardır (Erdoğan ve Tahiroğlu, 2018:37).

İlerleyen dönemlerde birçok yeniliği beraberinde getiren Pretor Hukuk, zararın tazminine yönelik verilecek para cezalarının takdir yetkisine bağlı kılınmasını ve iniuria kapsamındaki suçları beden itibarıyla, hukuki durum itibarıyla ve şeref ve haysiyet itibarıyla guruplara ayırmıştır. Kişinin şeref ve haysiyet hakkını ihlal eden suçlara “bağırmaq, çağırmaq” anlamına gelen “convicium” adı verilmiştir (Erman ve Özek, 1994:192). Dolayısıyla söz konusu bu ayırımın şeref ve haysiyete karşı suçların iniuria kapsamından

çıkmasına yönelik atılan önemli bir adım olduğunu söylemek mümkündür.

“Animus iniurandi” olarak anılan ve “bir kişinin iniuria nedeniyle mahkûm edilmesi için özel bir kastın bulunması şartı” anlamına gelen kavram, günümüz modern hukuk sistemlerinde de oldukça önemli bir yere sahiptir. Bu sebeple taksirle ya da cezai ehliyeti olmayan herhangi bir aracı vasıtasıyla suçun işlenmesi veya mağdurun şeref varlığını ihlal amacıyla yapılmayan eylemler cezalandırılmamaktaydı.

İmparatorluk dönemine gelindiğinde, bazı ağır iniuriaların cezai yaptırımları artırılmıştır. Sözlü olarak yapılan iniurialara sürgün cezası verilirken eylemli olarak yapılan iniurialara ise ağır şartlar altında madenlerde çalışma cezası verilmekteydi. Ancak iniurialar hakkında ortaya çıkartılan bunca detaya rağmen, salt şeref ve haysiyete ilişkin ifadelerden uzak olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Cermen hukukunun temellerini oluşturan hiçbir kanunda şeref ve haysiyetin tecavüzüne ilişkin fiilleri cezalandıran açıkça bir beyanat bulunmamaktadır. Savaşçı kabile toplulukları olduklarından mütevellit gelişmiş bir devlet organizasyonuna sahip olamamışlardır. Dolayısıyla hukuk sistemleri de Roma ve Kilise hukukundan en az etkilenen sistemlerden birisidir. Ancak bazı kanun metinlerinde sınıfsal statüsü yüksek bireylerin saygınlıklarının korunmaya alındığı görülmektedir (Erman, 1989:6-9). Bu durumda, kişilerin şeref ve haysiyetinin korunmasına ilişkin atılan kısmi bir adım mevcut olduğunu söyleyebiliriz.

Eski Cermen hukuk metinlerinde şeref ve haysiyete ilişkin düzenlemelerin bulunmaması, şerefe karşı suçların siyasi öç usulü ile değil, uzlaşma usulü ile düzenlendiğinin göstergesidir. Devlet ilk olarak sosyal statüsü yüksek olan ancak kendini tam olarak koruyamayan (sınıfsal nitelik veya fizyolojik durum açısından) sınıfları daha sonra da tüm bireylerin şeref ve haysiyetini koruma altına alan düzenlemeler getirmiştir. Genel olarak bireyin şeref ve haysiyeti, uzlaşma bedelinin tazmini veya sözlerin iade edilmesi suretiyle korunurdu.

Kilise hukukunda Cermen hukukuna benzer bir şekilde ruhban sınıfının şeref ve haysiyetini korumaya yönelik kanunlar mevcuttur. Bununla birlikte ilk dönemlerde şerefe karşı suçlar, aforoz (dinden çıkarılma) ile cezalandırılmaktaydı.

Kilise hukukunda şerefe karşı tecavüz fiilleri ikili bir ayrıma tabi tutulmuştur. İlki; 765 sayılı TCK'daki hakaret suçuna benzer “detractio”, ikincisi ise sövmeye benzer “contumelia”dır. Detractioların contumelialardan farkı, mağdurun huzurunda işlenmesi

şartının aranmasıdır. Contumeliada ise mağdurun hazır olması şartı aranmamaktadır. Ruhbanların şeref ve haysiyetine tecavüz çoğunlukla perhiz ya da çeşitli imtiyazlardan yasaklanma ile cezalandırılmaktaydı. Ayrıca kilise önüne veya yakınına hakaret içeren mektupları koyan kişiler de aforoz edilmek suretiyle cezalandırılmıştır (Erman, 1989:11).

Ortaçağ hukuk sistemlerinde şahsi öç usulü, feodal yapının kuvvetlenmesiyle birlikte şerefe karşı suçlar kapsamında etkinliğini artırmıştır. Bu nedenle belli başlı istisnalar dışında ortaçağda şerefe karşı tecavüzler nadiren cezalandırılırdı. Çoğunlukla geleneksel bir çözüm haline gelen düello usulü ile sorunlar çözülmekteydi. Düelloların anlaşmazlıklara bir çözüm yolu olarak sunulması, dönemin otoritelerinin oluşturduğu hukuk sistemlerine olan güveni azaltmıştır. Bu nedenle düello vakalarının artışa geçmesiyle birlikte kanunlara şerefe karşı suçlar kapsamında çeşitli cezai artırımlar ve düzenlemeler getirilmiştir (Beccaria, 2004:64).

Şerefe karşı suçlara İslam hukukunda “sebb-ü şetm” adı verilmekteydi. “Kazif” yani zina isnadı, sebb-ü şetmlerin arasında en ağır cezai yaptırıma sahip olan suçtur. Ayrıca İslam hukukunda sebb-ü şetmlerin taziri gerektirmesi şartı kılınmıştır. Buna göre, bir zimmiye yönelik yapılan zina isnadı, ispatlanamadığı halinde cezası taziri gerektirmektedir. Üstelik tazir hakkının Allah tarafından verildiği düşüncesinin etkili olması sebebiyle de mağdurun faili affetmesi ile dava düşmemektedir. (Yaman, 2012:122).

1.3.1. Uluslararası Hukukta Hakaret Suçu

Bu bölümde ilgili suçun yaptırımının daha iyi anlaşılması ve mukayesesinin duru bir şekilde yapılabilmesi amacıyla, hakaret suçu kapsamında Anglo Sakson Hukuk Sistemi ve Kara Avrupası Hukuk Sisteminin uygulandığı bazı ülkeler incelenecektir.

1.3.1.1. Anglo Sakson Hukuk Sistemi

Bu bölümde, hakaret suçu kapsamında, Karşılaştırmalı Hukuk Sisteminin uygulandığı Amerika Birleşik Devletleri ve İngiltere incelenecektir.

1.3.1.1.1. Amerika Birleşik Devletleri

Federal devletler şeklinde yönetilen ABD’de her eyalette farklı bir hukuk anlayışı mevcuttur. Dolayısıyla her eyaletin kendine ait bir anayasası ve kanunları bulunmaktadır. Her ne kadar eyaletler dış ilişkilerinde ABD’nin anayasasına bağlı kalmakla birlikte, iç ilişkilerinde kendi anayasa ve kanunları çerçevesinde hukuki uygulamalar yapılmakta ve problemler çözülmektedir.

ABD’de hakaret suçu kapsamında bu fiilleri suç olmaktan çıkarma eğilimi

mevcuttur. ABD Yüksek Mahkemesi'nin 1964 tarihli Garrison v. Louisiana kararının ardından hakaret fiilleri önemli ölçüde suç olmaktan çıkarılmıştır (Aydın, 2013:914). Bu kararlar ABD eyaletleri hakaret suçuna yönelik anayasa ve kanunlarında bir suç tanımı ihdas etmemekle birlikte, tazminat sorumluluğunu saklı tutmuşlardır. Yani hakaret içerikli bir söz veya fiilin yapılması durumunda özel bir suç tanımı ihlal edilmemişse failin sadece manevi tazminat sorumluluğu söz konusu olacaktır (<https://www.oyez.org/>).

1.3.1.1.2. İngiltere

İngiliz hukuk sisteminde şerefe karşı tecavüz suçları genel olarak “defamation” olarak isimlendirilmiş ve fiile konu edilen aracın niteliğine göre ikili bir ayrıma tabi tutulmuştur (Çoşkun, 2019:19). Mektup, resim, karikatür vs. yollar ile şerefe karşı yapılan saldırı “libel”, sözle yapılan saldırı ise “slander” olarak anılmıştır. Bu ayrımın yapılmasındaki ana neden ise yapılan saldırının kalıcılığı ile alakalıdır. Bununla birlikte hukuk ve ceza davası açma hakkı libele yönelikken; slander için yalnızca hukuk davası açılabilme imkânı tanınmıştır. Buradan hareket ile İngiliz hukuk sistemi, sözlü hakareti haksız bir fiil olarak değerlendirmiş ve ilgili fiile yönelik herhangi bir cezai yaptırım tanımlamamıştır (Tatar, 2009:9).

İngiliz hukuk sistemi (Common Law), yukarıda da bahsettiğimiz gibi libeller yani yazılı şekilde olan hakaretler dışında neredeyse hiçbir hakareti suç olarak değerlendirmemektedir. Dolayısıyla söz konusu slanderlara ilişkin ceza davası açılmamaktadır. Anglo Sakson hukuk sistemini uygulayan ABD’de de aynı şekilde hakaret içeren ağır eleştiriler dahi –eyalet değerlerine göre değişmek şartı ile- suç kapsamında değerlendirilmemektedir. İngiliz geleneğinde defamasyon –hakaret iddiasına- karşı koruma, privilege –muafiyet- olarak adlandırılmaktaydı. Söz konusu muafiyete ilişkin ikili bir ayrıma gidilmiştir. Birincisi; mahkemelerde veya parlamentoda sarf edilen beyanların gerçekliği ispatlanmasa veya tahkir içerse bile hakaret iddiası ile dava açılmamasıdır. Buna “mutlak muafiyet” adı verilmektedir. İkincisi ise basın mensuplarına hazırladıkları haberler kapsamında art niyet taşımamak koşulu ile “sınırlı muafiyet” denilen bir istisna tanınmaktadır. Ancak tanınan istisnalara rağmen hukuki sorumluluk daimi olarak devam etmektedir (Tatar, 2009:10).

1.3.1.2. Kara Avrupası Hukuk Sistemi

Bu bölümde, hakaret suçu kapsamında, Kara Avrupası Hukuk Sisteminin uygulandığı Almanya, Fransa ve Polonya incelenecektir.

1.3.1.2.1. Almanya

Alman Ceza Hukukunda hakaret suçu, 185 ile 200. maddeler arasında yer alır. Esasen Alman hukukunda şerefe karşı suçların üç şekilde tasnifi yapılmıştır. Bunlardan ilki; sövmedir. Sövme fiili kanunda açıkça belirtilmiş olmamasına rağmen yaptırımı mevcuttur. Diğer iki sınıfa uymayan, dar anlamdaki şerefe karşı suçların tümü sövme olarak değerlendirilmektedir. İkincisi; hakarettir. Burada fiilin suç hususunda vücut bulabilmesinde, kişinin şerefine tecavüz eden bir fiilin isnat edilmesi ancak doğruluğunun ispat edilememesi şartı aranmaktadır. Üçüncüsü; iftiradır. Hakareten farklı olarak bu suçta, isnat edilen fiilin doğruluğunun her anlamda görülebilir olması şartı aranmaktadır (Onar, 2016:12). Görüldüğü üzere hakaret ve iftira suçlarının konu aldıkları manevi unsurlar farklıdır. Konuya başka bir çerçeveden bakmak gerekirse, Alman Hukukunun gerçeklik olgusuna çokça önem verdiğini söylemek yanlış olmayacaktır.

Görüleceği üzere Alman Ceza Hukuk Sisteminde hakaret ve sövme fiilleri birbirinden ayrı olarak düzenlenmiş iki suç tanımı iken, TCK'da bu iki fiil aynı suç tanımını oluşturmaktadır. Alman Ceza Kanununda sövme fiili hakarete göre daha ağır kabul edilirken; TCK'da böyle bir ayrıma gidilmemiştir. Burada hakim, kişinin onur, şeref ve saygınlığına yönelik ağır hakaretlerde, hakaret suçu için öngörülen makas aralığında cezanın belirlenmesi yoluna gidecektir.

1.3.1.2.2. Fransa

1810 tarihli Fransız Ceza Kanunu, şerefe tecavüz suçlarını iftira ve sövme olarak ikiye ayırmıştır. Kanun, iftira için mağdura isnat edilen fiilin bir ceza kovuşturmasını ya da toplum nezdinde nefret uyandıracak bir durumu oluşturmasını şart kılarken sövme için benzer bir şart aramamıştır. Kanunun dikkat ettiği asıl olan isnat edilen fiilin yalan olması idi. Doğruluğu ise ancak mahkeme ya da belgelerle ile ispatlanabilirdi. Dolayısıyla bu durum ispatı zorlaştırmaktaydı.

17 Mayıs 1819 tarihli Basın Kanunu, Ceza Kanununun tüm hükümlerini ilga ederek Fransız hukuk sisteminin temellerinin atılmasını sağlamıştır. Kanun ilk defa hakaret ve sövme arasındaki ayrımı gözetmiştir. Takvimler 6 Mayıs 1944 tarihini gösterdiğinde ise kanun bir emirname ile değişikliğe uğratarak sistem günümüzde de yürürlükte olduğu haline dönüşmüştür. Buna göre şerefe tecavüz fiillerinde iki şekilde ayrıma gidilmiştir. Birincisi; saldırının alenen işlenip işlenmediğinin tespitidir. Alenen işlenen fiiller hakaret kapsamında değerlendirilirken aksi hallerde sövme yani kabahat kapsamında

değerlendirilmektedir. İkinci ayırım ise; failin mağdura belirli bir fiili isnat edip etmediğine göre gerçekleştirilmektedir. Türk Ceza Kanununa benzer bir şekilde şerefe tecavüz suçlarında şikâyet şartı aranmaktadır (Onar, 2016:13).

Görüleceği üzere Fransa Ceza Kanunu'nda hakaret suçu için seçimlik hareketler belirlenmek yerine somut olayda kişinin onur, şeref ve saygınlığının zarar görüp görmemesine bakılmıştır. TCK'da ise bu tespit seçimlik hareketlerle belirlenme yoluna gidilmiştir.

1.3.1.2.3. İtalya

1930 tarihli İtalyan Ceza Kanunu fiilin isnat edilmesi şartını benimseyen Fransız hukuk sistemini terk etmiş ve böylece kendisine yeni bir kimlik kazandırmıştır (Tatar, 2009:11). İtalyan hukukunda hükümet organ ve memurlarına karşı yapılan hakaret diğerlerine nazaran daha ağır bir cezai yaptırıma tabi tutulmuştur (Onar, 2016:13). Söz konusu yeni sistemde şerefe karşı suçların cezai yaptırımları, suçun huzurda ve gıyapta işlenmesine göre belirlenmiştir. Dolayısıyla isnadın ispatı şartı aranmamıştır (Tatar, 2009:12).

Kişinin huzurunda işlenen suçlar sövme, gıyabında işlenen suçlar ise hakaret olarak değerlendirilmiştir. İtalyan hukukunda gıyapta işlenen şerefe tecavüz suçları huzurda işlenene göre kişinin kendini savunma hakkının olmayışından daha yüksek cezalar ile cezalandırılmıştır. Bununla birlikte, sistem suçun resmi evraklar ile işlenmesini ağırlaştırıcı sebepler arasına dâhil etmiştir (Onar, 2016:14).

Bu düzenlemelerle TCK'da düzenlenen hakaret suçu için önemli ölçüde bir benzerliğin olduğunu kabul etmek mümkündür.

1.3.1.2.4. Polonya

Polonya hukuk sisteminde hakaret, bir kimsenin, kişi topluluğunun, bir kurumun ya da organlarının art niyet ile itibarsızlaştırmak olarak beyan edilmiştir. Dolayısıyla huzurda ve gıyapta işlenen hakaret ve sövme suçlarına ilişkin cezai yaptırımlar belirlenmiştir. Bu yaptırımlar 06.06.1997'de yürürlüğe giren Polonya Cumhuriyeti Ceza Kanunu'nun 126. Maddesinde düzenlenmiştir. Bu maddeye göre (<https://www.legislationline.org/>),

“1. Kim başka bir kimsenin huzurunda veya yokluğunda ancak alenen hakarete bulunursa veya hakaretin böyle bir kişiye ulaşması niyetiyle, para cezasına veya özgürlüğün kısıtlanması cezasına çarptırılır.

2. Kitle iletişim araçlarını kullanarak bir başkasına hakaret eden, bir yıla kadar para cezası, özgürlüğün kısıtlanması veya özgürlükten yoksun bırakma cezasına tabidir.

3. Hakaret, hakarete uğrayan kişinin kışkırtıcı davranışından kaynaklanıyorsa veya hakarete uğrayan kişi kişisel dokunulmazlığı ihlal ederek veya karşılıklı hakaretle karşılık veriyse, mahkeme ceza verilmesinden vazgeçebilir.

4. 2'de belirtilen suçtan dolayı mahkûmiyet durumunda mahkeme, yaralı şahsın, Polonya Kızılhaçı'nın menfaatine veya yaralı tarafından belirtilen başka bir sosyal davaya tazminat ödenmesine karar verebilir.

5. Kovuşturma özel suçlama ile yapılır.”

Görüleceği üzere, bu düzenleme TCK'daki hakaret suçu tanımını düzenleyen 125. Madde ile paralellik arz etmektedir. Gerek hakaret suçunun karşılığında adli para cezası veya hürriyeti bağlayıcı bir cezanın verilmesi, gerekse de karşılıklı hakaret de, bir cezanın verilmemesinin hâkim tarafından hükmedilebilmesi bunun birer örneğidir.

1.3.1.2.5. İsviçre

Kıta Avrupası Hukuk sistemini benimseyen İsviçre Ceza Kanunu'nda hakaret suçu, “Kişinin Onuruna Karşı Suçlar ve Gizliliği İhlal” başlığı altında 175-179. maddeler arasında işlenmiştir. 176. maddede sözlü veya yazılı olarak işlenen hakaret suçlarının ayırma tabi tutulmaksızın kasıtlı olsun veya olmasın cezai yaptırım eksenine dâhil edildiği belirtilmiştir (legislationline.org).

TCK'ya benzer şekilde hakaretin cezai yaptırımı, ağırlaştırıcı nedenler de dâhil edilebilme imkânıyla beraber 3 yıla kadar hapis veya günlük belirlenen oran kapsamında 30 ile 90 katına kadar para cezası olarak belirlenmiştir. İsviçre Ceza Kanunu'nda da TCK'ya benzer şekilde hakaret suçuna ilişkin etkin pişmanlık hükümleri uygulanamamaktadır. Bu nedenle hakaret suçu vücut bulduğunda cezai yaptırımının olacağı kesindir. Ekim 2016 tarihinde Zürih'te bulunan mahkemede yerel bir gazete editörüne yayınladığı bir makaleye ilişkin açılan davada “aşırı sağcı düşünceleri destekler nitelikte hakaret içeren ifadeler” barındırdığı gerekçesiyle günlük 180 Frank oranında 30 gün para cezasına verilmesine hükümlenmiştir.

İsviçre Ceza Kanunu'nda hakaret suçuna benzer suçların ayırımı yapılmıştır. Öyle ki, iftira suçu 174. maddede, ölen kişinin hatırasına sövme suçu 175. maddede, kutsal inançlara nefret söylemi veya sövme suçu 261. maddede, bir devletin ulusal amblemi veya bayrağına

aşağılayıcı söylemler suçu 298. maddede tanımlanmıştır (legaldb.freemedia.at).

Bu düzenlemelerle TCK'da düzenlenen hakaret suçu ve diğer hakaret içerikli suç tanımları için İsveç Ceza Mevzuatıyla önemli ölçüde bir benzerliğin olduğunu kabul etmek mümkündür.

1.3.2. Türk Hukukunda Hakaret Suçu

Bu bölümde Osmanlı Döneminde ve Cumhuriyet Döneminde hakaret suçu incelenecektir.

1.3.2.1. Osmanlı Döneminde Hakaret Suçu

İnsanların şeref ve haysiyetinin yasalar ile koruma altına alınma ihtiyacı, Sümerlerden bu yana birçok medeniyet tarafından önemsenen bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. İslam dininde de insan, şerefli ve onurlu bir varlık olarak kabul edilmiştir. Bu nedenle bir Müslümanın şeref ve haysiyetini rencide edebilecek nitelikte olgu isnat etmek veya somut bir fiil ya da sövmek suretiyle bir eylem gerçekleştirmek mutlak suretle cezai bir yaptırıma tabi kılınmıştır. Nitekim İslam dininde hakaret cürümleri, niteliklerine istinaden sınıflandırılmıştır. Kişinin şeref ve haysiyetini rencide etmeye yönelik gerçekleştirilen eylemler, “*Sebb-ü Şetm*” olarak isimlendirilmiştir (Erman, 1989:14).

İffetli bir kimseye zina isnat etmekte kazf¹, dini değerlere yönelik hakaret de ise irtidat hükümlerinin uygulanması şart kılınmıştır. Söz konusu bu suçlarda had hükümleri esas alınmaktayken diğer hakaret suçlarında ise taz'ir² hükümlerinin esas alınmak idi. Sebb-ü şetmler; el, göz ve kaş işaretleriyle de işlenebilmekte idi. Örneğin, bir Müslümana ortalık yerde kâfir, zındık vs. ifadelerini sarf etmek ve akabinde bunu jest ve mimiklerle ima etmek söz konusu suçun sırf hareket suçu olması nedeniyle vücut bulmasına neden olmaktadır.

Çeşitli hadis kaynaklarında, bir kimseye hakaret edilmesinde faile sopa cezası verilmek suretiyle yaptırım uygulanması öngörülmüştür. Nitekim aynı şekilde ölünün kemiklerine yönelik yapılan tahkir edici fiiller de, cezai yaptırım yelpazesi içinde dâhil edilmiştir. Dolayısıyla, burada TCK'nın 130. maddesinde düzenlenen “Kişinin Hatırasına Hakaret” suçuna benzer bir hükmün söz konusu olduğunu söylemek doğru olacaktır (Avcı, 2020:322).

Osmanlı Devleti'nde İslam hukuku hükümleri uygulanmıştır. Hakaret ve sövmeye

---

¹ Fıkıhta haddi gerektiren belirli suçlardan birinin adı olup “muhsan olan bir kimseye zina ithamında bulunmak veya nesebini reddetmek” şeklinde tanımlanmaktadır.

² Had ve kısas cezaları dışında yöneticinin veya hâkimin takdirine bırakılan ceza.

ilişkin hükümlere ilk olarak Kanuni Sultan Süleyman tarafından yayınlanan Ceza Kanunnamesi'nin ikinci kısmında rastlanmaktadır. Öyle ki metinde, “*bir kimse ahara nameşru kelimat söylese kadı tazir edip iki ağaca bir akçe alına.*” hükmü yer almaktadır (Erman, 1989:15).

İfadeden şerefe tecavüz fiillerinin cezasının olduğu ve söz konusu cezalandırma konusunda takdir yetkisinin kadılarına devredildiği anlaşılmaktadır. Kazf ve İrtidat cürümlerine gelecek olursak; söz konusu suça ilişkin Fatih ve Süleyman Kanunnamelerinde ve Tanzimat sonrası Osmanlı kanunlarında çeşitli hükümlere rastlamak mümkündür. Osmanlı'da yukarıda bahsettiğimiz ağır bir cezai yaptırım gerektiren hakaret suçları haricindeki suçlara ilişkin örf-i hukuktaki hükümler de dikkate alınmaktadır. Öyle ki toplumun bir kesimi tarafından sürekli olarak kullanılan bazı kelimeler örneğin, “it” kelimesi bazı kesimlerce argo amaçlı da sarf edildiğinden hakaret kapsamında değerlendirilmemekte idi. İslam'ın kabul gördüğü toplumlarda örfi olgular çeşitlilik gösterdiğinden hangi fiillerin suç sayılacağı da sebb-ü şetm yelpazesini değiştirmektedir (Yaman, 2012:123).

1.3.2.2. Türkiye Cumhuriyeti Döneminde Hakaret Suçu

Kişilere karşı işlenen hakaret ve sövme fiilleri, Mülga 765 sayılı TCK'da “*hakaret ve sövme cürümleri*” başlıklı m 480-482 arasında; “*kutsal varlıklara hakaret*” m. 175'te; “*memura hakaret*” m. 266'de; “*memura vazife esnasında hakaret ve sövme*” m. 267'te; “*resmi heyetlere, hâkime hakaret*” ise m. 268'te düzenlenmiştir (Aydın, 2013:881).

Buradan hareketle şerefe karşı suçların, mağdurun mahiyetine ve toplumdaki yerine göre değişik yerlerde düzenlenmiş olduğu sonucuna varmaktayız. Mülga kanunda hakaret ve sövme fiilleri arasında bir ayırım gözetilmiş, sövme fiillerine ise hakaret fiillerine nazaran daha az cezalar öngörülmüştür.

Mülga TCK 480. maddesinde; “*Her kim, toplu veya dağınık ikiden ziyade kimse ile ihtilat ederek diğer bir şahıs hakkında bir maddei mahsusa tayin ve isnadı suretiyle halkın hakaret ve husumetine maruz kılacak yahut namus ve haysiyetine dokunacak bir fiil isnat ederse, üç aydan üç seneye kadar hapis ve yüzbin liradan birmilyon liraya kadar ağır para cezasına mahkûm olur. Bu fiil, kendisine tecavüz olunan kimse yalnız olsa bile huzurunda yahut kendisine hitaben yazılıp gönderilmiş bir mektup; telgraf, resim veya herhangi bir yazı veya telefonla işlenirse, failin göreceği ceza dört aydan üç seneye kadar hapis ve yüzellibin liradan birmilyonbeşyüzbin liraya kadar ağır para cezasıdır. Kendisine tecavüz olunan kimsenin huzuruyla beraber alenen vaki olursa, ceza beş aydan üç seneye kadar hapis ve*

ikiyüzbin liradan ikimilyon liraya kadar ağır para cezasıdır. Bu cürüm, umuma neşir veya teşhir olunmuş yazı veya resim veya sair neşir vasıtası ile irtikap olunmuş ise, failin göreceği ceza altı aydan üç seneye kadar hapis ve üçmilyon liradan yirmibeşmilyon liraya kadar ağır para cazasıdır.” hakaret suçu tanımlanmıştır.

Sövme ise ilgili kanunun 482. maddesinde; *“Her kim, toplu veya dağınık ikiden ziyade kimse ile ihtilat ederek her ne suretle olursa olsun bir kimsenin namus veya şöhret veya vakar ve haysiyetine taarruz eylerse üç aya kadar hapis ve ellibin liradan beşyüzbin liraya kadar ağır para cezasıyla mahkûm olur. Bu fiil, kendisine tecavüz olunan kimse yalnız olsa bile huzurunda yahut kendisine hitap edilen veya hitap edildiği anlaşılan telgraf, telefon, mektup, resim veya herhangi bir yazı vasıtasıyla işlenirse, failin göreceği ceza onbeş gündən dört aya kadar hapis ve yüzbin liradan birmilyon liraya kadar ağır para cezasıdır. Kendisine tecavüz olunan kimsenin huzuriyle beraber alenen vaki olursa ceza bir aydan altı aya kadar hapis ve yüzellibin liradan birmilyonbeşyüzbin liraya kadar ağır para cezasıdır. Fiil, 480 inci maddenin dördüncü fıkrasında beyan olunan vasıtalarından biriyle işlenirse failin göreceği ceza üç aydan bir seneye kadar hapis ve ikimilyon liradan onbeşmilyon liraya kadar ağır para cezasıdır.”* şeklinde tanımlanmıştır.

Görüldüğü üzere 480. maddede hakaret suçunun vücut bulabilmesi için, ikiden fazla kişi ile ihtilat edilmesi ve kişinin şeref, haysiyetini hedef alan bir fiilin isnat edilmesi şartları aranmıştır (Aydın, 2013:881). Burada dikkat edilecek husus, isnadın mağdurun huzurunda alenen edilmesi ve yazı, telgraf, telefon gibi platformlardan da edilmesi ağırlaştırıcı nedenler arasına dâhil edilmiştir. Ayrıca hem hakaret hem de sövme suçlarına para ve hapis cezaları da öngörülmüştür.

Hakaret suçu, 765 sayılı TCK ve 5237 sayılı TCK’da çeşitli farklılıklar ve nitelikler gözetilerek tanımlanmıştır. Dolayısıyla iki kanunu bu bağlamda karşılaştırmak konunun daha iyi anlaşılmasına olanak tanıyacaktır.

Mülga TCK’da hakaret suçu için öngörülmüş olan yaptırım yürürlükte olan güncel TCK hükümlerine nazaran daha ağırdır. Aynı doğrultuda da yürürlükteki güncel TCK hükümleri uyarınca hüküm altına alınmış olan hakaret suçuna ilişkin yaptırımlar, mülga TCK’daki sövme suçu için öngörülmüş olan yaptırımlara nazaran daha ağırdır.

Mülga TCK’da hakaret suçuna ilişkin olarak hüküm altına alınmış olan düzenlemelere bakıldığında hakaret ve sövme suçları bakımından hapis cezasının yanında para cezasının da öngörülmüş olduğu görülmekte iken 5237 sayılı yürürlükteki TCK

hükümleri uyarınca hakaret suçunun yaptırımını bakımından seçimlik olarak hapis cezası veyahut da para cezası öngörülmüştür.

Mülga TCK bakımından, güncel mevzuat hükümleri uyarınca kişinin şerefine karşı işlenen suçların başında gelmekte olan hakaret suçu; sövme suçu ve hakaret suçu olarak iki başlık halinde düzenlenmiştir. Yürürlükteki güncel TCK hükümlerinde de bu iki başlık tek şekilde “hakaret” başlığı altında toplanmış ve buna ilişkin düzenlemeler yapılmıştır.

Mülga TCK bakımından hakaret suçu, din özgürlüğüne karşı işlenen suçlar grubuna dâhil edilmişken yürürlükteki güncel mevzuat hükümleri uyarınca hakaret suçu şerefe karşı işlenen suçlar başlığı altında sayılmıştır. Buna ek olarak ayrıca hakaret suçunun kapsamı genişletilmiş olup kişinin hatırasına hakaret suçu da ayrı bir başlık altında düzenlenmiştir.

5237 sayılı güncel mevzuat hükümleri uyarınca hakaret suçunun yayım yolu ile işlenmiş olması suçun nitelikli halleri arasında sayılmamıştır. Bunun yanında mülga TCK bakımından hakaret suçunun yayım yoluyla işlenmesi cezanın artırılmasını gerektiren nitelikli bir hal teşkil etmektedir.

Mülga TCK hükümleri uyarınca hakaret suçunun gerçekleşmiş olduğundan bahsedilebilmesi için belirli sayıda kişinin ortamda bulunuyor olması şartı aranmıştır. Bunun yanında 5237 Sayılı güncel TCK hükümleri ise, hakaret suçunun gerçekleşmesi açısından belirli sayıda kişinin toplu veyahut da dağınık olarak bulunması gerektiği açık bir şekilde belirtilmiş ve hüküm altına alınmıştır.

765 sayılı TCK haksız bir fiile yönelik olarak işlenen hakaret suçuna ceza indirimi düzenlemişken; 5237 sayılı TCK aynı konuya ilişkin ek olarak cezanın verilmemesini de düzenlemiştir (Cebe, 2011:15-17).

1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 sayılı TCK ile 765 sayılı TCK yürürlükten kaldırılmıştır. Çalışmanın ikinci bölümünde detaylı incelenecek 5237 sayılı TCK’da hakaret suçunun temel şekli, kanunun 125. maddesinde düzenlenmiştir.

BÖLÜM II

TÜRK HUKUK MEVZUATINDA HAKARET SUÇLARI

Çalışmanın bu safhasında, hakaret suçunun Türk Hukuk Mevzuatında yer alan tanımı ve spesifik olarak ayrı ayrı düzenlenen hükümleri açıklanmaya çalışılacaktır.

2.1. GENEL AÇIKLAMALAR

Türk Ceza Mevzuatında “hakaret suçu”, 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren ve Türk Hukuk Sistemi’nde bir reform niteliğine haiz 5237 sayılı TCK’nın “Özel Hükümler” başlıklı ikinci kitabının, “Kişilere Karşı Suçlar” başlıklı ikinci kısmının, “Şerefe Karşı Suçlar” başlıklı sekizinci bölümünün 125. maddesinde düzenlenmiştir. Ayrıca TCK’da hakaret suçu ile ilgili farklı suç tanımları ve hükümler de mevcuttur. Hakaret suçunun temel şeklini düzenleyen 125. maddesinin yanı sıra 126-131. maddelerde de hakaret suçunun temel şekliyle ilgili hükümler de sevk edilmiştir.

TCK’nın 126. maddesinde, açıkça isim belirtilmeyen ironi yapılarak mağdurun anlaşılabilirdiği hallerin hakaret sayılabileceği ifade edilmiştir. 127. maddede ise, hakaret suçunun ispat edilmesi gerektiği açıkça ifade edilmiştir. 128. maddede ise, gerçekleşmiş bir olayla ilgili olarak bu olayın oluşumuna neden olan kişiler de gösterilmek suretiyle ihbar veya şikâyette bulunulması durumunda, hakaret suçunun oluşamayacağı ifade edilmiştir. 129. maddede ise, karşılıklı hakaretin adli merciinin takdirine göre cezalandırılmayabileceği ifade edilmiştir. 131. maddede ise, kamu görevlilerine yapılan hariç olmak üzere, hakaret suçu şikâyete bağlı bir suç haline getirilmiştir (Özbek, 2008:850).

Bunun yanı sıra, TCK’nın 130. maddesinde “Kişinin Hatırasına Hakaret” suçu, 299. maddesinde “Cumhurbaşkanına Hakaret” suçu ve 341. Maddesinde “Yabancı Devlet Bayrağına Karşı Hakaret” suçu düzenlenmiştir. Ayrıca hakaret suçunun haksızlık muhtevasına göre daha ağır şekli olan aşağılama fiillerine yönelik; TCK’nın 216. maddesinde, “halkı kin ve düşmanlığa tahrik veya aşağılama” suçu; TCK’nın 300. maddesinde, “devletin egemenlik alametlerini aşağılama” suçu ve TCK’nın 301. maddesinde, “Türk Milletini, Türkiye Cumhuriyeti Devletini, devletin kurum ve organlarını aşağılama” suçları düzenlenmiştir.

Görüleceği üzere hakaret suçu, gerçek kişilere karşı işlenebilen kişilerin onur, şeref ve saygınlığını renciden eden fiillerken; aşağılama suçu ise, topluma devletin alametlerine ve kurum-kuruluşlarına karşı işlenen rencide edici fiillerdir.

2.2. 5237 SAYILI TCK'DA HAKARET SUÇUNUN UNSURLARI

TCK'nın 125. maddesinde hakaret suçu şu şekilde düzenlenmiştir:

“(1) Bir kimseye onur, şeref ve saygınlığını rencide edebilecek nitelikte somut bir fiil veya olgu isnat eden veya sövmek suretiyle bir kimsenin onur, şeref ve saygınlığına saldıran kişi, üç aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır. Mağdurun gıyabında hakaretin cezalandırılabilmesi için fiilin en az üç kişiyle ihtilat ederek işlenmesi gerekir.

(2) Fiilin, mağduru muhatap alan sesli, yazılı veya görüntülü bir iletiyle işlenmesi halinde, yukarıdaki fıkrada belirtilen cezaya hükmolunur.

(3) Hakaret suçunun;

a) Kamu görevlisine karşı görevinden dolayı,

b) Dini, siyasi, sosyal, felsefi inanç, düşünce ve kanaatlerini açıklamasından, değiştirmesinden, yaymaya çalışmasından, mensup olduğu dinin emir ve yasaklarına uygun davranmasından dolayı,

c) Kişinin mensup bulunduğu dine göre kutsal sayılan değerlerden bahisle, İşlenmesi halinde, cezanın alt sınırı bir yıldan az olamaz.

(4) Hakaretin alenen işlenmesi halinde ceza altıda biri oranında artırılır.

(5) Kurul hâlinde çalışan kamu görevlilerine görevlerinden dolayı hakaret edilmesi hâlinde suç, kurulu oluşturan üyelere karşı işlenmiş sayılır. Ancak, bu durumda zincirleme suça ilişkin madde hükümleri uygulanır.”

Görüleceği üzere madde metninde, 1. fıkrada hakaret suçunun temel şekli düzenlenirken, 2. fıkrada suçun yüz yüze işlenmemesi, yani “yokluğunda (gıyapta) hakaret” suçu düzenlenmiştir. 3. ve 4. fıkrada ise, suçun nitelikli halleri düzenlenmiştir. 5. fıkrada ise, hakaret suçunun kurul halinde çalışan kamu görevlilerine karşı işlenmesi hali düzenlenmiştir (Erem ve Toroslu, 2000:467).

Türk Ceza Hukukunda bir suçun unsurları üç başlık altında incelenmektedir. Bunlar, suçun maddi unsurları, manevi unsurları ve hukuka aykırılık unsurudur.

2.2.1. Maddi Unsurlar

Türk Ceza Hukukunda bir suçun maddi unsurları; “fiil”, “fail”, “mağdur” ve “suçun konusu”ndan ibarettir. Eğer suç neticeli bir suçsa, ayrıca “netice” ve “illiyet bağı” da suçun

maddi unsurları olarak kabul edilmektedir. Bu çalışmanın konusunu oluşturan hakaret suçu, neticesiz bir suç olduğundan bu suçun maddi unsurları, fiil, fail, mağdur ve suçun konusu olmak üzere dört başlık altında incelenecektir.

2.2.1.1. Fiil

Fiil kavramı, Türk Ceza Hukukunda şuurlu ve bilinçli bir insan hareketini ifade etmektedir. Dolayısıyla hayvan hareketleri ve doğa olayları ceza hukuku anlamında bir fiil olmadığı gibi, bilinç ve şuurun olmadığı insan hareketleri de fiil sayılmamaktadır (Özgenç, 2020:180).

TCK ile hüküm altına alınmış olan hakaret suçunun fiil unsurunu kişinin onurunu, şerefini, haysiyetini ve toplum içerisindeki saygınlığını zedelemeye yönelik düşünce beyanları oluşturmaktadır. Bu şekilde belirtilen düşünce beyanları fail tarafından çeşitli şekillerde ifa edilebilmektedir. Bu düşünce beyanı sözlü olarak ifade edilebileceği gibi yazılı, resme dökülmek suretiyle, davranışlar ile de ifade edilebilecektir. Bu noktada yani hakaret suçunun fiil unsuru bakımından hareket serbestisi bulunmaktadır. Bu niteliği itibarıyla hakaret suçu serbest hareketli bir suç olma özelliği taşımaktadır. TCK, hakaret suçunun gerçekleşmesi açısından spesifik bir hareket tarzı belirlemiş olmayıp hareket serbestisi tanımlanmıştır.

Hakaret suçunda fiil, madde metninde üç seçimlik hareketle ifade edilmiştir. Bunlar; “somut bir fiil”, “olgu”, “sövmek” şeklindedir. Başka bir ifadeyle hakaret suçu, ancak bu üç şekilde işlenebilecektir. Bu üç seçimlik hareketinde kişinin onur, şeref ve saygınlığını rencide edebilecek nitelikte olması gerekir ki, hakaret suçu gerçekleşmiş olsun (Özen, 2017:406). Bununla birlikte failin, hakaret suçu bakımından madde metninde öngörülmuş olan seçimlik hareketlerden her ikisini de gerçekleştirmiş olduğu durumlarda iki farklı hakaret suçundan değil yine tek bir hakaret suçunun oluşmuş olduğundan bahsedilecektir (Centel vd. 2007:228).

Daha önce de belirtmiş olduğumuz üzere ilgili suçun oluşmasına vücut verir nitelikteki fiillerin kişilerin onuruna, şerefine, haysiyetine ve toplum içerisindeki saygınlıklarına zarar verici nitelik taşıyor olmaları gerekmektedir (Kamer, 2015:43). Hakaret suçunun oluşabilmesi açısından fiilin bu sayılmış olan nitelikleri taşıyor olması yeterli görülmemekte olup somut olarak mağdurun bu duyguları yaşamış olması, bunların sebebiyle herhangi bir surette maddi veyahut da manevi bir zarara uğramış olması gerekmemektedir.

Hakaret suçunda fiilin özelliklerine ilişkin değerlendirme toplumun sosyal ve kültürel yapısı da dikkate alınmak suretiyle objektif kurallar çerçevesinde yapılmalıdır. Hakaret suçunun tartışılıyor olduğu bir somut olayda mağdurun o toplumun yapısına göre aşırıya kaçan ölçüde bir alınganlık sergilemesi halinde bu somut olay bakımından hakaret suçunun oluşmuş olduğundan bahsedilemeyecektir (Tezcan vd., 2007:418).

TCK ile hüküm altına alınmış olduğu üzere hakaret suçunun oluşmuş olduğundan bahsedilebilmesi için fail tarafından mağdura veyahut mağdurlara yönelik olarak onur kırıcı, şeref ve haysiyet zedeleyici somut bir fiilde bulunulmuş olması ya da somut bir isnatta bulunulmuş olması gerekmektedir. Fail tarafından mağdura isnat edilmiş olan olay veyahut da olgular objektif koşullar altında belirli veyahut da belirlenebilir nitelikte olmalıdır (Artuk vd. , 2014:355).

5237 Sayılı TCK m.125 düzenlemesinin değişiklikten önceki hali “*Bir kimseye onur, şeref ve saygınlığını rencide edebilecek nitelikte somut bir fiil ya da olgu isnat eden ya da yakıştırmalarda bulunmak veya sövmek suretiyle bir kimsenin onur, şeref ve saygınlığına saldıran kişi cezalandırılır*” şeklinde olup 5377 Sayılı Kanun ile madde metninde değişiklik yapılmıştır. 5377 Sayılı Kanun ile TCK’da yapılan değişiklik ile beraber madde metnindeki “*ya da yakıştırmalarda bulunmak*” ibaresi kanun maddesinden çıkartılmış olup değişiklik ile birlikte madde metninin son hali “*veya sövmek suretiyle bir kimsenin onur, şeref ve saygınlığına saldıran kimse cezalandırılır*” şeklinde hüküm altına alınmıştır. Belirtilmiş bu olan bu revize düzenlemeye karşın, kişinin incinmesine, toplum içerisinde küçük düşürülmesine, toplum içerisindeki saygınlığının zedelenmesine sebebiyet verecek nitelikteki eylemler de kişinin onur, şeref ve haysiyetine yönelik saldırı içermekte olup hakaret suçuna vücut verir nitelik arz etmektedir.

Hakaret suçuna ilişkin olarak fiilin onur kırıcı, şeref ve haysiyet zedeleyici özellik taşımakla birlikte somut bir şekilde fiil veyahut da olgu isnadı içermediği somut durumlar da söz konusu olabilmektedir. Hakaret suçuna ilişkin fiilin temel nitelik itibariye şeref ve haysiyet zedeleyici nitelikte olması ancak somut bir olgu veyahut da fiil isnadı içermediği durumlarda hakarettten ziyade sövme eyleminden bahsedilmesi gerekmektedir (Erem ve Toroslu, 2000:467).

Hakaret suçunun oluşabilmesi açısından mağdurun huzurda bulunması zorunlu bir unsur olmayıp mağdurun huzurda bulunmadığı hallerde dahi hakaret suçunun işlenmiş olduğundan bahsedilebilecektir. Hakaret suçuna ilişkin fiil hareketlerinin gerçekleştiriliyor olduğu sırada mağdurun failin huzurunda bulunuyor olması durumu huzurda hakaret olarak

adlandırılmakta olup arada bir aracı, vasıta gibi unsurlar bulunmaksızın direkt olarak mağdura yönelik onur kırıcı, şeref ve haysiyet zedeleyici nitelikteki eylemlerin gerçekleştirilmesi olarak tanımlanmaktadır. Huzurda hakaret deyiminden mutlaka mağdur ile failin yüz yüze olması gerektiği sonucuna varılmamaktadır. Huzurda hakaret suçundan bahsedilebilmesi için mağdur tarafından failin gerçekleştirmiş olduğu fiil ve davranışların duyulması, öğrenilmesi, okunması ve anlamlandırılması yeterli görülmüştür.

Huzurda hakarettten ayrı olarak kişinin gıyabında da hakaret suçunun işlenebilmesi mümkün kılınmıştır. Bu olasılık da gıyapta hakaret olarak adlandırılmakta olup gıyapta hakaretin gerçekleştirilebilmesi için en az üç kişiye ihtiyaç bulunmaktadır. Burada aranan üç kişinin algılama ve irade yetenekleri tam ve yerinde olmalıdır. Yani bir başka söyleyişle gıyapta hakaret suçu bakımından aranan üç kişiden birinin veyahut da birkaçının yaşça küçük veyahut da akıl hastası olması durumunda gıyapta hakaret suçunun oluşmuş olduğundan bahsedilemeyecektir (Köken, 2016:294-298).

2.2.1.1.1. Somut Bir Fiille İşlenen Hakaret Suçu

Somut bir fiil, konuşma olmaksızın hareketlerle ifade edilen ve kişinin onur, şeref ve saygınlığını rencide eden bir görünümdeyse TCK'nın 125. maddesine göre hakaret suçu oluşmaktadır. Kişinin el kol hareketiyle hakaret etmesi veya yüzünü rızası dışında boyayıp başkaları nazarında küçük düşürme şeklindeki fiiller, somut bir fiille işlenebilen hakaret suçuna örnek verilebilir. Başka bir ifadeyle, kişinin şeref ve saygınlığını rencide edebilecek şekilde yapılan her türlü fiziksel hareketler ve eylemler bu kapsamda değerlendirilecektir. Örneğin borcunu bir türlü alamayan A'nın buna sinirlenip B'yi bir sandalyeye bağlayıp palyaço gibi yüzünü boyayarak işlek bir caddeye bırakması ve görenlerin nazarında küçük düşürülmesi eylemi bir hakaret suçudur, çünkü somut bir fiille işlenmiştir. (Kocaoğlu, 2019:89).

2.2.1.1.2. Olgu İle İşlenen Hakaret Suçu

Olgu ile sövmek fiili, kişinin onur ve şerefini rencide edebilecek şekilde aksi ispatlanabilen değer yargılarının ifade edilmesidir. Örneğin, serseri, alçak, hayvan, aptal, salak ve geri zekâlı gibi kullanılan kelimeler olgu ile işlenen hakaret suçunun birer örneğidir. Burada ifade edilen sözlerin gerçekle bir ilgisi yoktur. Yani kişiye idiot, geri zekalı, aptal denildiğinde, gerçekte kişinin bir akıl hastası olduğuna dair bir tıbbi veri yoksa hakaret suçu oluşacakken; fakat hakkında tıbbi bir tespit olan ve zekâsı geri birine "idiot" denilmesi bu suçu oluşturmayacaktır. Aynı şekilde, hırsızlık suçundan hüküm giymiş birine hırsız

denilmesi de hakaret suçunu oluşturmayacaktır. Çünkü hakaret suçunun oluşabilmesi için aksi ispatlanabilen bir değer yargısı bulunmamaktadır (Yılar, 2010:192; Parlar ve Banko, 2014: 35).

Kanaatimizce bireylerin fiziksel kusurları, kişiyi küçük düşürmek amacıyla söylemlere konu edilirse ilgili suç vücut bulmuş olacaktır. Örneğin, ayağı aksak bir kimseye “topal” kelimesinin küçük düşürme amacıyla kullanılması durumunda hakaret suçunun oluştuğunu söylemek son derece isabetli olacaktır. Öğretide katıldığımız görüşe göre söylenen söz ve ifadelerin kişiyi küçük düşürücü, onur, şeref ve saygınlığını rencide edici olup olmadığını belirlerken o toplumda genel geçer kaideleri ve örf-adetlerini dikkate almak gerekir. Mesela bir kişiye “faşist”, “komünist” veya “mürteci” denilmesi Türk toplumunda hakaret suçunu oluşturduğu ortadayken; komünizm ve faşizm devlet düzeninin olduğu bir toplumda hakaret suçunu oluşturmaması mümkündür (Özbek, 2008:849).

2.2.1.1.3. Sövmek Suretiyle İşlenen Hakaret Suçu

Sövmek, somut bir fiil veya olgu olmaksızın kişiye olumsuz anlamda bir değer yargısının yüklenmesidir (Özen, 2017: 409). Sinkafly yapılan küfürler veya nesnelere ironi yapılarak kişiye yüklenen olumsuz yargılar marifetiyle, hakaret suçunun işlenmesi mümkündür ki, bu halde sövmek suretiyle hakaret suçu işlenmiş olmaktadır.

Burada önem arz eden husus, sövmenin kişinin onur, şeref ve saygınlığını rencide etmek amacıyla ifade edilmesidir. Aksi takdirde mesela tehdit veya cinsel taciz niteliğinde olan hakaret niteliğindeki sözler hakaret suçunu değil, TCK'nın 106. maddesinde düzenlenen tehdit suçunu veya TCK'nın 105. maddesinde düzenlenen cinsel taciz suçunu oluşturmaktadır (Centel vd., 2007:175).

2.2.1.1.4. Mağdura Alenen İşlenen Hakaret Suçu

5237 Sayılı CMK m.125 ile hüküm altına alınmış olduğu üzere hakaret suçunun alenen işlenmesi halinde cezada artırım yoluna gidilmektedir. Madde metninde hüküm altına alınmış olduğu üzere hakaret suçunun alenen işlenmesi halinde hakaret suçunun temel şekli bakımından öngörölmüş olan ceza miktarı altıda bir oranında artırılarak uygulanmaktadır.

Aleniyet kavramı genel nitelik itibariyle gizli olmayan, açık ve göz önünde bulunan anlamına gelmektedir. Türk Ceza Kanunu anlamında aleniyet kavramının anlamına bakıldığında ise tartışmalı olduğu görölmektedir. Doktrindeki bir görüşe göre aleniyet kavramı hakaret suçuna vücut verir nitelikteki fiilin herhangi bir kişinin görebileceği veyahut da duyabileceği yerde işlenmesi anlamına gelmektedir. Bu görüş uyarınca önemli olan husus

hakaret içerikli fiil ve davranışların bir başkası tarafından görülmesi veyahut da duyulması olmayıp görülebilir veyahut da duyulabilir nitelik arz etmesidir (Şen, 2006:131).

Öğretide tartışmalı olan bu husus çerçevesinde bir diğer görüş, aleniyet kavramının umumiyet arz etmesidir. Yani bu görüş uyarınca alenen hakaret suçunun oluşabilmesi için fiilin halka açık umumi yerlerde işlenmiş olması gerekmektedir. Bu görüş uyarınca da alenen hakaret suçunun oluşabilmesi için önem arz etmekte olan husus, hakaret suçuna vücut verir nitelikteki eylem ve davranışların umuma açık olan yani başka bir söyleyişle başka insanlar tarafından da görülecek açık yerlerde işlenmesidir. Bu görüş bakımından en önemli nokta, suçun diğer insanlar tarafından görülmesi olmayıp diğer insanlar tarafından görülebilme imkânının var olmasıdır. Bu da umumiyet kavramı ile sağlanabilecektir (Erem, 1984:172).

Alenen hakaret suçuna ilişkin olarak aleniyet kavramına ilişkin bir başka görüş uyarınca hakaret suçunda aleniyet, hakaret suçuna vücut verir nitelikteki fiil ve eylemlerin, bahse konu hakaret suçunun kalabalık gruplarca öğrenilmesine elverişli nitelik arz etmesi gerekmektedir. Yapılmış olan tüm bu açıklamalar çerçevesinde alenen hakaret suçuna ilişkin kanunda belirli bir açıklama yapılmamış olup doktrinde de bu konu hakkında, aleniyet kavramının tanımı ve değerlendirmesi üzerinde görüş birliğine varılmış değildir.

Hukuken aleniyet kelimesinin anlamı ile ihtilat kavramının taşıdığı anlam arasında belirli farklılıklar bulunmaktadır. Hukuken ihtilatın varlığından bahsedilebilmesi için hakaret içerikli onur, şeref ve haysiyet zedeleyici söylemlerin en az üç kişi tarafından duyulmuş olması gerekmektedir. Ancak alenen hakaret suçu bakımından bu şekilde bu kıstas var olmayıp genel bir topluluk içerisinde mağdura yönelik olarak onur, şeref ve haysiyet zedeleyici nitelikli sözcüklerin iletilmiş olması yeterlidir. Örnek vermek gerekirse bir okulda bir topluluğun içerisinde mağdura hakaret içerikli fiil ve davranışlarda bulunulması durumunda alenen hakaret suçunun oluşmuş olduğundan bahsedilebilecektir (Kayançiçek, 2008:262).

Mülga TCK'da aleniyet düzenlemesine bakıldığında alenen hakaret suçunun yalnızca huzurdaki hakaret suçu ile sövme suçu bakımından mümkün olabileceğine ilişkin düzenleme yapılmış olduğu görülmektedir. Güncel 5237 Sayılı TCK hükümleri uyarınca ise alenen hakaret ihtilat edilerek işlenmiş olan hakaret suçları bakımından da kabul edilmektedir.

Mülga TCK ile 5237 Sayılı TCK arasında alenen hakaret düzenlemeleri bakımından farklılık arz etmekte olan bir diğer husus da Mülga TCK'da ihtilat içeren hakaret suçunun

basın ve yayın yolu ile işlenmesi halinin ağırlaştırıcı neden olarak kabul edilmesi halidir. Basın ve yayın yolu ile işlenmiş olan hakaret suçunun alenen hakaret bakımından nitelikli hal kabul edilmesine ilişkin düzenleme, 29.06.2005 tarihinde mevzuattan kaldırılmıştır. Ancak bu değişikliğe ilişkin olarak bir değerlendirme yapmak gerekirse basın ve yayın yolu ile işlenmiş olan hakaret suçu bakımından hâlihazırda aleniyet unsuru gerçekleşmiş olacağından pratikte uygulama bakımından çok da elverişli bir düzenleme olduğunu söylemek mümkün olmayacaktır.

2.2.1.1.5. Mağdurun Yokluğunda İşlenen Hakaret Suçu

Kişiye hazır bulunmadığı bir ortamda veya doğrudan öğrenemeyeceği bir şekilde hakaret edilmesi durumunda yokluğunda (gıyapta) hakaret söz konusudur (Özbek, 2008:850).

TCK'nın 125. maddesinin 1. fıkrasının ikinci cümlesinde mağdurun yokluğunda (gıyapta) hakaret suçu düzenlenmiştir. Bu düzenlemede, “*mağdurun gıyabında hakaretin cezalandırılabilmesi için fiilin en az üç kişiyle ihtilat ederek işlenmesi gerekir*” kişinin yokluğunda hakaretin cezalandırılabilmesi için, hakaretin edildiği yerde faille birlikte dört kişinin bulunması gerekmektedir. Şu halde kanun koyucu, daha az kişinin bulunmasını cezalandırılacak bir suç olarak görmemektedir. Bunun sebebi, daha az kişinin olayı yanlış aksettirebilmesi, yalan şahitliğin kolaylığı gibi nedenler olabilmesi mümkündür (Kocaoğlu, 2019:128-129).

TCK'nın 125. maddesinin 2. fıkrasında, “*fiilin, mağduru muhatap alan sesli, yazılı veya görüntülü bir iletiyle işlenmesi halinde, yukarıdaki fıkrada belirtilen cezaya hükmolunur*” düzenlemesi yer almaktadır. Bu düzenlemeyle mağduru muhatap alan mektup, telgraf, telefon, elektronik mail, sosyal medya ortamı ve benzeri araçlarla yapılan hakaret yüz yüze hakaret sayılmaktadır. Başka bir ifadeyle bu şekilde yapılan hakaretin, failin mağdura yüzüne karşı yaptığı hakaret gibi cezalandırılması yoluna gidilecektir.

2.2.1.2. Fail

TCK'nın 125. maddesinde düzenlenen hakaret suçunun faili, bir kimsenin onur, şeref ve saygınlığına somut bir fiil, olgu veya sövmek suretiyle saldıran gerçek kişidir. Bu kişinin kadın, erkek veya çocuk olması mümkündür. Özel bir fail tanımı madde metninde yapılmamıştır. Fakat failin, işlediği fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını değerlendirebilme yetisine sahip olması gerekir. Aksi takdirde bu yetiye sahip olmayan çok küçük bir çocuğun ya da bir akıl hastasının hakaret niteliğindeki sözleri hakaret suçunu oluşturmayacaktır

(Özbek vd., 2015:483; Koca ve Üzülmez, 2013:426).

Yeni TCK sisteminde, tüzel kişiler bir suçun faili sayılamayacağından mesela bir kurumun yaptığı basın açıklamasında ya da sosyal medyada paylaştığı mesajlarda hakaret suçu işlenmiş olursa, bu suçun faili tüzel kişilik değil, o açıklama ve mesajı yazan ve yayımlayan gerçek kişiler sayılacaktır.

Öğretide bir görüşe, vefat eden bir kimsenin hayatında yazdığı ve ölümünde sonra bir arkadaşına yayımlanması için mesela vasiyet ettiği bir kitap, mesaj ya da bir bildirin hakaret içermesi durumunda bu sözleri yayımlayan kişi hakaret suçunun faili sayılacaktır (Erem ve Toroslu, 2000: 537). Kanaatimizce yayımlayan kişinin hakaret suçunun faili olabilmesi için, mesajların hakaret içerikli olduğunu biliyor olması gerekir. Eğer bilmiyorsa herhangi bir cezai sorumluluğun olmaması gerektiğini düşünmekteyiz.

Mülga TCK düzenlemesine bakıldığında hakaret suçunun kamu görevlisi tarafından işlenmesi halinin nitelikli hal olarak sayıldığı görülmektedir. Mülga TCK düzenlemesi uyarınca kamu görevlisinin işini görmüş olduğu sırada hakaret suçunu işlemesi halinde ceza artırılmaktaydı. Yürürlükteki TCK düzenlemesine bakıldığında hakaret suçunun failinin kamu görevlisi olması halinin cezada artırımı gerektiren nitelikli bir hal olmaktan çıkarıldığı görülmektedir. 5237 Sayılı TCK, hakaret suçunun faili açısından kamu görevlisi olup olmama hususunda bir ayrıma gidilmemiştir (Köken, 2016:287).

Globalleşmenin artması ile birlikte teknoloji de hızla gelişmiş olup internet kullanımı da buna bağlı olarak artış göstermiştir. Globalleşme ve teknolojinin ilerlemesi çeşitli alanlarda kendisini göstermiştir. Son yıllarda hakaret suçunun internet vasıtasıyla işlenme sıklığı da buna bağlı olarak artmıştır. Hakaret suçunun internet sistemleri aracılığı ile işlenmesi halinde internet ortamında hakaret içerikli sözleri kullanan ve yayımlayan kimse suçun faili olarak nitelendirilecektir (Özen, 2016:380).

2.2.1.3. Mağdur

TCK'nın 125. maddesinde düzenlenen hakaret suçunun mağduru, onur, şeref ve saygınlığına somut bir fiil, olgu veya sövmek suretiyle saldırılan kişidir (Soyaslan, 2014:306). Bu kişi huzurda yüz yüze bu suçun mağduru olabileceği gibi, yokluğunda da bu suçun mağduru olabilmesi mümkündür.

Mağdurun da fail gibi gerçek kişi olması şarttır. Dolayısıyla tüzel kişiler, hakaret mağduru olamamaktadır. Fakat bu suçun "suçtan zarar göreni" olabilirler. Başka bir ifadeyle, eğer bir kuruma hakaret ediliyorsa, bu suç TCK'nın başka maddelerinde başka bir

suçu oluşturmuyorsa (Örn: TCK m. 301: devletin kurum ve organlarını aşağılama suçu), o tüzel kişilik hakaret suçunun “suçtan zarar göreni” kabul edilmelidir.

Hakaret suçun temel şekli şikâyete bağlandığından mağdurun şikâyetçi olması gerekir ki, soruşturma başlatılabilsin. Ayrıca mağdurun da, erkek, kadın veya çocuk olması mümkündür. Fail gibi kendisine işlenen fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını idrak edebilmelidir ki, şikâyetçi olabilsin. Bunu idrak edemeyene karşı bu suç işlenirse, şikâyet hakkının yasal temsilci tarafından kullanılabilmesi mümkündür (Özen ve Hafızoğulları, 2015:235; Tezcan vd., 2014:502).

Hakaret suçunun oluşabilmesi için mağdurun uğramış olduğu hakaret dolayısıyla üzüntüye uğraması, herhangi bir surette zarara uğramış olması aranmamaktadır. Aynı şekilde hakaret suçunun mağduru sıfatını haiz olan kişinin kendisi açısından şeref ve haysiyetten yoksun olması da hakaret suçunun oluşmasına etki etmemektedir. Hakaret suçunun mağduru sıfatını herkes haiz olabileceken bazı durumlarda mağdurun çeşitli özellikler arz etmesi sebebiyle cezanın yaptırımını bundan etkilenmektedir (Centel vd., 2007:227).

Hakaret suçunun belirli özellikleri haiz kişilere yöneltilmesi, suçun artırılmasını gerektiren bir nitelikli hal olarak düzenlenmiş bulunmaktadır. Örnek vermek gerekirse hakaret suçunun Türkiye Cumhuriyeti Devletinin Cumhurbaşkanına karşı işlenmesi hali cezada artırımı gerektiren bir nitelikli hal olarak öngörülmüştür.

Hakaret suçu bakımından önemli olan husus, mağdurun belirli veyahut belirlenebilir nitelik arz etmesidir. Hakaret suçunun mağdurunun belirli veyahut da belirlenebilir nitelikte olmadığı, somut olarak belirli bir kişiye yöneltilmiş olmadığı durumlarda hakaret suçunun oluştuğundan bahsedilemeyecektir.

Hakaret suçunun oluşmuş olduğundan bahsedilebilmesi için mağdurun belirli veyahut da belirlenebilir olmasından mağdurun isminin spesifik olarak belirli olması kavramı anlaşılmalıdır. Hakaret eylemlerinin yöneltildiği kişinin ismi açıkça belirtilmemiş olsa bile belirlenebilir, anlaşılabilir nitelikte olduğu takdirde hakaret suçunun oluşmuş olduğundan bahsedilebilecektir. Örnek vermek gerekirse hakaret eylemlerinin yöneltilmiş olduğu kişinin toplum içerisinde bilinen bir lakabı varsa, bu suretle mağdurun kimliğinin kolay bir şekilde tespitinin yapılabilmesi mümkünse hakaret suçunun oluşmuş olduğundan bahsedilebilecektir (Erman, 1994:32).

Hakaret suçunun yöneltilmiş olduğu kişide yani hakaret suçunun mağdurunda, fail

tarafından mağdurun onur, şahsiyet ve haysiyetinin, kişilik haklarının zedelenmesine yönelik hareketlerin kime karşı yöneltilmiş olduğu tartışmaya mahal vermeyecek şekilde belirlenebilir nitelikte olmalıdır. Hakaret içerikli onur, haysiyet ve şeref zedeleyici eylemlerin kime yönelik olarak gerçekleştirilmiş olduğu hususunda objektif bir tespit yapılamıyorsa belirli bir kişinin kişilik hakkının zedelenmiş olmasından bahsedilemeyeceği için hakaret suçunun oluşmuş olduğundan bahsedilemeyecektir.

Uygulamaya bakıldığında hakaret içerikli eylemlerde bulunan kişilerin genellemeler yapmak sureti ile onur, şeref ve haysiyet zedeleyici nitelikte söylem ve davranışlar sergilemekte olduğu görülmektedir. Bu şekilde davranışlardan içerisinde olan kişi, hakaret suçunun yargılamasından kaçınmaya çalışmaktadır. Kanun koyucu tarafından da bu husus dikkate alınmış olup mağdurun isminin spesifik olarak zikredilmesi hususu, hakaret suçunun işlenmesi bakımından aranmamıştır. Hakaret içerikli eylemler içerisinde bulunan kimse tarafından kullanılan ibarelerin, şekillerin, görsel anlatımların, ses kayıtlarının açık ve net bir şekilde tartışmaya mahal vermeyecek şekilde, hakaret eylemlerinin yöneltildiği kişinin tespitine elverişli olduğu hallerde hakaret suçunun oluşmuş olduğu söylenebilecektir. Dolayısıyla da hakaret içerikli eylemlerde bulunan kişilerin genelleme yapmak suretiyle hakaret suçuna ilişkin olarak soruşturma ve kovuşturma faaliyetlerinden kaçınabilmelerine imkân bulunmamaktadır. Bu husus ayrıca kanun koyucu tarafından hüküm altına alınmış vaziyettedir. TCK m.126 ile hakaret suçunun işlenmesi sırasında hakaret içerikli davranış ve söylemlerin yöneltilmiş olduğu kişinin isminin açıkça zikredilmemiş olması ve hakaret içerikli eylem ile karşı tarafa isnat edilmiş bulunan fiil ve davranış spesifik olarak belirlenmiş olsa dahi hakaretin gerçekleşmiş sayılacağından bahsedilmektedir (Tatar, 2009:30-34).

TCK ile düzenlenmiş ve hüküm altına alınmış bulunan hakaret suçunun mağdurunun belirlenmesi ceza soruşturması ve kovuşturması açısından büyük önem arz etmektedir. Hakaret suçunun mağduru hukuka uygun olan her türlü yolla tespit edilebilecektir. Bu noktada hakaret suçunun soruşturma ve kovuşturma işlemleri bakımından delil serbestisi öngörülmüş olup hukuka uygun surette elde edilmiş olan her türlü delil ile ispatlanabilmesi mümkün kılınmıştır.

Hakaret suçunun soruşturma ve kovuşturma işlemleri bakımından da savcının, hâkim ve mahkemelerin takdir yetkisi bulunmaktadır. Soruşturma ve kovuşturma işlemlerini yürütmekle yetkili ve görevli makamlar tarafından, elde edilmiş ve mahkemeye taraflarca sunulmuş olan deliller serbestçe değerlendirilecek olup konu hakkında bir hüküm verilecektir. Soruşturma ve kovuşturma işlemleri bakımından hakaret suçunun mağdurunun

belirlenmiş sayılması için dosya içerisinde gerekli olan delillerden mağdurun kim olduğunun tartışmaya mahal vermeyecek şekilde tespit edilebilmesi gerekmektedir (Centel vd., 2007:224).

Kanaatimizce, kesin suretteki delil ve göstergelere dayanmaksızın, bir değerlendirme yapılması suçta ve cezada kanunilik ilkesi ile bağdaşmayacaktır. Bu sebeple hakaret suçunun soruşturulması ve kovuşturulması açısından mağdurun belirlenmesi hususu büyük önem arz etmektedir. Nitekim mağdurun belirlenebilir nitelikte olmadığı durumlarda suçun maddi unsurlarının oluşmuş olmadığından bahisle suçun soruşturma ve kovuşturma işlemleri gerçekleştirilemeyecektir. Yukarıda da detaylı olarak açıklanmış olduğu üzere hakaret içerikli ve kişilerin onurunu, şerefini, haysiyetini zedeler nitelikteki eylemlerin gerçekleştirilmiş olduğu durumlarda bu hareketlerin kime karşı olarak yöneltilmiş olduğunun tespit edilememesi halinde hakaret suçunun oluşmuş olduğundan bahsedilemeyecektir.

Cezai ehliyeti bulunmayan küçüklerin ve akıl hastalarının da hakaret suçunun mağduru olabilmeleri mümkündür. Nitekim istisna kapsamında olmayan kişiler bakımından söz konusu olduğu gibi yaşça küçüklerin ve akıl hastalarının da toplum içerisinde korunmaya değer şeref, haysiyet ve onurları bulunmaktadır. Nitekim hakaret suçu ile korunan hukuki değer kişinin kendisine vermiş olduğu şeref değeri, haysiyeti yani içsel değerleri değil, kişinin toplum içerisindeki şeref, haysiyet ve onurudur. Bu sebeple yaşça küçüklere ve akıl hastalarına karşı yöneltilmiş olan şeref, haysiyet ve onur zedeleyici nitelikteki fiil, davranış ve söylemler, bu istisna kapsamındaki kişiler bakımından üzüntüye veyahut da zarara sebebiyet vermemiş olsa dahi hakaret suçunun oluşmuş olduğundan bahsedilebilecektir (Köken, 2016:285-287).

Aynı doğrultuda, mağdurun önceden herhangi bir suça karışmış olması, sosyal ve ekonomik durumu, kültürel durumu, mesleği de hakaret suçunun mağduru olmasına herhangi bir engel teşkil etmemektedir. Nitekim bir kimse daha öncesinde bir suç işlemiş veyahut da herhangi bir surette bir suça karışmış olsa dahi bu kişilerin de hukuken korunmaya layık bir şeref ve haysiyetlerinin olduğundan bahsedilmektedir (Çetin, 2008:17). Nitekim kişilerin hukuken korunmaya layık olan şeref, haysiyet ve onurları, daha önce de detaylı olarak açıklanmış olduğu üzere kişinin var olması ile beraber doğmaktadır. Kişinin daha öncesinde bir suç işlemiş olması, bir suçtan dolayı hüküm giymiş olması, hâlihazırda hükümlü olması veyahut da yapmış olduğu mesleğin hukuka aykırılık teşkil ediyor olması gibi sebeplerle hukuken korunmaya değer şeref ve haysiyetlerinin bulunmadığından

bahsedilemeyecektir. Nitekim bu sebeple gerçekten hırsızlık yapmış olan birine “hırsız” denmesi veyahut da gerçekten de bir canlıyı kasten bilerek ve isteyerek öldürmüş olan kişiye “katil” denilmesi de söylemler doğruluğu ve gerçekliği yansıtıyor olsa dahi hakaret suçunun oluşmasına sebebiyet verecektir (Erman, 1994:54).

Engelliler bakımından bir değerlendirme yapılacak olursa, kişinin sosyal hayata ve yaşama dair bir engelinin olması doğaldır. Kişinin fiziksel olarak bir özrünün bulunması halinde bu kimseye hastalık yakıştırması yapılması da aynı surette hakaret suçunun oluşmasına sebebiyet verecektir. Örneğin görme engeli bulunan bir kimseye “kör” şeklinde hitap edilmesi hakaret suçunun oluşturacaktır (Artuk vd., 2014:364).

2.2.1.4. Suçun Konusu

TCK'nın 125. maddesinde düzenlenen hakaret suçunun konusu, kişinin onur, şeref ve saygınlığıdır. Çünkü Türk Ceza Hukukunda suçun konusu mağdura ait olan ve zarara uğrayan şeyi ifade etmektedir Bununla birlikte hakaret içeren fiil ve davranışlar kişinin toplum içerisindeki saygınlığını, onurunu ve haysiyetini zedeleyebileceği gibi aynı zamanda kişinin kendisine olan saygınlığının zedelenmesine de sebebiyet verebilir (Hafızoğulları ve Özen, 2015:230). Nitekim onur, şeref ve haysiyet kavramları genel nitelik itibarıyla kişinin toplum içerisindeki konumu ile tanımlanmakla birlikte kişinin kendi öz kanaatleri ile de şekillenmektedir. Şeref, haysiyet ve onur kavramları bu nitelik itibarıyla karma bir özellik arz etmektedir (Özgenç, 2020:219; Üzülmöz ve Koca, 2020:116).

Eğer fiilin işlenmesiyle kişinin onur, şeref ve saygınlığı hedef alınmamışsa ve bu değerlerin zarara uğraması söz konusu değilse kanaatimizce bu suç işlenmemiş olacaktır. Somut olaya göre hakaret suçu yerine, kişinin huzur ve sükûnunu bozma suçu veya cinsel taciz suçu söz konusu olabilecektir. Mesela kişinin kaba konuşması, ifadeleri düzgün aktaramaması muhatapta hakaret suçunun işlendiği izlenimini oluştursa da, kanaatimizce söylenen ifadelerden bu açık bir şekilde ortaya konamıyorsa hakaret suçu oluşmamıştır. Dolayısıyla tanımadığı bir bayana “sen” denilmesi, samimi arkadaşların birbirine “lan” diye hitap etmesi en fazla kaba konuşma şekli olarak nitelendirilecektir, hakaret suçu kapsamında değerlendirmek mümkün gözükmemektedir.

2.2.2. Manevi Unsurlar

Bu bölümde TCK'nın 125. maddesinde düzenlenen hakaret suçunun manevi unsuru olarak “kast” ve “taksir” incelenecektir.

2.2.2.1. Kast

Türk Ceza Hukukunda kast, TCK'nın 21. maddesinde belirtildiği üzere, “*suçun kanuni tanımındaki unsurların bilerek ve istenerek gerçekleştirilmesidir*” (TCK, m.21/1).

Madde metninden anlaşıldığı üzere, kastın söz konusu olabilmesi için; işlenen fiilin bilerek ve istenerek bir insan hareketi sonucu gerçekleşmesi gerekmektedir. Yani söz konusu suç teşkil eden davranışın, fail tarafından hukuka ve ahlaka aykırı olduğu bilinmeli ve failin bu davranışı, bilinçli iradesinden kaynaklanmalıdır (Köken, 2016:291-292; Özen, 2006:389).

Kast da kendi içerisinde ikiye ayrılmaktadır. TCK'nın 21. maddesinin 2. fıkrasında ifade edildiği üzere, bu ayrım “doğrudan kast” ve “olası kast” şeklindedir. Madde metninde “*Kişinin, suçun kanuni tanımındaki unsurların gerçekleşebileceğini öngörmesine rağmen, fiili işlemesi halinde olası kast vardır.*” şeklinde yapılan açıklama olası kastı tanımlamaktadır. Dolayısıyla bilme ve isteme unsurunun varlığı doğrudan kastı; bilmenin ve öngörme unsurunun varlığı ise olası kastı göstermektedir (Özen, 2002:32; Dülger, 2008:130). Şu halde olası kastta, “isteme” unsuru yerine, “öngörme” unsuru söz konusu olmaktadır.

TCK'nın 125. maddesinde düzenlenen hakaret suçu ise, ancak kasten işlenebilen bir suçtur. Bunun doğrudan veya olası kastla işlenmesi fark etmemektedir. Başka bir ifadeyle hakaret suçu, hem doğrudan, hem de olası kastla işlenebilen bir suçtur. Örneğin mesajla A'ya hakaret içeren bir yazının gönderilmesi doğrudan hakaret suçunun işlendiğinin bir örneğidir. Eğer sokak ortasında bir grubun içinde, kimin olduğunu bilmediğimiz biri bize bir şişe fırlatsa, biz de o grubun tamamına küfretsek, burada şişeyi atana karşı doğrudan kastla, yanında olup buna sessiz kalanlara karşı ise olası kastla hakaret suçunu işlenmiş oluyuz (Tulay, 2019:581). Hakaret suçunun olası kastla işlenmesi halinde, TCK'nın 21. maddesinin 2. fıkrasında belirtilen oranlarda (üçte birden yarısına kadar) indirim yapılması gerekmektedir.

2.2.2.2. Taksir

Türk Ceza Hukukunda taksir; gerekli dikkati, özeni ve tedbiri göstermeden işlenen fiilleri ifade etmektedir. Buna TCK'nın 22. maddesinin 2. fıkrasında geçen “*taksir, dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla*” ifadeleri işaret etmektedir. Yine TCK'nın 22. maddenin 1. fıkrasında ise, taksirin kanunun açıkça belirtildiği hallerde cezalandırılacağı ifade edilmiştir. Şu halde, bir suçun manevi unsuru kural olarak kastken; taksir kanunda

düzenlendiği durumlarda istisna olarak bir sorumluluk şeklidir.

TCK'nın 125. maddesinde düzenlenen hakaret suçu kapsamında, taksirle bu suçun işlenebileceği ifade edilmediği için, taksirle hakaret söz konusu değildir. Somut olayda hakaretin taksirle işlenebildiğini söylediğimiz durumlarda dahi bir ceza sorumluluğu söz konusu olmayacaktır (Yılar, 2010:55; Onar, 2016:46). Örneğin husumetli arkadaşına hakaret içerikli mesaj yazan A, dikkatsizlikle bu mesajı, telefon rehberinden aynı isme sahip başka birine gönderse burada taksirle hakaret söz konusu olabilecektir. Fakat kanun koyucu izlediği suç ve ceza siyaseti gereği, bu fiili cezalandırmaya layık görmediğinden ve taksirle hakaret bir suç olarak kanunda düzenlenmediğinden, A için fiilinin bir cezası bulunmamaktadır.

2.2.3. Hukuka Aykırılık Unsuru

Türk Ceza Hukukunda hukuka aykırılık unsuru, bir suç tanımı için zorunluluk arz etmektedir. Yani kanun koyucu, haksız fiiller arasında suç tanımlarını belirlerken bu suç tanımının genel ahlak ve hukuk kurallarına aykırılık teşkil etmesi gerekmekte, kişilerin en az bir hakkının zarara uğraması söz konusu olmaktadır. Başka bir ifadeyle hukuka uygun fiiller bir suç tanımı olarak düzenlenmesi mümkün gözükmemektedir.

Şu halde hakaret suçu da, kişilerin onur, şeref ve saygınlığı rencide ettiğinden ve kişilerin manevi dünyasına zarar verdiğinden, hakaret suçunun kanuni tanımında hukuka aykırılık unsuru mevcuttur (Özgenç, 2020:314; Tatar, 2009:76).

TCK'nın 24 vd. maddelerinde hukuka uygunluk nedenleri düzenlenmiştir. Bunlar; “kanunun hükmü ve amirin emri” (TCK, m.24), “meşru savunma” (TCK, m.25/1), “hakkın kullanılması” (TCK, m.26/1) ve “ilgilinin rızası”dır (TCK, m.26/2). Bu hallerde bir suçtan söz edilemez ve failin ceza sorumluluğu yoktur.

Kişi tarafından görevin yerine getirilmesi hususu, amirin emrinin yerine getirilmesi ve kanun ile hüküm altına alınmış olan hususların yerine getirilmesi olmak üzere iki şekilde mümkün olabilmektedir. Bu noktada hem amirin emrinin görevli tarafından yerine getirilmesi hususu hem de kanun maddesinin emretmiş olduğu hususun yerine getirilmesi hukuka uygunluk sebebi teşkil etmektedir.

Kişinin yapmış olduğu iş dolayısıyla ast-üst ilişkisi mevcut olabilmektedir. Kişi, yapmış olduğu işin görülmesi esnasında amirinden çeşitli suretlerde emir ve talimatlar alarak işin görülmesi borcunu yerine getirmektedir. Nitekim özellikle memuriyet bakımından yani kamu sektöründe amirden alınan emir ve talimatların büyük önemi bulunmaktadır.

Amirinden almış olduğu emir doğrultusunda yetkili ve görevli kişi sıfatı ile amirin emrini yerine getiren memur, yapmış olduğu emir yerine getirme işlemi sebebiyle cezalandırılmayacaktır. Nitekim görevin icrası hukuka uygunluk nedeni kapsamında gerçekleştirilmiş olan bir hakaret suçu, hukukun meşru sınırları içerisinde gerçekleştirilmiş sayılacaktır. Dolayısıyla ortada işlenmiş olan bir hakaret suçunun varlığından bahsedilemeyecektir.

Örneğin terör örgütü mensuplarına yönelik yapılan bir operasyonda Terörle Mücadele Kanununa uygun bir şekilde amirinin emri doğrultusunda teröristleri öldüren askerlerin adam öldürme suçundan bir ceza sorumlulukları olmayacaktır. Çünkü burada hukuka uygunluk nedeni olarak, “kanunun hükmü ve amirin emri” söz konusudur. Hakaret suçu kapsamında kanunun hükmüne bir örnek olarak savunma hakkını ve yargılamada söylenen hakaret içerikli sözlerin zabıta geçirilmesini vermemiz mümkündür. Burada kendini savunan kişinin olayı anlatırken yaşanmış hakaret içerikli söz ve fiilleri ifade etmesi veya kâtibin mahkemede bunu tutanağa geçirmesi yeni bir hakaret suçunu oluşturmayacaktır.

Aynı şekilde amirin emrinin yerine getirilmesi hukuka uygunluk nedeninde olduğu gibi yasa hükmünün yerine getirilmesi hukuka uygunluk nedeni de aynı hukuki sonuçları doğurmaktadır. Kanun ile bir kimseye belirli bir doğrultuda davranması ve faaliyetlerde bulunması konusunda yetki verilmişse bu kapsamda kalan işlemler hukuka uygunluk nedenleri kapsamında değerlendirilecektir. Burada dikkat edilmesi gereken husus, kanun ile hüküm altına alınmış olan hususların kanunda öngörülmüş olduğu şekilde ve belirlenmiş sınırlar dâhilinde kullanılması gerekliliğidir (Karagöz, 2010:56).

Genel nitelik itibarıyla hukuka uygunluk nedenlerinden bir diğeri mağdurun rızasının somut olay bakımından bulunması halidir. TCK m.26 ile açık bir şekilde hüküm altına alınmış olduğu üzere kişilerin üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri hakları bakımından başkası tarafından gerçekleştirilecek eylem hakkında rıza gösterme imkânları bulunmaktadır. Hakaret suçu bakımından da bir değerlendirme yapılacak olursa hakaret suçu ile korunan hukuki değer yani kişinin kendi şerefi, onuru ve haysiyeti bakımından tasarruf etme imkânının bulunmaktadır. Yani bir kimse kendi hür iradesine bağlı olarak özgürce şeref, onur ve haysiyetinin düşmesine veyahut da yükselmesine sebebiyet verecek nitelikteki davranış ve eylemler içerisinde bulunabilir.

Rıza unsurunun hukuka uygunluk nedeni kapsamında değerlendirilmesinin tek istisnası, kamu görevlisine görevi dolayısıyla işlenmiş olan hakaret suçudur. Kamu

görevlisine görevi dolayısıyla işlenen hakaret suçları bakımından kamu görevlisinin rızası, hukuka uygunluk sebebi olarak sayılmamaktadır. Kamu görevlisi, bu suça rıza göstermiş olsa dahi bu rızası hukuken geçerli bir rıza olmayacak, suçun unsurlarının oluşmuş olduğu söylenebilecektir.

Kamu görevlisine görevi dolayısıyla ve görevi sırasında işlenmiş olan hakaret suçunun hakaret suçunda ilgili hak sahibinin rızasının hukuka uygunluk nedeni olarak sayılmamasının temelinde, kamu görevlisinin görevi sırasında kendi şeref ve haysiyetinin yanında kamunun şeref ve haysiyetini de taşıması ve onu da temsil etmesi bulunmaktadır. Kamu görevlisine görevi sırasında ve görevi dolayısıyla hakaret suçu işlendiğinde kamu görevlisinin kendi şeref ve haysiyetinin yanında aynı zamanda kamunun şeref ve haysiyeti de ihlal edilmiş bulunmaktadır. Kendi öz şeref ve haysiyeti bakımından hukuken serbestçe tasarruf edebilme imkânına sahip olan kamu görevlisinin, kamunun şeref ve haysiyeti bakımından hukuk düzeni sınırları içerisinde serbestçe tasarruf edebilme imkânı bulunmamaktadır. Nitekim kamunun şerefi bakımından devlet başkanının, meclis başkanının dahi rızası hukuka uygunluk sebebi olarak kabul edilmemektedir (Çetin, 2008:288).

Genel olarak hakaret suçu bakımından mağdurun rızasının bulunması halinin hukuka uygunluk sebebi olarak değerlendirilebilmesi için mağdurun hukuken rıza göstermek bakımından tam ehliyete sahip olması gerekmektedir. Hakaret suçuna ilişkin rızanın mutlak surette hak sahibi mağdur tarafından açıklanması gerekmektedir. Örnek vermek gerekirse ayırt etme gücünü haiz olmayanların hakaret suçu bakımından göstermiş oldukları rıza hukuka uygunluk sebepleri arasında sayılmamaktadır. Hukuken ayırt etme gücü bulunmayan kişilerin mağdur konumunda olduğu hakaret suçları bakımından hukuken rızayı göstermeye ehil olan kimseler yasal temsilcileridir. Kişinin şeref ve haysiyeti, yukarıda da detaylı olarak açıklanmış olduğu üzere kişilik haklarından oldukları için küçüklerin ve kısıtlıların, ayırt etme güçlerinin varlığı halinde hakaret suçuna ilişkin rıza gösterebilmeleri mümkündür. Burada dikkat edilmesi gereken husus, ayırt etme gücünün bulunup bulunmadığı noktasında toplanmaktadır.

Hukuka uygunluk nedenlerinden biri olan rıza, ilgili hak sahibi tarafından açık veyahut da örtülü olarak verilebilecektir (Tarhan, 2007:90). Açık rıza kavramından, hak sahibinin tartışmaya mahal vermeyecek, açık ve net bir şekilde konuya ilişkin rızasını dile getirmesi olarak nitelendirilmektedir. Örtülü rıza kavramı ise hak sahibi ilgilinin açık bir şekilde bahse konu duruma ilişkin rızasını dile getirmeyip fiil ve hareketleri ile rıza vermiş

olduğunu göstermesi anlamına gelmektedir. Hakaret suçu bakımından açık ve örtülü rıza çeşitlerinin her ikisi de ilgilinin rızası hukuka uygunluk nedeni olarak değerlendirilmektedir.

Hakaret suçu bakımından hukuka aykırılık değerlendirmesi yapılırken kanunda sayılmış olan hukuka uygunluk nedenlerinin somut olay bakımından mevcut olmamasına dikkat edilmelidir. Hukuka uygunluk nedenleri, hukuk düzeni içerisinde gerçekleştirilen bir eylemin etki ve sonuçlarının hukuk düzeninin sınırlarına uygun olarak doğması anlamına gelmektedir. Hukuka uygunluk nedenlerinin somut olay bakımından mevcut olması halinde failin kusurluluğu bu durumdan etkilenmemekte yalnızca gerçekleştirilmiş olan eylem hukuk düzeninin çerçevesi dâhilinde değerlendirilmektedir. Yani bir başka söyleyişle salt olarak suç tipine uygun şekilde gerçekleştirilen eylemler, hukuka uygunluk nedenlerinin var olması durumunda suç olarak nitelendirilmemektedir (Çınar,2009; 167). Yukarıda da detaylı olarak açıklanmış olan hakaret suçuna ilişkin maddi ve manevi unsurların yanında hukuka aykırılık unsurunun da somut olayda bulunması gerekmektedir. Somut olayda hukuka uygunluk nedenlerinin bulunması, hakaret suçunun oluşması bakımından engel teşkil edecektir.

Yukarıda anlatıldığı üzere hakaret suçu ile korunan hukuki değer aynı zamanda Medeni Kanun ile de güvence altına alınmış bulunmaktadır. Medeni Kanun da kişilerin kişilik haklarının zarar görmesi durumunu düzenlemiş olup kişilik haklarının ihlal edilmesi durumunu koruma altına almış, tazminat sorumluluğu öngörmüştür. Hakaret suçu açısından hukuka uygunluk nedenlerinin bulunduğu bir somut olay bakımından özel hukuk açısından da sorumluluk doğacağından bahsedilemeyecektir (Özgenç, 2020:67). Nitekim ceza hukuku alanında hukuk düzeninin sınırları içerisinde değerlendirilen bir eylem ve davranıştan bahsedilmektedir.

Örnek vermek gerekirse hakkın icrası hukuka uygunluk nedeninin hakaret suçu açısından uygulanabilmesi mümkündür. Hakkın icrası, 4271 Sayılı Türk Medeni Kanunu ile de güvence altına alınmış olan anne ve babanın çocuğunu terbiye etme hakkı bağlamında değerlendirilebilmektedir. Ayrıca TMK ile güvence altına alınmış olunan terbiye etme hakkı Türk toplumunun geleneklerinden de kaynaklanmaktadır. TMK ile de güvence altına alınmış bulunan terbiye etme hakkının hakkın icrası hukuka uygunluk nedeni kapsamında değerlendirilebilmesi için örf ve adet kurallarının kapsamının aşılması, makul ölçüde kullanılmış olması gerekmektedir (Erman,1989:131).

Aynı şekilde hakkın kullanılması hukuka uygunluk nedenine haber verme hakkı ve basın özgürlüğünü verebilmemiz mümkündür. Hakaret suçu kapsamında söylenen sözlerin

haber olarak aktarılmasında bir suç oluşmayacağı kanaatindeyiz.

Basın yayın hakkının ve özgürlüğünün doğal bir sonucu olarak kişilerin de özgürce ve tarafsızca haber alma hakları bulunmaktadır. Bu noktada devreye hakaret suçlarının basın ve yayın yolu ile işlenmesi durumunun ele alınması gerekmektedir. Teknolojinin de hızla gelişmesi ile birlikte insanlar tarafından teknolojinin aktif bir şekilde kullanılmasında ciddi artışlar gözlemlenmiştir. Bu da hiç şüphesiz çeşitli suçların da teknoloji vasıtası ile işlenmesini kolaylaştırmıştır. Çalışmanın da konusunu teşkil eden hakaret suçu bakımından da teknolojinin etkileri görülmüş olup basın ve yayın yolu ile hakaret suçunun işlenebilmesinin önü açılmıştır. Bu noktada devreye haber verme ve haber alma hakkı ile basın özgürlüğü kavramları devreye girmekte ve hukuka uygunluk nedeni değerlendirmesi yapılmaktadır (Sözüer, 1996:34; Kelep Pekmez, 2020:534).

Basın ve yayın yolu ile hakaret suçunun işlenmiş olduğu noktasında değerlendirme yapılan çoğu husus bakımından basının haber verme hakkı somut olay bakımından mevcut olmakta ve hukuka uygunluk nedeninin var olmasından bahisle de hakaret suçunun oluşmuş olduğundan bahsedilmemektedir. Ancak basın ve yayın yolu kullanılmak sureti ile işlenmiş olan hakaret suçları bakımından hukuka uygunluk nedenlerinin varlığından söz edilebilmesi için somut olayda bazı şartların bulunması gerekmektedir.

Basın hakkının somut olay bakımından hukuka uygunluk nedeni olarak değerlendirilebilmesi için öncelikle basın ve yayın yolu ile topluma sunulmuş olan olayın “haber” niteliğinde olması gerekmektedir. Haber kavramı ise genel nitelik itibariyle yerel çapta ülkelerde ve uluslararası çapta tüm ülkelerde meydana gelmiş olan siyasal, ekonomik, sosyal veyahut da kültürel nitelikteki gelişme ve olaylardır. Basın ve yayın yolu ile işlenen hakaret suçları bakımından somut olayda haber niteliğini haiz bir olay söz konusu değilse basının haber verme hakkının ve basın özgürlüğünün hukuka uygunluk nedeni teşkil ettiğinden bahsedilemeyecektir (Kayançıçek, 2008:116).

Bir olayın “haber” olarak nitelendirilebilmesi bakımından öncelikle somut gerçekliği yansıtır nitelikte doğru bir haber olması gerekmektedir. Nitekim Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ve uluslararası nitelikteki belgeler ile güvence altına alınmış bulunan basın ve yayın özgürlüğü ile amaçlanan temel husus, basının topluma doğru ve güvenilir haber sunmasının sağlanmasıdır. Bu noktada basın ve yayın organlarının doğru haberi bulma ve doğru haberi topluma sunma hususunda özen yükümlülükleri bulunmaktadır. Topluma gerçek ve güvenilir haberi sunmakla mükellef olan bu noktada gerekli olan araştırmaları

özenle yürütmekle sorumlu olan organlar basın ve yayın organlarıdır.

Bir gelişmenin haber niteliği taşıyor olduğu değerlendirmesinin yapılması noktasında önem arz etmekte olan bir diğer husus haberin güncel bilgileri yansıtır olmasıdır. Haberin güncel olmasının genel kabul görmüş değerlendirme kriterleri arasında, olduktan sonra hemen veyahut da kısa bir süre sonra topluma aktarılması hususu yer almaktadır. Nitekim güncel gelişmelerden ve olaylardan toplumun haberdar edilmesi hususu açısından toplum bakımından kamu yararı bulunuyor olduğu söylenebilmektedir.

Basın ve yayın organları tarafından kullanılan haber verme hakkı ile basın ve yayın özgürlüğünün hukuka uygunluk sebebi olarak değerlendirilebilmesi için basın ve yayın organları tarafından topluma sunulmuş olan haber bakımından kamu yararının bulunması gerekmektedir. Bu noktada haberi yapılacak olan kişiler ve durumlar bakımından somut olay özelinde bir değerlendirme yapılması gerekmektedir.

Nitekim toplum tarafından tanınmışlığı yüksek olan bir kimsenin haberinin yapılması durumu kamu yararı unsurunun somut olayda bulunuyor olduğunu göstermektedir. Ancak salt olarak kişilerin özel hayatının sınırları kapsamında olan ve salt olarak bahse konu kişinin kendi özel hayatı ile ilgili olan haberler, dedikodu ve magazin anlamında her ne kadar toplum içerisindeki bazı kesimlerin ilgisini çekiyor olsa da hukuka uygunluk nedeninin kapsamı içerisinde olan haber olarak nitelendirilemeyecektir. Ancak konuya ilişkin olarak genel kabul bu şekilde olmakla birlikte yerel ve uluslararası nitelikteki mahkemelerin konuya ilişkin olarak vermiş oldukları kararlar incelendiğinde topluma ve kamunun büyük bir kesimine mal olmuş kişilerin özel hayatları hakkında yapılan haberler bakımından daha esnek uygulamalar sergileniyor olduğu görülmektedir. Toplumun büyük bir kesimine mal olmuş kişilerin salt olarak özel hayatlarına ilişkin haberler yapılması ve bu haber içeriklerinde hakaret barındıran eylem ve davranışlarda bulunulması halinin hukuka uygunluk sınırları içerisinde kalıp kalmadığı hususu, yetkili yargı organı tarafından somut olay özelinde değerlendirilmektedir. Böylesine bir durumda normal bireylerin özel hayatlarını konu alan haberlere nazaran daha esnek kurallar çerçevesinde bir değerlendirme sonucuna varılmaktadır.

Basının haber verme hakkının ve basın özgürlüğünün kullanılmasına ilişkin olarak bu hakkın hukukun meşru amaçları doğrultusunda ve hukukun sınırları içerisinde kullanılması gerekmektedir. Nitekim basın ve yayın yolu ile hakaret içerikli eylem ve davranışlar içerisinde bulunulması hali kişilik hakkı bakımından da ciddi bir tehlike arz

etmektedir. Bu minvalde bir değerlendirme yapılacak olursa basının haber verme hakkının ve basın özgürlüğünün hukuka uygunluk nedeni teşkil edebilmesi için kişilik haklarına saldırı teşkil eder nitelik taşımaması gerekmektedir (Çetin, 2003:276).

2.3. KUSUR

Ceza hukuku anlamında kusur, failin gerçekleştirmiş olduğu eylemin hukuki ve cezai sonuçlarını algılayabilme ve davranışlarını bu doğrultuda şekillendirebilme yeteneği olarak tanımlanabilmektedir. Fail, soruşturma ve kovuşturma faaliyetlerine konu suçun anlamını anlayamadığı veyahut da suçun işlenmiş olduğu sırada davranışlarını yönlendirme yeteneği bulunmadığı durumlarda kusur yeteneğinden bahsedilemeyecektir (Özen, 2017:372).

2.3.1. Hakaret Suçunun Haksız Fiil Nedeniyle İşlenmesi

TCK'da hakaret suçu açısından özel kusurluluk hali düzenlemeleri yapılmıştır. Bu düzenlemelere örnek vermek gerekirse, hakaret suçunun haksız bir eyleme karşı işlenmiş olması hali gösterilebilecektir. Hakaret suçunun, mağdurun faile yönelmiş olduğu haksız bir fiil sonucunda işlenmiş olması hali cezanın azaltılmasını veyahut da ortadan kaldırılmasını sağlayan kusurluluğu etkileyen bir hal olarak görülmüştür. Fail tarafından gerçekleştirilen hakaret içerikli mağdurun onur, şeref ve haysiyetinin zedelenmesine sebebiyet verebilecek nitelikteki eylemler, faile karşı haksız bir eylemde bulunmuş olan mağdura karşı işlenmiş olduğu durumda cezada üçte iki oranında indirim yapılmakta veyahut da faile hakaret suçu dolayısıyla ceza verilmeyecektir. Bu hükmün uygulanabilmesi için hakaret suçunun mağduru tarafından hakaret suçunun failine karşı haksız bir fiil yöneltilmiş olması gerekmektedir. Bununla beraber bu haksız fiil hakaret ve kasten yaralama suçlarına vücut verir nitelikte olmamalıdır.

Bahse konu düzenleme ile kastedilen haksız fiil, hakaret suçunun mağduru tarafından, failce hakaret suçuna vücut verir nitelikteki fiil ve davranışların gerçekleştirilmesinden önce, faile yönelik olarak gerçekleştirilmiş bulunan hukuka aykırı nitelik arz etmekte olan fiil ve davranışlardır. Bahse konu haksız fiilin herhangi bir surette suç teşkil ediyor olması gerekmemektedir (Yılmaz, 2001:338). Mağdur tarafından hakaret suçunun failine yönelik olarak gerçekleştirilmiş olan haksız fiil, suç teşkil etmese dahi ister kasıtlı olarak ister de ihmal suretiyle failin hukuka aykırı olarak zarara uğramasına sebebiyet vermektedir.

Düzenleme ile hüküm altına alınmış olan haksız fiil, hakaret suçunun failini tahrik eder nitelikte olmalıdır. Hakaret suçuna ilişkin olarak bahse konu düzenlemenin

uygulanabilmesi açısından hakaret suçunun failinde tahrik durumunun oluşup oluşmadığının tespiti en nihayetinde görevli ve yetkili hâkim tarafından yapılacaktır. Nitekim tahrik terimine ilişkin olarak spesifik bir tanımlama mevcut olmayıp bir kimsenin tahrike maruz kalıp kalmadığı tarafların nitelikleri, taraflar arasındaki ilişki, tanınmışlık durumu, zaman, yer durumları gibi hususlara göre farklılık arz edebilecektir.

Hakaret suçunun haksız bir fiile karşılık olarak işlenmiş olduğundan bahsedilebilmesi için, hakaret suçunun mağduru tarafından faile karşı işlenmiş olan fiilin hukuka aykırı nitelik arz ediyor olması yeterli olarak görülmektedir (Kayançıçek, 2008:287). Yukarıda da detaylı olarak açıklanmış olduğu üzere hukuka aykırı bu fiilin aynı zamanda TCK veyahut diğer özel kanunlarda hüküm altına alınmış olan bir suça vücut verir nitelik arz ediyor olması gerekmemektedir. Örnek vermek gerekirse bir başkasının meyve ağacından izin almaksızın meyve alınması halinde ağaç sahibinin, ağaçtan meyve koparan kimseye “hırsızlık yapmaktan utanmıyor musun?” şeklinde bir söylemde bulunması durumunda söylemde bulunan ağaç sahibi bu düzenleme uyarınca cezalandırılmayabilir. Aynı şekilde bir kimsenin bahçesini yol olarak kullanan ve geçen kimseye “burası senin özel yolun değil, başka yerden geç” şeklinde söylemde bulunulması durumunda da, faile ceza verilemeyebilecektir (Soyaslan, 2006:126) . Verilen birinci örnekte hakaret suçunun mağduru tarafından faile karşı gerçekleştirilmiş olan haksız fiil aynı zamanda suç teşkil etmekte iken verilmiş olan ikinci örnekte ortada bir suç olmayıp yalnızca haksız fiil söz konusudur.

Ayrıca hakaret suçu bakımından bu düzenlemenin uygulanabilmesi adına, bir fiilin haksız olarak nitelendirilebilmesi için fiilin özel hukuk anlamında da haksız fiil teşkil ediyor olması gerekmemektedir. Haksız fiilin oluşup oluşmadığına yönelik değerlendirme ve nitelendirme hâkim tarafından gerçekleştirilecektir.

Hakaret suçunun haksız bir fiile karşılık olarak işlenmiş olmasına ilişkin bu düzenleme, TCK m.129/1 ile hüküm altına alınmış bulunmaktadır. Hüküm altına alınmış bu düzenleme uyarınca, yukarıda da belirtilmiş olduğu üzere, failin hakaret suçuna vücut verir nitelikteki fiillerinin gerçekleştirilmesinden önce mağdur tarafından haksız fiil gerçekleştirilmiş olması gerekmektedir. Hakaret suçunun mağdurunun gerçekleştirmiş olduğu fiilin haksız fiil teşkil eder nitelikte olup olmadığı fail ile mağdur arasındaki ilişkiye göre farklılık arz edebilecektir.

Ayrıca hakaret suçunun mağduru tarafından suçun failine karşı gerçekleştirilmiş olan haksız fiil, hukuka uygunluk nedeni içeriyorsa her ne kadar hakaret suçunun failini

sinirlendirip öfkelenirse dahi haksız fiil teşkil etmeyecektir. Bu durumda da hakaret suçu bakımından, haksız bir fiile karşı işlenmiş olduğundan bahsedilemeyeceği için cezada indirim yapılması mümkün olmayacaktır.

Bütün bu açıklamalara ek olarak hakaret suçundan evvel mağdur tarafından faile karşı gerçekleştirilmiş olan haksız fiil, hakaret suçuna vücut verir nitelikte olmamalıdır. Bu husus kanunda ayrı bir başlık altında düzenlenmiş ve hüküm altına alınmış olup aşağıda detaylı olarak açıklanmıştır. Hakaret suçunun karşılık olarak işlenmiş olduğu haksız fiilin de hakaret suçuna vücut verir nitelikte olması durumunda TCK m.129/1 uygulanmayacak olup m.129/3 uygulama alanı bulacaktır.

TCK m.129/1 ile düzenlenmiş ve hüküm altına alınmış olan husus, üçüncü bir kişiye yönelik olarak gerçekleştirilmiş olan haksız bir eyleme karşılık olarak işlenmiş olabilir. Bu ihtimalde hakaret suçunun karşılık olarak işlenmiş olduğu tahrik edici nitelikteki haksız fiil direkt olarak faile yönelik olarak işlenmemektedir. Başka bir söyleyişle haksız fiilin doğrudan doğruya faile işlenmemiş olduğu durumlarda, fail bakımından tahrik gerçekleşmiş ise bahse konu TCK m.129/1 hükmünün uygulama alanı bulacağı söylenebilmektedir. Sonuç itibariyle mağdur tarafından gerçekleştirilmiş olan haksız fiilin direkt olarak hakaret suçunun failine yöneltilmiş olması şart olmayıp en nihayetinde hakaret eyleminin haksız fiili gerçekleştirmiş olan mağdura karşı yöneltilmesi gerekmektedir.

Kusur yeteneğini etkileyen hal ve durumların başında gelmekte olan akıl hastalığı hali, yaş küçüklüğü gibi durumlar TCK m.129/1 hükmünün uygulanabilmesi önünde bir engel teşkil etmemektedir. Haksız fiili gerçekleştirmiş olan kişinin akıl hastası, yaşça küçük, sağır veyahut da dilsiz olduğu durumlarda da TCK m.129/1 uygulama alanı bulacak olup hakaret suçuna ilişkin cezada hüküm altına alınmış olduğu şekilde indirim yapılması veyahut da ceza verilmemesi yoluna gidilecektir (Parlar ve Hatipoğlu, 2008:1017-1020).

2.3.2. Hakaret Suçunun Kasten Yaralama Suçuna Karşılık Olarak İşlenmesi

TCK ile de hüküm altına alınmış olduğu üzere hakaret suçunun kasten yaralama suçuna karşılık olarak da işlenebilmesi mümkündür. Böylesi bir durumda yani hakaret içerikli eylem ve davranışların, kasten yaralama suçuna karşılık olmak üzere işlenmesi halinde hakaret suçu dolayısıyla faile ceza verilemeyecektir. Bu durumda failin ceza almaması durumu doktrinde tartışmalı bir husus olsa da failin cezasızlığını öngören özel nitelikli bir hal olarak nitelendirilmektedir (Tezcan vd., 2014:633).

TCK ile hüküm altına alınmış bu düzenlemenin uygulanabilmesi için ortada bir

yaralama olması ve bu yaralamanın da kasten gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Kast bakımından ise bir ayırım yapılmamış olup olası kast veyahut da doğrudan kast ile bir yaralamanın gerçekleştirilmiş olması arasında herhangi bir fark bulunmamaktadır. Ancak taksirle gerçekleştirilmiş olan yaralamalar bakımından bahse konu cezasızlık halinin uygulanabilmesi mümkün değildir. Ayrıca bahse konu kasten yaralama eyleminin, yukarıda detaylı bir şekilde açıklanmış bulunan haksız fiile karşı işlenmiş olması halinde olduğu gibi, direkt olarak hakaret suçunun failine yöneltilmiş olması gerekmemektedir.

Mülga TCK'da hakaret suçunun kasten yaralama fiiline karşılık olarak işlenmiş olması haline ilişkin olarak hüküm altına alınmış bulunan düzenlemeye bakıldığında, hakaret suçunu failinin şahsına karşı şiddet kullanılmış olmasından bahsedilmektedir. Ayrıca hakaret suçunun failine karşı gerçekleştirilmiş bulunan failin cinsel dokunulmazlığına, vücut bütünlüğüne ve dokunulmazlığına ve özgürlüğüne karşı gerçekleştirilmiş olan her türlü saldırı da ayrıca bu madde kapsamında değerlendirilmiş ve hüküm altına alınmış bulunmaktaydı. Yürürlükteki 5237 Sayılı TCK hükümleri uyarınca ise hakaret suçunun kasten yaralama fiiline karşı işlenmiş olması halinin düzenlenmiş ve hüküm altına alınmış olduğu TCK m.129/2 düzenlemesi uyarınca yalnızca kasten yaralama suçuna vücut verir nitelikteki fiiller madde kapsamında girmektedir. Dolayısıyla Mülga TCK'ya göre, madde metninin uygulama alanı daraltılmış bulunmaktadır (Tezcan vd., 2014:366).

TCK, m.129/2 hükümlerinin uygulanabilmesi için fail tarafından işlenmiş olan hakaret suçunun, suçun mağduru tarafından gerçekleştirilmiş olan kasten yaralama suçuna tepki olarak işlenmiş olması gerekmektedir. Madde metninden de açıkça anlaşılıyor olduğu üzere TCK, m.129/2 kapsamındaki kasten yaralama suretindeki haksız fiilin doğrudan doğruya hakaret suçunun failine yöneltilmiş olması gerekmemektedir. Hakaret suçunun faili dışındaki üçüncü kişilere karşı işlenmiş olan kasten yaralama suçu dolayısıyla hakaret suçunun failinin tahrike maruz kalması durumunda da madde metni uygulama alanı bulacaktır.

Mülga TCK düzenlemesine bakıldığında açık olarak "failin şahsı" kavramı belirtilmiş olduğundan Mülga TCK uygulaması bakımından, haksız fiil niteliğindeki kasten yaralama eyleminin mutlak surette failin şahsına yöneltilmiş olduğunun gerekli olduğu söylenebilecektir.

TCK, m.129/2 hükmünün uygulanabilmesi için yaralamanın ölçüsü ve ağırlığı önem arz etmemektedir. Bu sebeple yaralama ister basit tıbbi müdahale ile giderilebilecek ölçüde

olsun isterse de ağırlaşımiş bir neticeye sebebiyet vermiş olsun TCK m.129/2 hükmü uygulama alanı bulacaktır (Artuç, 2008:134).

TCK, m.129/2 hükmü, açıkça hakaret suçunun kasten yaralamaya tepki olarak işlenmiş olması halini düzenlemiş ve hüküm altına almıştır. Dolayısıyla madde metninden de açıkça anlaşılacağı üzere hakaret suçunun taksirle yaralama suçuna tepki olarak işlenmesi halinde TCK, m.129/2 hükmü uygulama alanı bulmayacaktır. Hakaret suçunun taksirle yaralama suçuna tepki olarak işlenmesi halinde yukarıda da detaylı olarak açıklanmış bulunan TCK, m.129/1 hükmü, yani hakaret suçunun haksız bir fiile tepki olarak işlenmiş olması halini, şartları olması koşuluyla, uygulama alanı bulabilecektir (Artuç, 2008:114).

Hakaret suçunun kasten yaralamaya karşılık olarak işlenmiş olması durumunda, amirin emrini yerine getirme, meşru müdafaa ve zorunluluk hali gibi hukuka uygunluk nedenleri somut olay bakımından uygulama alanı bulmayacaktır. Örnek vermek gerekirse Cumhuriyet Savcısı tarafından yürütülmekte olan bir soruşturma faaliyeti kapsamında yetkili kolluk görevlileri tarafından gerçekleştirilen tutuklama işlemine istinaden şüphelinin kolluk görevlisine hakarete bulunması durumunda TCK, m.129/2 düzenlemesinin korumasından yararlanamayacaktır. Bu durumda TCK, m.129/2 düzenlemesi uygulama alanı bulmayacaktır.

TCK, m.129/2 düzenlemesinin somut olay bakımından uygulanabilmesi için gerekli olan bir diğer koşul, fail tarafından gerçekleştirilmiş olan hakaret suçunun, mağdurun daha önce gerçekleştirmiş olduğu kasten yaralama suçuna karşılık olarak tepki halinde işlenmesidir. Fail tarafından hakaret suçunun, mağdur tarafından kasten yaralama suçuna devam ediliyor olduğu sırada veyahut da kasten yaralama suçunun akabinde hemen işlenmiş olması TCK m.129/2'nin uygulanabilmesi açısından büyük önem arz etmektedir (Soyaslan, 255). Nitekim kasten yaralama suçunun işlenmesinin üzerinden uzun bir zaman geçtikten sonra hakaret suçunun işlenmiş olması halinde aradaki nedensellik bağı kopacağından TCK m.129/2'nin uygulanabilmesi söz konusu olmayacaktır.

TCK, m.129/2 hükmünün uygulanabilmesi için gerekli olan bir diğer husus, hakaret içerikli onur, şeref ve haysiyet zedeleyici eylemlerin doğrudan doğruya kasten yaralama suçunu gerçekleştiren kişiye karşı işlenmesi gerekliliğidir. Hakaret suçunun failinin, kasten yaralama suçunu işlemiş olan kişi haricinde bir başka kimseye karşı hakaret içerikli eylem ve davranışlarda bulunması halinde madde metni uygulama alanı bulamayacaktır.

TCK, m.129/2 hükmünün uygulanabilmesi için kasten yaralama failini

gerçekleştirmiş olup kasten yaralama suçunu işlemiş olan kişinin cezai ehliyetinin bulunmaması, kasten yaralama suçu bakımından şikâyetin var olup olmaması ve hatta kasten yaralama suçu hakkında kamu davasının açılıp açılmamış olması bir önem arz etmemektedir (Parlar ve Hatipoğlu, 2008:305).

2.3.2. Hakaret Suçunun Karşılıklı Olarak İşlenmesi

Hakaret suçuna ilişkin uygulama bakımından sıklıkla karşılaşılmakta olan durum, hakaret suçunun farklı failler tarafından karşılıklı olarak işlenmesi durumudur. Yani bir kimsenin hakaret suçuna vücut verir nitelikte davranışlarda bulunması durumunda bahse konu hakaret suçunun mağduru da faile karşı hakaret suçuna vücut verir nitelikteki davranışlarda bulunabilmektedir. Bu durumda hakaret suçunun karşılıklı olarak işlenmesi halinden bahsedilmektedir. Bu durumda olay yetkili yargı organları tarafından değerlendirilecek olup olayın seyrine göre failler bakımından cezada üçte iki oranında indirim yapılabilecek veyahut faille ceza verilmeyecektir. Bu husus TCK m. 129/3 ile aynen “*Hakaret suçunun karşılıklı olarak işlenmesi halinde, olayın mahiyetine göre, taraflardan her ikisi veya biri hakkında verilecek ceza üçte birine kadar indirilebileceği gibi, ceza vermekten de vazgeçilebilir.*” şeklinde hüküm altına alınmak suretiyle karşılıklı hakaret halinde cezanın indirilmesi ya da ceza verilmemesi konusunda hâkime takdir yetkisi verilmiştir. Bahse konu düzenlemenin somut olay bakımından uygulanabilmesi için öncelikle karşılıklı olarak işlenmiş olan suçların her ikisinin de mutlaka hakaret suçu niteliğinde olması gerekmektedir.

Karşılıklı olarak işlenen bu hakaret içerikli eylem ve davranışlar mutlak surette fiil veyahut da olgu isnadı içermek zorunda olmayıp sövme hareketinin gerçekleştirilmesi suretiyle de gerçekleştirilebilecektir. Bu hükmün uygulanabilmesi için aynı zamanda ilk olarak gerçekleştirilmiş bulunan hakaret içerikli eylem ve davranışları bakımından hukuka uygunluk nedenlerinden herhangi birinin bulunmaması gerekmektedir. Nitekim ilk olarak gerçekleştirilen hakaret içerikli eylem ve davranışlar bakımından hukuka uygunluk nedenlerinden birinin bulunması halinde, ilk hareket hukuka uygun, hukukun yasal sınırları içerisinde gerçekleşmiş olduğundan karşılıklı olarak gerçekleştirilmiş olan hakaret suçlarına ilişkin bir değerlendirme yapılamayacaktır (Kelep Pekmez, 2020:528). Bu durumda da ikinci olarak gerçekleştirilmiş bulunan hakaret suçuna vücut verir nitelikteki davranışlar bakımından cezada indirim veyahut da cezasızlık halinin varlığından bahsedilemeyecektir. Nitekim bu durumda ilk hareket hukuka uygun olarak gerçekleştirilmiş bir hareket olduğundan ikinci hareketin karşılıklılık özelliği bulunmayacaktır (Artuç, 2008:120-122).

TCK, m.129/3 hükmünün Cumhurbaşkanına hakaret gibi özel tahkir suçları bakımından uygulanabilmesi mümkün değildir. Cumhurbaşkanına hakaret edilmiş olduğu durumlarda konuya ilişkin düzenlemenin hüküm altına alınmış olduğu madde metni uygulama alanı bulacaktır.

Hakaret suçunu işlemiş olan taraflardan birinin sövme suretiyle hakaret suçuna vücut verir nitelikteki fiil ve davranışları gerçekleştirmiş olması halinde TCK, m.129/3 hükmü uygulama alanı bulabilecektir. Bu noktada güncel 5237 Sayılı TCK'da sövme ve hakaret suçu bakımından bir ayrıma gidilmemiştir.

TCK, m.129/3 hükmünün uygulanabilmesi bakımından, hakaret suçunu ilk olarak işlemiş bulunan kişinin haksız olarak hakaret suçunu işlemiş olması gerekmektedir. Yani bir başka söyleyişle ilk olarak işlenmiş bulunan hakaret suçu bakımından hukuka uygunluk nedenlerinden birinin bulunmaması gerekmekte olup ilk olarak işlenmiş bulunan hakaret suçu hukuka aykırı nitelik taşımaktadır. Bu bakımdan TCK, m.129/3 hükmünün uygulama alanı bulabilmesi için ilk olarak işlenmiş bulunan hakaret suçunun haksız nitelikte olması yeterli olup failin şahsının cezalandırılabilir olması bakımından bir değerlendirme yapılamaz. Bu hususa örnek vermek gerekirse, milletvekilleri yasama sorumsuzluğundan yararlanmaktadır. Somut bir olayda ilk olarak hakaret içerikli eylem ve davranışlarda bulunan kişinin bir milletvekili olması ihtimalinde bu ilk hakaret fiiline karşılık olarak hakaret suçuna vücut verir nitelikli davranışları gerçekleştirmiş olan kimse TCK, m.129/3 düzenlemesinden yararlanabilecektir (Tezcan vd., 2014:422-423).

2.4. NİTELİKLİ HALLER

Türk Ceza Kanunu'nda her bir suç tipi bakımından suçun temel hali için çeşitli yaptırımlar hüküm altına alınmış bulunmaktadır. Suç tipi bakımından TCK'da öngörülmüş olan maddi ve manevi unsurların ortaya çıkması ile birlikte bahse konu suç bakımından TCK'da öngörülmüş olan yaptırım uygulama alanı bulacaktır.

TCK'da suç tipleri bakımından öngörülmüş olan temel nitelikli yaptırımların yanında bazı spesifik durumlarda daha az veyahut da daha çok cezai yaptırımlar hüküm altına alınmış bulunmaktadır. Bazı durumlarda, ilgili suç tipine bazı unsurların eklenmesi ile birlikte bazı durumlarda cezada indirim yapılabilmekte bazı durumlarda ise cezada artırım yapılmak suretiyle daha fazla ceza uygulanabilmektedir. Tanımlaması yapılmış olan bu durum ceza hukukunda suçun nitelikli unsurları olarak anılmaktadır.

Hakaret suçu bakımından kanunda dört adet nitelikli hal düzenlemesi yapılmıştır.

TCK'daki düzenleme uyarınca hakaret suçunun nitelikli halleri aşağıdaki gibidir:

-Kamu görevlisine karşı görevi dolayısı ile işlenmiş olan hakaret suçu

-Dini, siyasi, sosyal, felsefi inanç, düşünce ve kanaatlerini açıklamasından, değiştirmesinden, yaymaya çalışmasından, mensup olduğu dinin emir ve yasaklarına uygun davranmasından kaynaklı olarak işlenen hakaret suçu

-Kişinin mensup bulunduğu dine göre kutsal sayılan değerlerden bahisle işlenen hakaret suçu

-Hakaret suçunun aleni olarak işlenmesi.

2.4.1. Kamu Görevlisine Görevi Dolayısıyla İşlenen Hakaret Suçu

Hakaret suçu bakımından Kanun ile hüküm altına alınmış bulunan ilk nitelikli hal düzenlemesi, kamu görevlisine görevi dolayısıyla işlenen hakaret suçudur. Kanunda düzenlenmiş olan bu nitelikli halin uygulanabilmesi için gerekli olan ilk koşul, düzenlemenin lafzından da anlaşılacağı üzere suçun mağdurunun kamu görevlisi olmasıdır. Kamu görevlisi kavramı ise genel nitelik itibariyle kamusal faaliyet yürütmek ile sorumlu olan ve kamu adına hareket eden, görevine atama veyahut da seçilme yolu ile alınan kişileri ifade etmektedir. Yani bir başka söyleyişle kamusal faaliyetleri kamu adına yürüten kimselere kamu görevlisi nitelendirmesi yapılmaktadır. TCK m. 6 ile de kamu görevlisi “c) Kamu görevlisi deyiminden; kamusal faaliyetin yürütülmesine atama veya seçilme yoluyla ya da herhangi bir surette sürekli, süreli veya geçici olarak katılan kişi” olarak tanımlanmıştır. İşbu sebeple kamu görevlisi sıfatını haiz olmayan veyahut da önceden kamu görevlisi olmakla birlikte ilerleyen süreçte kamu görevlisi olma sıfatını kaybetmiş olan kişiler bakımından hakaret suçuna ilişkin bu nitelikli hal uygulama alanı bulmayacaktır.

Kamusal faaliyet kavramı ise başta Türkiye Cumhuriyeti Anayasası olmak üzere çeşitli yasal düzenlemeler ile sınırları belirlenmiş olup belirli bir karar doğrultusunda kamu adına yürütülmekte olan hizmetlerdir. Kamusal faaliyetler sürekli, süreli veyahut da geçici nitelikte olabilmektedir. Bahse konu nitelikli halin somut olay bakımından uygulanabilmesi için kamu faaliyetinin sürekli, süreli veyahut da geçici nitelik taşıyor olmasının herhangi bir önemi bulunmamaktadır (Parlar ve Hatipoğlu, 2008; 206).

Hakaret suçuna ilişkin olarak, bahse konu nitelikli halin uygulanabilmesi için mağdurun kamu görevlisi sıfatını haiz olması gerekmekte olup ayrıca suçun işlenmiş olduğu

sırada mağdurun kamu görevi ifa ediyor olması gerekmektedir. Nitekim bahse konu nitelikli hal ancak ve ancak görevi dolayısıyla ilgili olarak kamu görevlileri bakımından uygulama alanı bulmaktadır.

Kamu görevlilerine ilişkin olarak hakaret suçu bakımından özel ve ayrı bir düzenleme yapılmış olmasının temelinde kamu görevlisinin kamu hizmeti ifa ediyor olmasından bahisle kendi öz onur, şeref ve haysiyetinin yanında bir de kamunun onur, şeref ve haysiyetini taşıyor olmasıdır. Bu düzenleme ile korunmak istenen hukuki değer, kamunun genel hak ve menfaatleridir. Nitekim en nihayetinde bahse konu nitelikli halin hakaret suçu bakımından uygulanabilmesi için kanunen kamu görevlisi sıfatını haiz olan kimseye karşı yerine getirmekle görevli ve yetkili olduğu kamu görevi dolayısıyla hakaret içerikli eylem ve davranışlarda bulunulması gerekmektedir.

Kanun ile hüküm altına alınmış düzenleme uyarınca kamu görevlisine yerine getirmekle yükümlü olduğu görevi sırasında işlenmiş olan hakaret suçunun söz konusu olması halinde yetkili hâkim ve mahkeme tarafından suçun faili hakkında hükmedilecek olan cezanın alt sınırı bir yıldan az olamayacaktır. Buna ek olarak kurul halinde çalışmakta olan kamu görevlilerine karşı da hakaret suçunun toplu bir şekilde işlenebilmesi mümkündür. Bu ihtimalde de yani kurul halinde faaliyet yürütmekte olan kamu görevlilerine karşı işlenen hakaret suçlarında zincirleme suça ilişkin hükümler uygulama alanı bulacaktır. Yukarıda da detaylı olarak açıklanmış olduğu üzere bu durumda mağdur veyahut da mağdurların belirli ya da belirlenebilir nitelikte olması suçun soruşturulması ve kovuşturulması faaliyetleri açısından büyük önem arz etmektedir.

Mülga Ceza Kanunu m.266 ile de hakaret suçunun, kanun bakımından memur sıfatını haiz olan kimselere karşı görevleri dolayısıyla ve doğrudan yüzlerine karşı işlenmesi hali nitelikli hal olarak sayılmıştır. Mülga TCK ile güncel mevzuat hükümleri karşılaştırıldığında “memur” kavramı genişletilerek “kamu görevlisi” kavramı kullanılmıştır. Mülga TCK’da da memur tanımlaması yapılmış olup kamu görevi ifa edenler memur olarak nitelendirilmekle birlikte kamu hizmeti ifa edenler memur tanımlamasına girmemektedir. Bu bakımdan yürütmekle yükümlü oldukları iş temel nitelik itibariyle kamu hizmeti sayılmakta olan kamu iktisadi teşebbüslerinin çalışanlarının memur sıfatı bulunmamaktaydı.

Ayrıca kamu sektöründe çalışıyor olmakla birlikte yardımcı meslek sınıfı mensubu olanların da memur sıfatı bulunmamaktaydı. Bu kişilere örnek vermek gerekirse okul, emniyet gibi yerlerde temizlik işlerini yürütmekle yükümlü olanların, kalorifercilerin,

tesisatçıların memur sıfatı bulunmamaktaydı (Çetin, 2008:31). 5237 Sayılı TCK ile birlikte bahse konu nitelikli halin koruma altına aldığı sınıf “kamu görevlisi” olarak genişletilmiş bulunmaktadır. Nitekim yukarıda sayılmış bulunan meslek sınıfı mensupları da kamusal faaliyetlerin yürütülmesi işlemlerine katılmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası uyarınca kamu hizmetleri; çeşitli alanlarda faaliyet göstermekte olan kamu iktisadi teşebbüsleri ve diğer kamu tüzel kişileri, memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle yürütüleceğini düzenlenmiştir. 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu m.4 uyarınca da kamu hizmetleri, memurlar, sözleşmeli personel, geçici personel ve işçiler eliyle yürütülmektedir. Bahse konu düzenleme ile paralel doğrultuda görevlerini ifa ettikleri sırada kamuya hizmet eden ve kanunen kamu görevi yürütmekle mükellef olan avukat ve noterlere, görevlerinin icrası kapsamında noter yeminli tercümanlık, tanıklık ve bilirkişilik mesleklerini ifa edenlere, seçimlerde görev yapan sandık başkanı ve görevlilerine görevlerinden dolayı ve görevleri sırasında işlenmiş olan hakaret suçları da bahse konu nitelikli hal kapsamında değerlendirilecektir. Ancak ne var ki bazı durumlarda kamusal faaliyetler, kamu gücü tarafından özel hukuk gerçek ve tüzel kişilerine gördürülmektedir. Kamusal nitelik arz eden bir faaliyetin kamu görevlisi sıfatını haiz olmayan özel hukuk gerçek ve tüzel kişilerine gördürülmesi halinde, bu kimseler kamu görevi ifa ediyor olmakla birlikte kamu görevlisi sayılmadıklarından dolayı bahse konu nitelikli hal uygulama alanı bulamayacaktır. Örnek vermek gerekirse kamusal faaliyet yürütülmekte olan emniyet binalarında gerçekleştirilen temizlik işlerinin ihale suretiyle özel bir şirketin eline verilmesi ve özel bir şirket eliyle yürütülmesi halinde, bu temizlik görevlisi kamu görevlisi sıfatını haiz olmayacak ve bu temizlik personeline görevini ifa etmiş olduğu sırada bir başkası tarafından işlenmiş olan hakaret suçu, nitelikli hal kapsamında değerlendirilmeyecektir.

Mülga TCK ile güncel mevzuat hükümleri arasındaki bir diğer farklılık, Mülga TCK'daki düzenlemenin direkt olarak yüze karşı işlenen hakaret suçunu ele almış olması, güncel mevzuat hükümlerinde ise bu şekilde bir ayrıma gidilmemiş olmasıdır. Nitekim yukarıda da detaylı olarak açıklanmış olduğu üzere hakaret suçu iki çeşit olup bunların ilki doğrudan hakaret olarak ikincisi de gıyapta hakaret olarak adlandırılmaktadır.

Uygulamaya bakıldığında bazı kamu görevlilerinin aynı anda birden fazla görev ifa ettikleri görülmektedir. Bahse konu nitelikli hal bakımından ise aslen hangi görevi ifa etmekle görevli ve yetkili olduğu hususudur. Dolayısıyla bir kamu görevlisi tarafından birden fazla kamusal faaliyetin ifa ediliyor olduğu durumlarda yasal olarak hangi görevi ifa etmekle görevli ve yetkili ise o görevin ifası bakımından bahse konu nitelikli halin

uygulanması mümkün olacaktır. Bir başka söyleyişle bu durumda kamu görevlisi sıfatı değil yapmakla görevli ve yetkili olduğu kamusal faaliyet esas alınmaktadır.

Kanunen kamu görevlisi sıfatını haiz olan ve akabinde kamu görevlisi sıfatı sona ermiş olan bir kimseye karşı, daha önce ifa etmiş olduğu kamu görevi dolayısıyla hakaret suçunun işlenmesi halinde de, bahse konu nitelikli halin uygulanması gerekmektedir. Nitekim hüküm altına alınmış olan madde metninde de kamu görevlisinin ifa etmekle görevli olduğu kamu görevi dolayısıyla işlenmiş olan hakaret suçundan bahsedilmekte olup kamu görevinin ifa edilme zamanına ilişkin farklı bir düzenleme getirilmemiştir (Çınar, 2009:22).

2.4.2. Suçun Kişinin Dini, Siyasi, Sosyal, Felsefi İnanç, Düşünce Ve Kanaatlerini Açıklamasından, Değiştirmesinden, Yaymaya Çalışmasından, Mensup Olduğu Dinin Emir Ve Yasaklarına Uygun Davranmasından Dolayı İşlenen Hakaret Suçu

Hakaret suçu bakımından Kanun ile hüküm altına alınmış olunan ikinci nitelikli hal suçun kişinin dini, siyasi, sosyal, felsefi inanç, düşünce ve kanaatlerini açıklamasından, değiştirmesinden, yaymaya çalışmasından, mensup olduğu dinin emir ve yasaklarına uygun davranmasından dolayı işlenmiş olması halidir. 5237 Sayılı TCK ile hüküm altına alınmış olan düzenleme uyarınca hakaret suçunun, mağdurun dini, siyasi, sosyal, felsefi inanç, düşünce ve kanaatlerini açıklamasından, değiştirmesinden yaymaya çalışmasından ya da mensup olduğu dinin emir ve yasaklarına uygun davranmasından dolayı halinde yetkili mahkeme ve hâkim tarafından suçun failine verilecek cezanın alt sınırı bir yıldan az olamayacaktır (Centel vd, 2007:226).

Bahse konu nitelikli hal, başta Türkiye Cumhuriyeti Anayasası olmak üzere uluslararası nitelikteki belgeler ile de güvence altına alınmış bulunan “din ve vicdan özgürlüğü” ve “düşünceyi açıklama ve yayma özgürlüğü” ile birlikte değerlendirilmelidir.

Din ve vicdan özgürlüğü ile düşünceyi açıklama ve yayma özgürlüğünün iki temel görünüş biçimi bulunmaktadır. Bu değer yargıları esas itibariyle kişinin içsel olarak elinde bulundurmuş olduğu yargı değerlerini ifade etmekte olup bu hususta özgürlük alanına sahiptirler. Bahse konu din ve vicdan özgürlüğü ile düşünceyi açıklama ve yayma özgürlüğü kavramlarının dışsal özelliği ise genel nitelik itibariyle bu düşünce özgürlüklerinin dış dünya bakımından yaratmış olduğu etki olarak nitelendirilmektedir.

Hakaret suçunun soruşturulması ve kovuşturulması faaliyetleri bakımından bahse konu nitelikli halin uygulanabilmesi için mağdurun düşüncesini açıklama ve yayma hürriyetini kullanırken Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ve yürürlükteki güncel mevzuat

hükümlerinin öngörmüş olduğu şekil ve usullere uygun olarak davranması sonucunda bir başka kimsenin hakaret içerikli eylem ve davranışlara maruz kalması gerekmektedir (Erem, 1984:98). Yukarıda da detaylı olarak açıklanmış olduğu üzere hakaret suçunun failinin bu hakaret içerikli eylemleri dolayısıyla mağdurun herhangi bir surette üzüntüye uğramış olması veyahut da maddi veya manevi bir zarara uğramış olması gerekmemektedir. Ancak ne var ki bahse konu nitelikli hal, mağdur tarafından din ve düşünce özgürlüğü ile düşünceyi açıklama ve yayma özgürlüğünün kullanılmasının kötüye kullanılmış olduğu durumlarda somut olay bakımından uygulama alanı bulamayacaktır.

Mağdurun bahse konu özgürlük haklarını kullanmak suretiyle, bir düşünceyi açıklaması ya da yaymaya çalışması gibi durumlarda işlenen hakaret suçları bakımından bu nitelikli hal uygulanmayacak olup hakaret suçunun kanun ile hüküm altına alınmış olan hükümleri uygulama alanı bulacaktır.

2.4.3. Suçun Mensup Olunan Dine Göre Kutsal Sayılan Değerlerden Söz Edilerek İşlenen Hakaret Suçu

Hakaret suçu bakımından Kanun ile hüküm altına alınmış olunan üçüncü nitelikli hal suçun mensup olunan dine göre kutsal sayılan değerlerden mevzu ve bahisle işlenmesi halidir. Bahse konu nitelikli hal ile birlikte korunması amaçlanan hukuki değer temel görünüş itibariyle bir dine göre kutsal sayılmakta olan manevi değerler olarak görünmekle beraber özünde dine mensup olan kişilerin dini ve manevi duygularıdır (Parlar, 208). Hüküm altına alınmış bulunan bu düzenlemeden anlaşılması gereken uygulama şekli, objektif kriterler çerçevesinde bir din bakımından kutsal sayılan değerlerdir. Objektif ve genel olarak bir din bakımından kutsal olma özelliği taşımayıp kişisel ve sübjektif değerlendirmeler çerçevesinde kutsal sayılan değer ve nesnelere bakımından bahse konu nitelikli hal uygulama alanı bulamayacaktır.

Terim anlamı ile din kavramı, belirli bir topluluğun inandığı peygamber, kutsal kitap veyahut da Tanrı kavramlarını bünyesinde barındıran inanç sisteminin bütünü olarak tanımlanabilmektedir. Belirli bir dinin mensubu olanlar, inanmış ve itaat etmiş oldukları inanç sistemi içerisinde ibadetlerini yerine getirip ahlaki değerlerini bu doğrultuda şekillendirmektedir. Bahse konu nitelikli halin hakaret suçu bakımından uygulanabilmesi için bu hususlar bakımından failin kastının olması yeterlidir. Kast bakımından ise doğrudan kast veyahut da olası kast anlamında bir ayırım yapılmamıştır. Genel olarak kast kavramı bahsedilmiştir (Erem, 1984:76).

Bahse konu nitelikli halin uygulanabilmesi için hakaret suçuna konu dinin semavi olan veyahut da semavi olmayan dinlerden olması bir farklılık arz etmemektedir. Bu nitelikli unsur bakımından önem arz etmekte olan mesele, kişinin mensubu olduğu din uyarınca kutsal sayılan değer ve varlıklardan hareket edilmek suretiyle kişinin onur, şeref ve haysiyetinin aşağılanması ve zedelenmesidir.

Yukarıda da detaylı olarak açıklanmış olduğu üzere hakaret suçunun temel şeklinde olduğu gibi bahse konu nitelikli şekli bakımından da mağdurun maddi veya manevi bir zarara uğramış olması zorunlu bir unsur değildir. Mağdur bahse konu hakaret eylem ve davranışı dolayısıyla herhangi bir surette üzüntüye uğramamış olsa, maddi veya manevi herhangi bir zarara uğramamış olsa dahi hakaret suçunun oluşmuş olduğundan bahsedilecektir.

2.5. HAKARET SUÇUNUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ ŞEKİLLERİ

Bu başlık altında, TCK'nın 125. maddesinde düzenlenen hakaret suçunun özel görünüş şekilleri; teşebbüs, iştirak ve içtima şeklinde sınıflandırılarak incelenecektir.

2.5.1. Teşebbüs

Türk Ceza Hukukunda teşebbüs kurumu, cezalandırmaya genişleten hükümler niteliğindedir. Belirli şartların varlığı durumunda, failin suçu tamamlayamamasına rağmen cezalandırılmasını öngörmektedir (Özgenç, 2020:501).

TCK'nın 35. maddesinde düzenlenen "teşebbüs" kurumu, Türk Ceza Mevzuatında düzenlenmiş tüm suçlar için geçerli ve genel hüküm mahiyetindedir. Suça teşebbüs, ancak kasten işlenebilen suçlar için söz konusudur. Bu husus madde metninde, "*kişi, işlemeyi kastettiği bir suçu*" ibaresiyle ifade edilmiştir. Dolayısıyla taksirle işlenen suçlar için, suça teşebbüs hiçbir şekilde söz konusu olamamaktadır (Koca ve Üzülmöz, 2020:420; Onar, 2016:111).

Esasen bir suç tanımının gerçekleşmesi için, üç aşama söz konusudur. Bu aşamaların hepsinin tamamına "suç yolu" denilmektedir. Bunlardan ilki, "hazırlık hareketleridir" ve bir cezalandırma söz konusu olmamaktadır. Yani failin, bir suç işlemek için yapmış olduğu maddi ve manevi hazırlıklar, bağımsız bir suç teşkil etmiyorsa ceza hukuku bu hazırlıklara müdahale etmemektedir ve cezalandırmamaktadır. Örneğin failin hakaret suçunu işlemek için, hakaret içerikli söz ve hareketleri internetten izlemesi ve nasıl işleyeceğinin planını yapması, hakaret suçu için bir hazırlık hareketidir. Videoları izlerken polis tarafından yakalansa, failin herhangi bir cezai sorumluluğu olmayacaktır. Meğerki bu hareketler,

bağımsız bir suç teşkil etsin. Örneğin öğrendiği hakaret içerikli sözleri ve yazıları ya da hareketleri deneme amaçlı birine yazsa veya uygulasa burada artık hakaret suçu işlenmiş olur ve bir cezai sorumluluk söz konusu olacaktır (Erman, 1989: 123; Kocaoğlu, 2019:89-90).

Hazırlık hareketlerinden sonra, bir suçun işlenmesinde ikinci aşama, “icra hareketleri”dir. Esasen icra hareketlerinin başlamasıyla, artık fail için bir ceza sorumluluğu da söz konusu olmaktadır. Nitekim TCK’nın 35. maddesinde bu durum, “*doğrudan doğruya icraya başlayıp*” ibareleriyle ifade edilmiştir. Suça teşebbüsten bahsedilebilmesi için, icra hareketlerinin başlaması gerekmektedir, fakat “başladığı an” ile ilgili gerek madde metninde, gerekse de madde gerekçesinde tam bir açıklık bulunmamaktadır. Kanaatimizce bir suç için icra hareketleri, söz konusu işlenmek istenen suçun konusunun tehlikeye girmesiyle başlamaktadır. Dolayısıyla hakaret suçu mesela mesajla yapılacaksa, yazılmaya başladığı an icra hareketleri başlamış olacaktır. Sözle yüz yüze hakaret suçu işleniyorsa, harflerin ağızdan çıkmasıyla icra hareketleri başlamıştır. Bu nedenle, mesajın gönderilmesiyle ve sözlerin hepsinin ağızdan çıkmasıyla da icra hareketleri tamamlanır ve suç da tamamlanmış olmaktadır. İşte suçta teşebbüsten bahsedilebilmesi için icra hareketlerinin tamamlanamaması gerekmektedir. Bunu TCK’nın 35. maddesi, “*elinde olmayan nedenlerle tamamlayamaz ise teşebbüsten dolayı sorumlu tutulur*” şeklinde ifade etmiştir (Demirbaş, 2018:452).

Öğretide bir görüşe göre, yüz yüze hakarete teşebbüs söz konusu olamaz. Bunun nedeni suçun aşamalarında herhangi bir ayrıştırma işleminin yapılamaması olarak açıklanmıştır (Parlar ve Banko, 2014: 28). Bu düşünceye katılmamaktayız. Örneğin A’nın B’ye arkadaşları önünde hakaret etmek isterken “*ben senin ...*” dediği anda başka bir ortak arkadaşları C, A’nın ağzını kapatsa ve cümleyi tamamlamasına izin vermese, burada hakarete teşebbüsün olduğu açıktır. Çünkü hakaret içerikli söz, failin elinde olmayan nedenlerle tamamlanamamıştır. Ağız kapanmasaydı A, pekâlâ bu sözleri söyleyebilip hakaret suçunu işleyebilecekti. Bu durumda A’ya hakaret suçuna teşebbüsten sorumlu tutmak gerekir ve TCK’nın 35. maddesinin 2. fıkrasında öngörülen miktarla indirim yapılarak ceza verilmesi söz konusu olacaktır. Şu halde hakaret suçunda icra hareketlerinin başlaması ve bitmesinin birbirinden ayrılabilmesinden bahisle, hakaret suçuna teşebbüs de mümkün olmaktadır (Tatar, 2009:263).

2.5.1.1. Gönüllü Vazgeçme

Gönüllü vazgeçme kurumu, TCK'nın 36. maddesinde düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye göre, kişi icra hareketlerine başlayıp suçu tamamlamadan “gönüllü” olarak işlediği suçtan vazgeçerse, suça teşebbüsten cezalandırılmayacaktır. Fakat vazgeçtiği kısma kadar, failin işlediği bağımsız suçlar varsa, onlardan bir ceza yaptırımını uygulanacaktır (Kocaoğlu, 2019:329).

Hakaret suçunda da gönüllü vazgeçme söz konusudur. Örneğin yüz yüze hakarete cümle tamamlanmadan hakaret ettiği kişinin anne babasını gören A, utanıp cümlesini yarıda bırakırsa, burada gönüllü vazgeçme söz konusu olacaktır. Eğer ağzından çıkan sözler, bağımsız bir suç teşkil etmiyorsa A'ya hakarete teşebbüsten ceza verilmeyecektir. Her ne kadar öğretide yüz yüze hakarete gönüllü vazgeçme söz konusu olamaz düşüncesi ileri sürülse de, verdiğimiz örnekte bunun olabileceği açıktır, bu düşünceye katılmamaktayız (Coşkun, 2019:162).

Keza failin mağdura yönelik hakaret içeren ifadelerinin yer aldığı bir mektubu üçüncü bir kişiyle yollaması ve bu mektubun aynı kişi tarafından mağdura ulaşmadan imha edilmesi durumunda, hakaret suçuna teşebbüsten bahsedilebilir. Aynı şekilde hakaret içerikli mesajın fail tarafından mağdurun okumasından önce, failin telefonundan mesajı “herkesten sile basarak” silmesi durumunda da gönüllü vazgeçme kurumundan bahsetmek mümkündür (Parlar ve Hatipoğlu, 2008:26).

2.5.1.2. Etkin Pişmanlık

Türk Ceza Hukukunda etkin pişmanlık, suç işlendikten sonra söz konusu olan cezayı indiren veya kaldıran şahsi bir sebeptir. Sadece belirli suçlar için söz konusudur. Dolayısıyla TCK'da etkin pişmanlık kurumunu düzenleyen genel bir hüküm bulunmamakla birlikte belirli suçlar için özel etkin pişmanlık hükümleri mevcuttur (TCK, m.93, m.110, m.168, m.192, m.201, m.221).

Hakaret suçu kapsamında “etkin pişmanlık” düzenlemesi yapılmadığından, hakaret suçunun işlenmesinden sonra etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanması söz konusu değildir (Aydın, 2013: 903).

2.5.2. İştirak

İştirak kurumu, Türk Ceza Hukukunda genel hüküm mahiyetinde TCK'nın 37-41. maddeleri arasında düzenlenmiştir. Bu kurum, kanunda düzenlenmiş bir suçun tek başına

veya birlikte işlenmesini ya da işlenmiş bir suçta önceden veya sonradan katkı sağlanmasını ifade etmektedir. TCK'da iştirak kurumu, iki ana başlık altında incelenmiştir. Bunlar “faillik” ve “şeriklik” müesseseleridir.

2.5.2.1. Faillik

TCK'nın 37. maddesinde “faillik” müessesesi düzenlenmiştir. Bu faillik müessesesini üçe ayırmak mümkündür: Müstakil (tek) fail, müşterek fail ve dolaylı fail.

2.5.2.1.1. Müstakil (Tek) Fail

Türk Ceza Hukukunda kural olarak her suç, suçun hukuki anlam ve sonuçlarını algılayan herkes tarafından işlenmesi mümkündür. Bir kişi tarafından bir suç işlenirse, faile müstakil (tek) fail denilmektedir. Örneğin, A'nın B'ye mesajla veya yüz yüze hakaret içerikli fiillerde bulunması A'yı hakaret suçunun müstakil faili yapacaktır.

2.5.2.1.2. Müşterek Fail

Bir suç tanımında yer alan hareketler, birden fazla fail tarafından işlenirse, her bir faile, Türk Ceza Hukukunda “müşterek fail” denilmektedir (TCK, m.37/1).

Müşterek failden bahsedilebilmesi için öğretide iki önemli şarttan bahsedilmektedir. Birincisi, failer arasında “bir suç işleme kararının varlığı”dır. İkinci şart ise, somut olay üzerinde “failerin müşterek hakimiyetlerinin olması”dır (Özgenç, 2020:568; Kocaoğlu, 2019: 331). Dolayısıyla birbirinden habersiz birden fazla fail aynı suçu işleseler de, o suçun müşterek faili değil, ayrı ayrı müstakil faili sayılacaklardır.

Keza bir arkadaş grubunda A'nın yaptığı bir harekete sinirlenen diğer arkadaşlar farklı zamanlarda birbirinden habersiz A'ya mesaj atıp hakaret etseler, her biri ayrı fail olarak hakaret suçunun müstakil faili iken, birlikte A'ya hesap sormak için giden B ve C, A'nın yüzüne karşı hakaret etseler, B ve C hakaret suçunun müşterek faili sayılacaklardır. Burada önemli olan husus, B ve C arasında, A'nın şeref ve haysiyetine zarar verme konusunda bir ortak anlaşmalarının varlığıdır. A ile B'nin, C'ye hakaret içeren ifadeler barındıran bir mektubu birlikte hazırlamaları durumunda da, yine hakaret suçunda müşterek faillik söz konusu olacaktır ve A ile B aynı cezayı alacaklardır (Aydın, 2013:904; Çetin, 2008:218).

2.5.2.1.3. Dolaylı Fail

TCK'da dolaylı faillik, kanunun 37. maddesinin 2. fıkrasında düzenlenmiştir. Buna göre, bir suçun işlenmesinde bir başkasını araç olarak kullanan kişi, “dolaylı fail” olarak

sorumlu tutulur. Burada önemli olan husus, araç olarak kullanılan kişinin suç işlendiğinin farkında ve bilincinde olmamasıdır. Yani dolaylı fail, işlediği fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılayamayan birini araç olarak kullanmaktadır.

Bu araç, bir akıl hastası, akıl zayıfı, çok küçük yaşta bir çocuk olabileceği bir yetişkin de olabilmesi mümkündür. Mesela çok küçük yaşta bir çocuğa “hadi amcalara küfret” diyerek bunu bir oyun ve eğlence olarak gören çocuğun kendinden büyüklere küfrettirilmesinde hakaret suçunu faili, o çocuğa bu eylemi yaptıran kişi olacaktır (Coşkun, 2019:26-27).

Kusur yeteneğini haiz olmayan kimselerin bu suçun işlenmesinde araç olarak kullanılması durumunda, dolaylı failin cezasının üçte birden yarısına kadar artırılacağı kanun metninde ifade edilmiştir (TCK, m.37/2).

2.5.2.2. Şeriklik

Şeriklik kurumu, TCK'nın 38 ve 39. maddelerinde, “azmettiren” ve “yardım eden” müesseseleri olarak ikiye ayrılmıştır.

2.5.2.2.1. Azmettiren

Azmettiren, suç işleme düşüncesi olmayan birine bu suçu işlettiren kişi demektir. Bu nedenle TCK, azmettirenle faile aynı ceza verilmesini öngörmektedir (TCK, m.38/1).

Örneğin A'nın ağır hakaretlerine arkadaşlarının yanında maruz kalan B, çok üzülerek ailesine anlattığında, babası “oğlum git, sen de yarın aynı hakaretleri ona söyle” denilmesi üzerine, B ertesi gün aynı hakaretleri A'ya söylerse burada A, hakaret suçunun faili iken, babası ise bu suça azmettireni olacaktır. Netice itibariyle A ile babası aynı cezayı alacaklardır (Aydın, 2013:905).

2.5.2.2.2. Yardım Eden

Yardım eden, bir suçun işlenişinde müşterek hâkimiyeti bulunmamakla birlikte, suç işleyecek olan faile suçun icra hareketlerinden önce veya suç tamamlandıktan sonra yardımda bulunmasıdır. Bu yardımın, maddi veya manevi bir yardım olmasında fark bulunmamaktadır (TCK, m.39).

Örneğin hakaret suçunu işleyecek faile, ne söyleyebileceği hakkında fikir verilmesi veya suç işlendikten sonra onun saklanması gibi eylemler yardım eden olarak değerlendirilecektir. Yardım eden, suçun faili kadar ceza almamakta indirimli olarak bir ceza yaptırımına maruz kalmaktadır (TCK, m.39/1).

TCK, m.39/2'ye göre; bir suçun işlenmesine teşvik etmek, suç işleme kararını kuvvetlendirmek, suçun tamamlanmasından sonra bir yardım vaadinde bulunmak veya failin işlemek istediği suçun nasıl işleneceği konusunda yol göstermek ya da suçun işlenmesinde araç-gereç sağlamak yardım eden olarak cezalandırılmasını gerektirmektedir. Dolayısıyla mektupla hakaret etmek isteyen A'ya kalem kâğıt vermek, hakaret etmede tereddüt yaşayan failin tereddütlerini gidererek suç işlemesini kolaylaştırmak, hakaret suçunun yardım edeni olarak sorumlu tutulmasını gerektirecektir.

Bunun dışında mesela suçun işlenmesinde müşterek hakimiyet veya bir katkı söz konusu değilse, suç iştirakten bahsedilemeyecektir. Mesela A ile B'nin, C'ye hakaret içeren ifadelerin barındığı bir mektubu alıcıya teslim etmekle görevli olan kuryenin bu suça iştirakinden söz edilemez. Ancak A ile B'nin postacı veya kuryeye "C'ye içinde tüm dünyanın en büyük adisi olduğunu uzun uzadıya anlatan bu mektubu ona iletir misin?" teklifini yönelttiğinde ve buna müteakiben postacının teklifi kabul etmesiyle birlikte, kurye veya postacı hakkında da suça iştirak hükümlerinin uygulanması söz konusu olacaktır (Parlar ve Banko, 2014: 330).

Son olarak, basın ve yayın yoluyla işlenen hakaret suçuna iştirake ilişkin değerlendirmeye de kısaca değinmek gerekmektedir. Kural olarak Basın Kanunu'nun 11. maddesi uyarınca, basın yoluyla işlenen suçlarda sorumlu eser sahibidir (Katoğlu, 2013:752). Kanun burada suça iştirake ilişkin sorumlu sayılacakların sayısını azaltmak amacındadır (Öztekin, 1979:8; Tatar, 2009: 264).

Bunun yanı sıra demeç veya röportaj veren kişi müşterek faillik için gereken iştirak iradesini haiz değilse, burada suçun basın ve yayın yoluyla işlendiği söylenemez. Öte yandan demeç veya röportaj veren kişi iştirak iradesini haiz ise, gıyapta hakaret suçuna ilişkin hükümlerin uygulanması gündeme gelecektir (Onar, 2016: 133).

2.5.3. İçtima

Suçların içtimaı konusu, Türk Ceza Hukukunda suçların birleştirilmesi, toplanması anlamına gelir ki, tek fiille işlenen birden fazla suçta failin birden çok cezalandırılmasının önüne geçilmek istenmiştir. TCK'nın 42-44. maddeleri arasında düzenlenen bu kurum, kural olarak "gerçek içtimayı" kabul ederken; bileşik suç, zincirleme suç, aynı türden fikri içtima ve farklı türden fikri içtimayı ise, bu kuralın istisnaları olarak kabul etmektedir (Tatar, 2009:265).

Türk Ceza Hukukunda suçların içtiması konusunda genel kural, ne kadar fiil, o kadar

suç; ne kadar suç, o kadar cezadır (gerçek içtima). Örneğin A, B'ye arka arkaya attığı mesajlarda hem hakaret, hem tehdit, hem cinsel taciz içeren sözlerde bulduysa; A'ya hakaret, tehdit ve cinsel taciz suçlarından ayrı ayrı ceza verilmesi gerekecektir. “Gerçek içtima” olarak ifade edilen bu kuralın, TCK'da dört istisnası mevcuttur: Bileşik suç (m.42), zincirleme suç (m.43/1), aynı türden fikri içtima (m.43/2) ve farklı türden fikri içtimadır (m.44).

2.5.3.1. Bileşik Suç

TCK'nın 42. maddesinde düzenlenen bileşik suç, birden fazla suçun bir araya gelip yeni bir suç oluşturması demektir. Burada faile tek suçtan ceza verilir, o da bileşik suçun kendisidir. Başka bir ifadeyle, bileşik suçu oluşturan suçlardan ayrıca faile ceza verilmeyecektir.

Örneğin TCK'nın 148. maddesinde düzenlenen yağma suçu bir bileşik suçtur. Hırsızlık (m.141) ve cebir veya tehdit suçlarının birleşmesiyle oluşmaktadır. Yağma suçunu işleyen faile, sadece yağma suçunun kanuni tanımından ceza verilir, ayrıca hırsızlık (m.142), tehdit (m.106) ve cebir (m.108) suçlarından ceza verilmeyecektir.

TCK'da hakaret suçları kapsamında bir bileşik suç örneği bulunmamaktadır (Kocaoğlu, 2019:331-332).

2.5.3.2. Zincirleme Suç

TCK'nın 43. maddesinin 1. fıkrasında düzenlenen zincirleme suç, failin aynı mağdura farklı zamanda, bir suç işleme kararı kapsamında, aynı suçu işlemesini ifade etmektedir. Bu durumda, bir suç işleme kararı olmasından bahisle faile bir ceza verilecek; fakat verilecek ceza, TCK'nın 43. maddesinin 1. fıkrasında belirtilen oranlarda (dörtte birinden dörtte üçüne kadar) artırılabilecektir (Onar, 2016:114).

Hakaret suçları kapsamında zincirleme suç hükümlerin uygulanması mümkündür. Örneğin bir husumet sonrası A, B'ye telefon mesajıyla bir-iki saat içerisinde birden fazla hakaret içerikli sözler göndermesi durumunda, burada zincirleme suç söz konusudur. A'ya bir hakaret suçundan ceza verilir, fakat zincirleme suç hükümleri doğrultusunda bu ceza artırılabilecektir (Köken, 2016:300).

Burada önem arz eden husus, TCK'nın 43. maddesinin 1. fıkrasında ifade edilen “farklı zaman” kavramının nasıl yorumlanacağıdır. Verdiğimiz örnekte, A, B'ye gönderdiği mesajların gönderilme zamanı çok yakın ise, mesela bir iki dakika içerisinde birden fazla

hakaret mesajı B'ye atılmışsa, burada zincirleme suç değil, tek bir hakaret suçundan bahsedilmesi gerekir. Fakat mesajlar arasında yarım saat, bir saat gibi bir süre olursa, kanaatimizce burada birden fazla hakaret suçu kabul edilip zincirleme suç hükümleri gereği cezada artırım yapılması gerekirdi. Nitekim Yargıtay da, “farklı zaman” kavramının anlaşılması ile ilgili bu yönde kararlarında görüş belirtmiştir (Y. 4. CD, 11.06.2014, E:2013/37160, K:2014/21301, Kocaoğlu, 2019:336).

2.5.3.3. Aynı Türden Fikri İçtima

Aynı türden fikri içtima kurumu, TCK'nın 43. maddesinin 2. fıkrasında düzenlenmiş olup failin tek fiile aynı suçu farklı mağdurlara işlemesini ifade etmektedir. Burada tek fiille birden fazla aynı suç işlendiğinden, faile bir ceza verilmekte, fakat verilen ceza zincirleme suç hükümleri gibi aynı oranda artırılmaktadır (Özgenç, 2020:637).

Hakaret suçu kapsamında aynı türden fikri içtimanın uygulama alanı bulması mümkündür. Örneğin, maç boyunca bir taraftar grubunun hakeme hakaret etmesinden dolayı buna sinirlenen yan hakem, o taraftar grubuna doğru yönelik “*ben de sizlerin ...*” şeklinde bir hakarete bulunması, aynı türden fikri içtimanın bir örneğidir. Çünkü hakem, tek bir fiille birden fazla kişiyi hakaret suçunun mağduru yapmıştır. Burada hakeme, tek bir hakaret suçundan ceza verilecek, fakat ceza zincirleme suç hükümleri gibi artırılacaktır (Koca ve Üzülmüş, 2020:542).

2.5.3.4. Farklı Türden Fikri İçtima

Farklı türden fikri içtima kurumu, TCK'nın 44. maddesinde düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye göre, fail işlediği tek fiille birden fazla suçun işlenmesine sebebiyet vermişse ayrı ayrı cezalandırılmaz, en ağır cezayı gerektiren suçtan cezalandırılacaktır. Burada da güdülen temel felsefe, failin tek fiil işlemesinden dolayı tek ceza verilmesidir.

Hakaret suçu kapsamında farklı türden fikri içtimanın uygulama alanı bulması mümkündür. Örneğin, bir kimsenin duvarına “seni adi herif” yazılması durumunda, hem hakaret, hem de mala zarar verme suçları işlenmiş olacaktır. Burada faile, en ağır suç olan mala zarar verme suçundan ceza verilecektir (Kocaoğlu, 2019:342).

Özen'e göre, bir ifadenin hem hakaret, hem de müstehcen olması mümkündür. Bu durumda ise, farklı türden fikri içtima hükmü uygulanmalıdır (Özen, 2002:46). Kanaatimizce bir ifadenin lafzı dikkate alınmamalı, söyleme kastı incelemeye tabi tutulmalıdır. Bu yönden bakıldığında bir kelime müstehcen bir ifadeyken hakaret kastıyla kullanılabileceği gibi, bir hakaret içerikli kelime de hakaret kastıyla

kullanılmayabilmektedir. Örneğin hakaret içerikli olarak sıklıkla kullanılan “lan” kelimesi bazen samimi bir arkadaşta kullanılabileceği, hakaret anlamında kullanılabilmesi mümkündür. Bunun değerlendirilmesi somut olaya bütünüyle bakan adli merciler tarafından yapılacaktır.

2.6. YAPTIRIM VE İNFAZ REJİMİ

TCK'nın 125. maddesinde düzenlenen hakaret suçunun temel şeklinin cezası, “üç aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezası” olarak belirlenmiştir. Dolayısıyla bu suç tanımında belirlenen hapis cezası yerine adli para cezasına da hükmedilebilmesi hâkim takdirıyla mümkündür. Bunun dışında söz konusu suç hakkında, kovuşturma evresinde hükmün açıklanmasının ertelenmesine karar verilebilmesi mümkündür (Şahin ve Göktürk, 2020:156). Fakat hakaret suçu kapsamında yürütülen bir soruşturmada, kovuşturmanın açılmasının ertelenmesine karar verilmesi için mağdurun kamu görevlisi olması gerekmektedir. Çünkü 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu³ kapsamında, kamu görevlisi olmayanlara yapılan hakaret uzlaştırma kapsamındayken, kamu görevlisine yapılan hakaret uzlaştırma kapsamında değildir (CMK, m.171/2).

Kamu davasının açılmasının ertelenmesi (KDAE) için şüphelinin daha önceden kasten bir suçtan dolayı hüküm giymemesi ve kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verilecek suçun adli para cezası veya üst sınırı 3 yılı aşmayan bir hapis cezasını gerektiren bir suç olması gerekmektedir (CMK m.171). Dolayısıyla TCK'nın 125. maddesinde düzenlenen kamu görevlisine hakaret suçu hakkında KDAE verilmesi mümkündür. KDAE ile ilgili şartlar gerçekleşirse hakaret suçu işleyen hakkında kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilerek dosya kapatılacaktır.

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı (HAGB) için mahkemenin yaptığı yargılama neticesinde hükmedilen cezanın 2 yıl veya daha az süreli hapis cezası olması ve sanığın daha önceden kasten bir suçtan dolayı hüküm giymemiş olması gerekmektedir. Dolayısıyla TCK'nın 125. maddesinde düzenlenen hakaret suçu hakkında, HAGB verilmesi mümkündür. HAGB ile ilgili şartlar gerçekleşirse, hakaret suçu işleyen sanık hakkında, davanın düşmesine karar verilerek dosya kapatılacaktır (Kocaoğlu, 2019:368-369).

TCK'nın 125. maddesinde düzenlenen hakaret suçunun temel şekli şikâyete bağlanmıştır. Yani bu suç hakkında soruşturma ve kovuşturma yapılabilmesi için mağdurun

---

³ Bundan sonra CMK denilecektir.

şikâyetçi olması gerekmektedir (TCK, m.131). Şikâyet sonucu başlatılan bir soruşturma ve devam eden bir kovuşturmada ise her zaman şikâyetinin geri alınması da mümkündür (Özgenç, 2020:711).

Keza şikâyete bağlı tüm suçlar uzlaştırma kapsamındadır. Uzlaştırma ise CMK'nın 253-255. maddeleri arasında düzenlenmiş bir kurum olup taraflar arasında sağlanacak sulh marifetiyle dosyanın kapanmasını öngörmektedir (Ertuğrul, 2020:119). Hakaret suçunun temel şekli şikâyete bağlı olduğundan uzlaştırma kapsamındayken; kamu görevlisine hakaret suçu ise şikâyete bağlı olmadığından uzlaştırma kapsamı dışındadır (Eriş, 2018:245). Soruşturma evresinde taraflar uzlaşırlarsa, soruşturma savcısı kovuşturmaya yer olmadığı kararı verecekken; kovuşturma evresinde taraflar uzlaşırlarsa mahkeme davanın düşmesine karar verecektir (CMK, m.253/19).

Hakaret suçu vd. düzenlemelerle ilgili diğer ülkelerde hüküm altına alınmış düzenlemelere bakıldığında, hakaret suçunun suç olmasından vazgeçilmesi eğiliminde oldukları görülmektedir (Bayındır ve Apiş, 2010:70). Nitekim Amerika Birleşik Devletleri Yüksek Mahkemesi'nin Garrison V.Lousiana kararı ile birlikte hakaret içerikli fiil ve davranışlar yasal mevzuat çerçevesinde suç olmaktan çıkarılmıştır (Dutertre, 2003; 67, ayrıca bkz. Aydın, 2013:111).

İnfaz rejimi açısından ise kesinleşmiş mahkeme kararında yer alan hapis cezasının kural olarak yarısı infaz edilerek ceza infaz kurumundan koşullu salıverme ile çıkmak mümkündür (CGTİK, m.106).

2.7. YETKİLİ VE GÖREVLİ MAHKEME

TCK'nın 125. maddesinde düzenlenen hakaret suçunun temel şekli için ve kamu görevlisine yapılan hakaret suçu için öngörülen hapis cezası on yıldan az olduğundan ve ilgili kanuna göre görevli mahkeme kanuni tanımda yer alan suçun cezasının üst sınırına göre belirlendiğinden, görevli mahkeme, suçun işlendiği yer asliye ceza mahkemesidir (5235 s. AYİMBAMKGYHK, m. 14).

2.8. BENZER HUKUKA AYKIRI FİİLLER

Bu başlık altında TCK'nın 125. Maddesinde düzenlenen hakaret suçu için benzerlik arz eden TCK'da düzenlenmiş ilgili suç tanımları incelenecektir. Bu suç tanımlarını şu şekilde sıralamak mümkündür: Kişinin hatırasına hakaret suçu (m.130), Cumhurbaşkanı hakaret suçu (m.299), yabancı devlet bayrağına karşı hakaret suçu (m.341), halkı kin ve düşmanlığa tahrik veya aşağılama (m.216), devletin egemenlik alametlerini aşağılama

(m.300) ve Türk Milletini, Türkiye Cumhuriyeti Devletini, devletin kurum ve organlarını aşağılama (m.301) suçlarıdır.

2.8.1. Kişinin Hatırasına Hakaret Suçu

Kişinin hatırasına hakaret suçu, TCK'nın 130. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre;

“(1)Bir kimsenin öldükten sonra hatırasına en az üç kişiyle ihtilat ederek hakaret eden kişi, üç aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır. Ceza, hakaretin alenen işlenmesi halinde, altıda biri oranında artırılır.”

“(2)Bir ölünün kısmen veya tamamen ceset veya kemiklerini alan veya ceset veya kemikler hakkında tahkir edici fiillerde bulunan kişi, üç aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.”

Bu düzenlemeyle, söz konusu suç, ancak vefat etmiş kişilere karşı işlenebilecektir. Şu halde, TCK'nın 125. maddesinde düzenlenen hakaret suçu, hali hazırda yaşayan gerçek kişilere karşı işlenebilecekken; kişinin hatırasına hakaret suçu için hakaret edilen şahsın vefat etmiş olması gerekmektedir. Başka bir ifadeyle, ölen bir kimse için hakaret suçundan değil, hatırasına hakareten ve saygısızlıktan bahsetmek mümkündür. Bu durumda, ölen kişinin hatırasına karşı onur, şeref ve haysiyetini rencide edebilecek nitelikte somut bir fiil veya olgu isnadında bulunulması veya sövme fiilinin gerçekleştirilmesi durumunda suç vücut bulmuş olacaktır (Aydın, 2013:884).

Burada suçun mağduru, ölen kişi değil toplumu oluşturan herkeştir. Çünkü TCK sisteminde, ancak yaşayan gerçek kişiler bir suçun mağduru olabileceğinden; bu suçta doğrudan bir mağdur göstermek mümkün gözükmemektedir. Bu konu ile ilgili öğretilerde farklı görüşler ileri sürülmüştür. Koca ve Üzülmüş'e (2013) göre, maddi kişiliğin sona ermesi ölümle gerçekleşse de, manevi kişilikleri hiçbir şekilde sona ermemektedir. Dönmezer'e (2004:282) göre ise, hiçbir şekilde bu suçun mağduru ölen kişiler olamaz, ölmüş kişiler mağdur statüsünde gösterilemez. Tezcan'a göre ise, söz konusu suçun mağduru, ölen kişi değil, onun yakınlarıdır (Tezcan vd., 2014:412; Köken, 2016:288).

Kanaatimizce Türk Medeni Kanunu ve Türk Ceza Kanununun temel felsefesine ve ilgili maddelerine bakıldığında *“(gerçek) kişilik doğumla başlar ve ölümle sona erer”* amir hükmü gereği (TMK, m.28/1), hiçbir şekilde ölmüş biri için bir kişilikten bahsetmek mümkün değildir. Şu halde, TCK'nın 130. maddesinde düzenlenen kişinin hatırasına hakaret suçunun mağduru, ölen kişi değildir. Burada yakınlarının da mağduru olduğunu söylemek

mümkündür; fakat kanaatimizce doğrudan bir mağdur gösterilemeyen suçlardan toplumu oluşturan herkes suçun faili sayılmalıdır. Hakaret edilen vefat etmiş şahsın yakınlarını ise, bu suçun “suçtan zarar göreni” olarak değerlendirilmesinin daha uygun olacağı kanaatindeyiz (Özgenç, 2020:223).

Ölüm ile birlikte hukuki varlık da son bulduğundan, suçun vücut bulabilmesi için kanunda “en az üç kişi ile ihtilat” şartı aranmıştır. Burada önemli olan husus, üçüncü kişinin de bu suçu öğrenmesidir. Hakaret suçunda bahsettiğimiz ihtilat hükümleri, söz konusu bu suç için de aynen geçerlidir (Soyaslan, 2014:238).

TCK 130/2’de 1. fıkraya nazaran daha farklı bir suç tanımlanmıştır. Bunlar; kemikleri almak, ceset veya kemikler hakkında tahkir edici fiillerde bulunmaktır. TCK 130/1’de sadece hakaret etmek yer alırken 130/2’de fiili bir müdahale de söz konusudur. Kanunlarca izin verilenler (CMK m.76-78-86-87) dışında cesedin olağan ortamından alınması bir hukuka aykırılık nedeni olacağından TCK’nın 130. maddesi hükümlerinin uygulanmasını gerekli kılmaktadır.

Bununla birlikte Türk Ceza Hukukunda şikâyet hakkı sadece mağdura ait ve devredilemez bir unsur olarak tanımlanmıştır. Ancak ölen kişinin şikâyet hakkı söz konusu olamayacağından bu hak, kişinin ikinci derece akrabalarına, eşi ve çocuklarına istisnai bir durum olarak devredilmiştir. Genel olarak buradaki amaç, ölen kişinin hatırasının korunmasıdır (Centel vd., 2007:171). Mesela mezarlıktan izinsiz cesedin çıkarılması, yakılması parçalanması TCK’nın 130. maddesinin 2. fıkrasında düzenlenen suç oluştururken; bunun sosyal medyada paylaşılması aynı maddenin 1. fıkrasında düzenlenen kişinin hatırasına hakaret suçunu oluşturacaktır.

2.8.2. Cumhurbaşkanına Hakaret Suçu

“Cumhurbaşkanına hakaret suçu”, TCK’nın 299. maddesinde düzenlenmiştir. Bu düzenleme şu şekildedir:

“(1) Cumhurbaşkanına hakaret eden kişi, bir yıldan dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Suçun alenen işlenmesi hâlinde, verilecek ceza altıda biri oranında artırılır.

(3) Bu suçtan dolayı kovuşturma yapılması, Adalet Bakanının iznine bağlıdır.”

Kanunun ilk düzenlemesinde ikinci fıkra şu şekilde idi:

“(2) Verilecek ceza, suçun alenen işlenmesi halinde, altıda biri; basın ve yayın yolu

ile işlenmesi halinde, üçte biri oranında artırılır.”

08.07.2005 tarihli 5377 sayılı Kanunla bu maddede bilahare değişiklik yapılmış, cumhurbaşkanına hakaret suçunun basın yoluyla işlenmesi hali özel olarak düzenlenmesinden vazgeçilip cezası artırılmıştır.

Cumhurbaşkanı'nın Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni temsil etmesi ve Anayasada üst düzey görev ve yetkileri kendisine tevdi edilmesi bakımından ona yapılan hakaretin haksızlık muhtevasının Türkiye Cumhuriyeti Devletine yapılmış gibi olmasından kanun koyucu, bu haksız fiili suç olarak düzenlemiştir (Kolbüken, 2015:39-40).

Böylelikle Cumhurbaşkanına hakaret suçu, özel bir suç tanımı olduğundan, Cumhurbaşkanına hakaret durumunda her ne kadar bir kamu görevlisine hakaret söz konusu olsa da artık TCK, m.125'in nitelikli hali değil; TCK, m.299'un uygulanması söz konusu olacaktır.

Bu suçun faili, cumhurbaşkanına karşı onun onur, şeref ve saygınlığı rencide etmek amacıyla somut bir fiil, olgu veya sövmek suretiyle hakarete bulunan gerçek kişidir. Bu suçun faili işlediği fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılayabilen herkes olabilmektedir (Arısoy, 2007:165).

Bu suçun mağduru ise, vazifesi devam eden ya da bitmiş olan bir Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı'dır (Köken, 2016:289-290). Bu suçun konusu ise, Cumhurbaşkanının şeref, haysiyet ve onurudur (Emir, 2018:46).

Bu suç tanımı da, neticesiz bir suç olup, netice ve illiyet bağı suçun tanımında bulunmamaktadır. Yani Cumhurbaşkanına hakaret içerikli sözlerin veya fiilin sarf edilmesiyle suç tamamlanmaktadır. Keza bu suçun tanımında soruşturmanın başlaması Adalet Bakanlığı'nın iznine tabi kılınmıştır.

2.8.3. Yabancı Devlet Bayrağına Karşı Hakaret Suçu

Yabancı devlet bayrağına karşı hakaret suçu, TCK'nın 341. maddesinde düzenlenmiştir. Bu düzenleme şu şekildedir:

“(1) Resmen çekilmiş olan yabancı devlet bayrağını veya diğer egemenlik alametlerini alenen tahkir eden kimseye üç aydan bir yıla kadar hapis cezası verilir.

(2) Bu suçtan dolayı soruşturma ve kovuşturma yapılması, ilgili devletin şikâyetine bağlıdır.”

Devletin uluslararası ilişkilerinin zedelenmesini engellemek amacıyla kanun koyucu, yabancı devletin bayrağını veya egemenlik alametlerini alenen tahkir etmeyi suç olarak tanımlamıştır. Ayrıca “resmen çekilmiş olan bayrak” ibaresinden gerek uluslararası gerekse Türk hukukuna ve kanunlarına uygun olarak özellikle resmi bir görevli tarafından asılan yabancı bir devlet bayrağını anlamak doğru olacaktır.

Dolayısıyla yabancı devletin vatandaşı tarafından asılan ülke bayrağının alenen tahkiri yukarıdaki şartları sağlayamadığından suç olarak tanımlanamamaktadır. Yine aynı şekilde kanun koyucu, maddenin ikinci fıkrasında soruşturma ve kovuşturmanın yapılabilmesini ilgili devletin şikâyetine tabi kılmıştır (Dursun, 2013:78-79).

İlgili suçun tanımı ise neticesiz bir suç olup, netice ve illiyet bağı söz konusu olmamaktadır. Buradan hareketle salt olarak yabancı devletin bayrağına ve egemenlik alametlerine alenen tahkir etmek suçun oluşması için yeterlidir. Burada suçun mağduru, bayrağına ve egemenlik alametlerine alenen tahkir edilen yabancı devlettir. Konusu ise hukuk normlarınca tanınan bayrak ve ilgili devletin egemenlik alametleridir (TCK'nın 341. Maddesinin Gereğesi). Mesela Türkiye sınırları içerisinde başka bir devletin bayrağının yerde yakılması, bayraktan iç çamaşır yapılması ve benzeri hareketler söz konusu bu suçun oluşturmayacaktır. Çünkü ortada resmi bir görevli tarafından çekilmiş bir bayrak bulunmamaktadır. Eğer bu şekilde çekilmiş bir bayrak olsaydı ve bu çekilen bayrağın yakılması veya bu bayrağa hakaret söz konusu olduğunda eğer o bayrağın devleti şikâyetçi olmamışsa yine bir cezai sorumluluk söz konusu olmayacaktır. Çünkü sadece resmi görevli tarafından çekilmiş bir bayrağın aşağılanması bu suçtan sorumluluk için yeterli değildir, ayrıca o devletin şikâyetçi olması gerekmektedir.

2.8.4. Halkı Kin Ve Düşmanlığa Tahrik Veya Aşağılama

Halkı kin ve düşmanlığa tahrik veya aşağılama suçu, TCK'nın 216. maddesinde düzenlenmiştir. Bu düzenleme şu şekildedir:

“(1) Halkın sosyal sınıf, ırk, din, mezhep veya bölge bakımından farklı özelliklere sahip bir kesimini, diğer bir kesimi aleyhine kin ve düşmanlığa alenen tahrik eden kimse, bu nedenle kamu güvenliği açısından açık ve yakın bir tehlikenin ortaya çıkması halinde, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Halkın bir kesimini, sosyal sınıf, ırk, din, mezhep, cinsiyet veya bölge farklılığına dayanarak alenen aşağılayan kişi, altı aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(3) Halkın bir kesiminin benimsediği dini değerleri alenen aşağılayan kişi, fiilin

kamu barışını bozmaya elverişli olması halinde, altı aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.”

Yukarıda bahsedilen ilgili maddenin fıkraları göz önüne alındığında kanun koyucu, halkın bir kesimini sahip oldukları değerler ve özellikler bakımından diğer bir kesime karşı tahrik ve aşağılama fiilini yasaklayarak, kamu güvenliğinin bozulmasını engellenmek istemiştir. Aynı şekilde TCK'nın 216. maddesinin gerekçesi de toplumun bir kesiminin diğer bir kesime karşı kin ve düşmanlık beslemesini engellemek amacıyla çıkarıldığını beyan etmektedir. Ayrıca söz konusu suçun, hem kanunun “kamu barışına karşı suçlar” başlığı altında yer alması, hem de suçun vücut bulabilmesi için “*kamu barışını bozmaya elverişli olma*” şartı arandığından bu suçla korunan hukuki değer kamusal barış olduğunu söylemek mümkündür (Ergüne, 2020:1682).

TCK'nın 216. maddesinin ikinci fıkrası dikkate alındığında, halkın bir kesiminin aşağılanması suçunda, sosyal sınıf, ırk, din, mezhep, cinsiyet veya bölge farklılığı nedeniyle alenen aşağılanan halkın dolaylı olarak şeref ve haysiyetinin korunduğunu söylemek yanlış olmayacaktır (Ersoy, 2020:59).

Aynı maddenin 3. fıkrasında ise, toplumun bir kesiminin dini değerlerini aşağılamak bağımsız bir suç olarak düzenlenmiştir. Şu halde madde metninin ilk fıkrasında iki kesim mevcuttur. Örneğin Alevilerin Sünnilere, Türklerin Kürtlere farklılıkları öne sürülüp birbirine kışkırtıldığında, 1. fıkradaki suç; sadece Alevilerin ya da Sünnilerin Alevi veya Sünni olmasından bahisle aşağılanmasında ikinci fıkradaki suç; Alevilerin veya Sünnilerin dini değerlerinin aşağılanmasında da üçüncü fıkradaki suç söz konusudur. Düzenlenen bu üç fıkradaki suç tanımlarıyla korunan hukuki değer “kamusal barış” olduğunu söylemek mümkündür.

2.8.5. Devletin Egemenlik Alametlerini Aşağılama

Devletin egemenlik alametlerini aşağılama suçu, TCK'nın 300. maddesinde düzenlenmiştir. Bu düzenleme şu şekildedir:

“(1) Türk Bayrağını yırtarak, yakarak veya sair surette ve alenen aşağılayan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu hüküm, Anayasada belirlenen beyaz ay yıldızlı al bayrak özelliklerini taşıyan ve Türkiye Cumhuriyeti Devletinin egemenlik alameti olarak kullanılan her türlü işaret hakkında uygulanır.

(2) İstiklal Marşını alenen aşağılayan kişi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(3) *Bu maddede tanımlanan suçların yabancı bir ülkede bir Türk vatandaşı tarafından işlenmesi halinde, verilecek ceza üçte bir oranında artırılır.*”

Bu düzenlemede iki farklı devletin egemenlik alametlerini aşağılama suçu düzenlenmiştir.

İlk fıkrada, “Türk Bayrağına karşı aşağılama suçu” yaptırıma bağlanırken, bu suçun seçimlik hareketlerinin sayılması yoluna gidilmiştir. Bu seçimlik hareketler, Türk bayrağının yırtılması, yakılması veya benzer şekilde aşağılanmasıdır. Örneğin Türk bayrağından iç çamaşır yapılması üzerinde hakaret edilerek zıpllanması gibi hareketlerin bu suç oluşturacağı kanaatindeyiz.

İkinci fıkrada ise, “İstiklal Marşının aşağılanması” söz konusudur. Örneğin İstiklal Marşı’nın sözleriyle dalga geçilmesi veya İstiklal Marşı’nın aşağılanacak şekilde beste ve güftesinin yapılması bu suçu oluşturacaktır.

Üçüncü fıkrada ise, bu suçun nitelikli hali düzenlenmiştir. Buna göre, yabancı bir ülkede Türk Vatandaşı tarafından işlenirse ceza madde metninde ifade edildiği oranlarda artırılacaktır.

2.8.6. Türk Milletini, Türkiye Cumhuriyeti Devletini, Devletin Kurum Ve Organlarını Aşağılama

Türk Milletini, Türkiye Cumhuriyeti Devletini, devletin kurum ve organlarını aşağılama suçu, TCK’nın 301. maddesinde düzenlenmiştir. Bu düzenleme şu şekildedir:

“(1) Türk Milletini, Türkiye Cumhuriyeti Devletini, Türkiye Büyük Millet Meclisini, Türkiye Cumhuriyeti Hükümetini ve Devletin yargı organlarını alenen aşağılayan kişi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Devletin askerî veya emniyet teşkilatını alenen aşağılayan kişi, birinci fıkra hükmüne göre cezalandırılır.

(3) Eleştiri amacıyla yapılan düşünce açıklamaları suç oluşturmaz.

(4) Bu suçtan dolayı soruşturma yapılması, Adalet Bakanının iznine bağlıdır.”

Bu düzenlemede, iki farklı Türk Milletini, Türkiye Cumhuriyeti Devletini, devletin kurum ve organlarını aşağılama suçu yer almaktadır.

Birinci fıkrada, Türk Milletinin veya TC Devletinin ya da devletin kurumlarının aşağılanması söz konusudur. Örneğin sosyal medyada yer alan TBMM hakkında sirk

denilmesi, bir belediye hakkında çocuk parkı denilmesi veya TSK için kâğıttan kaplan gibi ifadelerde bulunulması bu suçu oluşturacağı kanaatindeyiz.

İkinci fıkrada ise, devletin askeri teşkilatının veya emniyet teşkilatının aşağılanması bağımsız bir suç olarak düzenlenmiştir. Burada ikinci fıkranın gereksiz olduğu kanaatindeyiz. Çünkü devletin askeri ve emniyet teşkilatı, o devlerin kurum ve organlarından biri sayılır ve o devleti temsil ettiğinden somut olaya göre Türk Milletini veya TC devletini cümlesinden bile sayılması mümkündür. Şu halde ikinci fıkranın kanun tekniğine uygun bir suç tanımı olmadığını düşünmekteyiz.

BÖLÜM III

HAKARET SUÇU KAPSAMINDA YÜKSEK MAHKEME KARARLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

3.1. GENEL AÇIKLAMALAR

Yargıtay başta olmak üzere, yüksek mahkeme kararları, ceza hukuku uygulayıcıları açısından yardımcı kaynak niteliğindedir. Ancak 2797 sayılı Yargıtay Kanunu'nun 45. Maddesinde "içtihadı birleştirme kararları benzer hukuki konularda Yargıtay Genel Kurullarını, dairelerini ve adliye mahkemelerini bağlar." Denilmiştir. Bu nedenle, içtihadı birleştirme kararları, kanuni düzenlemelerden sonra adli merciler tarafından dikkate alınması zorunlu bir kaynak hükmündedir.

Türk Ceza Kanunu'nda tanımlanan hakaret suçunun kanuni tanımının teori ve uygulamasında değerlendirilebilmesi için, Yargıtay kararları bu bölümde aşağıdaki başlıklarda incelenecektir (Özgenç, 2020:79).

3.2. KARAR I

Yargıtay 4. Ceza Dairesinin 14.01.2021 tarihli ve Esas: 2020/29971 ve Karar: 2021/1007 sayılı kararına (<https://www.sinerjimevzuat.com.tr/>) yönelik bir inceleme yapılacaktır.

3.2.1. Kararın Özeti

Faile A, mağdur B'ye nezaket dışı ve kaba bir şekilde söylemlerde bulunmuştur. İlk derece mahkemesi, kaba ve nezaketsiz konuşma şeklinin hakaret suçunu oluşturduğunu ifade etmiştir. Yargıtay ise, bunun hakaret suçunu oluşturmadığından bahisle kararı bozmuştur.

3.2.2. Kararın Hukuki Değerlendirilmesi

Burada değerlendirilmesi gereken husus, kaba, nezaketsiz konuşmaların hakaret suçu niteliğinde olup olmadığının tespitidir. Yargıtay'ın verdiği karara katılarak, eğer bir söylemde kişiyi küçük düşürücü, şeref ve haysiyetini zedeleyici ifadeler yoksa bu fiilin hakaret sayılmadığını ifade etmek gerekir. Dolayısıyla karar metninde sözler açıkça ifade edilmese de, bu tarz konuşmaları hakaret kabul eden ilk derece mahkemesine katılmamakla birlikte, bunu hakaret kabul etmeyen Yargıtay'ın kararına katılmaktayız.

3.3. KARAR II

Yargıtay 4. Ceza Dairesi'nin 18.11.2014 tarihli ve Esas: 2014/5888 ve Karar:

2014/33320 sayılı kararına (<https://www.sinerjimevzuat.com.tr/>) yönelik bir inceleme yapılacaktır.

3.3.1. Kararın Özeti

Fail A, soruşturma savcılığına yönelik şu ifadelerde bulunmuştur: *“bu olayda sanık olarak cezalandırılmam isteniyor acaba sabıkalı olmam yapmadığım olayları yapmış gibi cezayı bana verip de vicdanen rahat olacağını mı düşünüyorsunuz tarafsız yargı diyorsunuz sizin tarafsız yargı dediğiniz buysa böyle tarafsız yargının ....., böyle uygulanmasına veya uygulayana bende noktayı koydum. İfademi alan mahkemeye suçsuz olduğumu kanıtlayacağım, bu kararda gözünüze girsin”*

Bunun üzerine fail hakkında hakaret suçundan bir inceleme başlatılmıştır. İlk derece mahkemesi faile hakaret suçundan hüküm kurmuş olmakla birlikte, Yargıtay burada hakaret suçunun unsurları oluşmadığından bahisle kararı bozmuştur.

3.3.2. Kararın Hukuki Değerlendirilmesi

Bu olayda incelenmesi gereken husus, adli mercilere karşı failin kullandığı ifadelerin hakaret suçunu oluşturup oluşturmadığıdır. İfadeden anlaşılacağı üzere, açıkça failin kullandığı şeref ve saygınlığı zedeleyici bir ifade bulunmamaktadır. Dolayısıyla bu olayda da hakaret niteliğinde bir fiil değil, kaba ve nezaketsiz bir şekilde konuşma mevcuttur. Bu nedenle Yargıtay’ın verdiği kararı doğru bulmaktayız.

3.4. KARAR III

Yargıtay 4. Ceza Dairesi’nin 08.02.2021 tarihli ve Esas: 2020/19713 ve Karar: 2021/3301 sayılı kararına (<https://www.sinerjimevzuat.com.tr/>) yönelik bir inceleme yapılacaktır.

3.4.1. Kararın Özeti

Fail A, mağdur B’ye mesajla *“senin hayatının .... koyacağım. Bu yaptığın son yanlışlar, bekle beni her an arkanda olabilirim, o kelimeleri seçerek kullanmayı öğreteğim ben sana”* demiştir. Mağdurun şikayetçi olması üzerine, başlatılan adli süreç sonunda ilk derece mahkemesi hem hakaret hem de tehdit suçundan hüküm kurmuştur. Yargıtay ise, temyiz incelemesi sonunda, sadece tehditten hüküm kurulması gerekmesinden bahisle kararı bozmuştur.

3.4.2. Kararın Hukuki Değerlendirilmesi

Bu olayda tartışılması gereken husus, hakaret veya tehdit suçunun birlikte işlenip

işlenmediği veya hangisinin işlenmiş olduğunun tespitidir. Katıldığımız Yargıtay'ın görüşüne göre, mesajda geçen ifadelerin, olayın tamamı açısından değerlendirildiğinde mağdurun hayatına tehdit mahiyetinde olduğu, dolayısıyla fiilin tehdit suçunu oluşturduğu, ayrıca hakaret suçunun oluşmadığı anlaşılmalı, fail hakkında tehdit ve hakaret suçundan iki ayrı hüküm kurulması hukuka aykırı görülmüştür.

3.5. KARAR III

Yargıtay 4. Ceza Dairesi'nin 20.10.2020 tarihli ve Esas: 2020/20430 ve Karar: 2021/12755 sayılı kararına (<https://www.sinerjimevzuat.com.tr/>) yönelik bir inceleme yapılacaktır.

3.5.1. Kararın Özeti

Fail A, birden fazla mağdura karşı kısa zaman dilimi içerisinde birden fazla hakarete bulunmuştur.

Mağdurların şikayetçi olması üzerinde yürütülen ceza muhakemesi sonucunda ilk derece mahkemesi her bir mağdur için ayrı hakaret suçundan A'ya ceza vermiştir. Davanın temyiz edilmesi üzerine, Yargıtay olayda tek bir hakaret suçundan ceza verilmesi gerektiğinden bahisle ilk derece mahkemesinin kararını bozmuştur.

3.5.2. Kararın Hukuki Değerlendirilmesi

Kanaatimizce bu olayda aynı türden fikri ıçtima söz konusudur. Aynı türden fikri ıçtima kurumu, TCK'nın 43. maddesinin 2. fıkrasında düzenlenmiş olup failin tek fiile aynı suç farklı mağdurlara işlemesini ifade etmektedir. Burada tek fiille birden fazla aynı suç işlendiğinden bir ceza verilmekte, fakat ceza zincirleme suç hükümleri gibi aynı oranda artırılmaktadır. Somut olayda birden fazla mağdura bir suç işleme kararı kapsamında hakaret edildiği için, suçlar aynı ve mağdurlar birden fazla olduğu için, aynı türden fikri ıçtima söz konusudur. Fakat burada tartışılması gereken husus, fiilin tek olup olmadığıdır. Her ne kadar fail, mağdurlar bir hakarete bulunmasa da kısa zaman dilimi içerisinde birden fazla hakarete bulursa da, eylemin devamı niteliğindeyse bir hakaret suç sayılmalıdır. Yargıtay'ın karar metninde kısa zaman dilimi ibareleri hakkında da bir açıklık bulunmamaktadır. Eğer bir iki dakika içerisinde ise bunu kısa zaman dili saymak mümkünken; birkaç saat dilimi içerisindeyse bunu kısa zaman dilimi saymanın mümkün olmadığı kanaatindeyiz.

Özetle kısa zaman dili kavramı, bahsettiğimiz şekilde bir iki saati aşmayan bir zaman dilimiye; bu kararda, Yargıtay'ın kararını isabetli, ilk derece mahkemesinin kararını hatalı

bulmaktayız.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Hakaret fiillerinin cezalandırılmasıyla korunan hukuki değer, kişilerin onur, şeref ve saygınlığı olup, bu suçun oluşabilmesi için, davranışın kişiyi küçük düşürmeye yönelik olarak gerçekleşmesi gerekmektedir. Bir hareketin tahkir edici olup olmadığı bazı durumlarda nispi olup, zamana, yere ve duruma göre değişebilmektedir. Kişilere yönelik her türlü ağır eleştiri veya rahatsız edici sözlerin hakaret suçu bağlamında değerlendirilmemesi, sözlerin açıkça, onur, şeref ve saygınlığı rencide edebilecek nitelikte somut bir fiil veya olgu isnadını veya sövmek fiilini oluşturması gerekmektedir.

Aynı şekilde hakaret suçunun oluşabilmesi için aksi ispatlanabilen bir değer yargısı bulunmaması gerekmektedir. Mesela hırsızlık veya dolandırıcılık suçundan hüküm giymiş birine hırsız veya dolandırıcı denilmesi hakaret suçunu oluşturmayacaktır. (Yılar, 2010:192; Parlar ve Banko, 2014: 35). Fakat bu ifadeler, kişiyi küçük düşürmek amacıyla kullanılırsa hakaret suçu oluşacaktır. Mesela kişinin vücut rahatsızlığını ve beden problemlerini kişiyi küçük düşürmek amacıyla kullanılırsa, mesela “topal”, “kambur”, “kör” denilirse hakaret suçunun işlenmiş olacağı kanaatindeyiz.

Yürürlükteki mevzuat hükümleri kapsamında insanların onuru, şerefi ve haysiyeti aralarında bir ayırım gözetmeksizin koruma altına alınmıştır. Bu hususta insanların kendilerini nasıl ve ne şekilde görmüş oldukları arasında bir ayırım gözetilmemiştir. Ceza Hukuku uyarınca her insan bakımından objektif olarak korunması gereken onur, şeref ve haysiyet değerleri bulunmaktadır. Bu noktada her insan bakımından objektif olarak hakaret suçunun mağduru olabilme özelliği bulunmaktadır. Hakaret suçunun mağduru toplum içerisinde herhangi bir kimse olabilecektir. Hakaret suçunun mağduru sıfatını haiz olabilmek için belirli bir özellik taşımak gerekmemektedir.

Öğretide bir görüşe göre, yüz yüze hakarete teşebbüs söz konusu olamaz. Bunun nedeni suçun aşamalarında herhangi bir ayırıştırma işleminin yapılamaması olarak açıklanmıştır (Parlar ve Banko, 2014: 28). Bu düşünceye katılmamaktayız. Örneğin A'nın B'ye arkadaşları önünde hakaret etmek isterken “ben senin ...” dediği anda başka bir ortak arkadaşları C, A'nın ağzını kapatsa ve cümleyi tamamlamasına izin vermese burada hakarete teşebbüsün olduğu açıktır. Çünkü hakaret içerikli söz, failin elinde olmayan nedenlerle tamamlanamamıştır. Ağzı kapanmasaydı A, pekâlâ bu sözleri söyleyebilip hakaret suçunu işleyebilecekti. Aynı şekilde, hakaret suçunda gönüllü vazgeçme de söz konusudur. Örneğin yüz yüze hakarete cümle tamamlanmadan hakaret ettiği kişinin anne babasını gören A,

utanıp cümlesini yarıda bırakırsa burada gönüllü vazgeçme söz konusu olacaktır. Eğer ağzından çıkan sözler, bağımsız bir suç teşkil etmiyorsa A'ya hakarete teşebbüsten ceza verilmeyecektir. Her ne kadar öğretide yüz yüze hakarete gönüllü vazgeçme söz konusu olamaz düşüncesi ileri sürülse de, verdiğimiz örnekte bunun olabileceği açıktır, bu düşünceye katılmamaktayız. Şu halde hakaret suçunda icra hareketlerinin başlaması ve bitmesi ayrılabilmesinden bahisle hakaret suçuna teşebbüs ve gönüllü vazgeçme mümkün olmaktadır.

Hakaret suçları kapsamında önem arz eden bir diğer husus, zincirleme suç hükümlerinin hakaret suçlarına uygulanması durumunda, “farklı zamanlarda” kavramının nasıl yorumlanacağıdır. Örneğin A, B'ye gönderdiği hakaret içerikli mesajların gönderilme zamanı çok yakın ise, mesela bir iki dakika içerisinde birden fazla hakaret mesajı B'ye atılmışsa burada zincirleme suç değil; tek bir hakaret suçundan bahsedilmesi gerekir. Fakat mesajlar arasında yarım saat, bir saat gibi bir süre olsaydı kanaatimizce burada birden fazla hakaret suçu kabul edilip zincirleme suç hükümleri gereği cezada artırım yapılması gerekir kanaatindeyiz.

Keza öğretide bir ifadenin hem hakaret, hem de müstehcen olabileceği ileri sürülmüştür. Bu durumda, farklı türden fikri içtima hükümlerinin uygulanması gerektiği ifade edilmiştir (Hafizoğulları ve Özen, 2015:236). Kanaatimizce bir ifadenin lafzı dikkate alınmamalı, söyleme kastı incelemeye tabi tutulmalıdır. Bu yönden bakıldığında bir kelime müstehcen bir ifadeyken hakaret kastıyla kullanılabilmesi gibi, bir hakaret içerikli kelime de hakaret kastıyla kullanılmayabilmektedir. Örneğin hakaret içerikli olarak sıklıkla kullanılan “lan” kelimesi bazen samimi bir arkadaşına kullanılabilmesi, hakaret anlamında kullanılabilmesi mümkündür. Bunun değerlendirilmesi somut olaya bütünüyle bakan adli merciler tarafından yapılmalıdır.

Hakaret suçunun faili bakımından bir değerlendirme yapılacak olursa hakaret suçunun niteliği itibariyle suçun failinin ancak ve ancak gerçek kişiler olabileceği söylenebilecektir. Nitekim ceza hukukunun evrensel nitelikteki “ceza sorumluluğunun şahsiliği” ilkesi gereğince de hakaret suçunun failinin tüzel kişi olması mümkün değildir.

TCK sisteminde, ancak yaşayan gerçek kişiler bir suçun mağduru olabileceğinden; bir suçta doğrudan bir mağdur gösterilemiyorsa toplumu oluşturan herkes o suçun mağduru sayılmalıdır. TCK'nın 130. maddesinde düzenlenen kişinin hatırasına hakaret suçunda suçun mağdurunun tespitiyle ilgili öğretide farklı görüşler ileri sürülmüştür. Koca ve Üzülmüş'e göre, maddi kişiliğin sona ermesi ölümle gerçekleşse de, manevi kişilik hiçbir şekilde sona

ermemektedir(Koca ve Üzülmöz, 2013). Dönmezer'e göre ise, hiçbir şekilde bu suçun mağduru ölen kişiler olamaz, ölmüş kişiler mağdur statüsünde gösterilemez (Dönmezer, 2004:282). Tezcan'a göre ise, söz konusu suçun mağduru ölen kişi değil, onun yakınlarıdır (Tezcan vd., 2014:412; Köken, 2016:288). Kanaatimizce Türk Medeni Kanunu ve Türk Ceza Kanununun temel felsefesine ve ilgili maddelerine bakıldığında “(gerçek) kişilik doğumla başlar ve ölümle sona erer” amir hükmü gereği (TMK, m.28/1), hiçbir şekilde ölmüş biri için bir kişilikten bahsetmek mümkün değildir. Şu halde, TCK'nın 130. maddesinde düzenlenen kişinin hatırasına hakaret suçunun mağduru, ölen kişi değildir. Burada yakınlarının da mağduru olduğunu söylemek mümkündür; fakat ifade ettiğimiz üzere doğrudan bir mağdur gösterilemeyen suçlardan toplumu oluşturan herkes suçun faili sayılmalıdır (Özgenç, 2020:223).

Hakaret suçuna vücut verir nitelikteki fiiller bakımından TCK'da bir kısıtlama getirilmemiştir. Bu niteliği itibariyle hakaret suçu serbest hareketli suç olma özelliği taşımaktadır. Hakaret suçu; insanların onurunu, şeref ve haysiyetini zedeleyici nitelikteki herhangi bir davranışla işlenebilecektir. Bu açıdan değerlendirildiğinde hakaret suçunun mutlak surette sözlü olarak işlenmesi zorunlu değildir. Hakaret suçu yaygın olarak sözlü olarak işlenmekle birlikte yazılı olarak veyahut da görsel kullanılması suretiyle de işlenebilmektedir. Ancak hakaret suçunun işlenme biçimleri bakımından hakaret suçunun alenen işlenmesi hali, cezada artırımı gerektiren nitelikli hal teşkil etmektedir.

Hakaret suçunun temel şekli TCK m.125 ile hüküm altına alınmış olduğu üzere takibi şikâyete tabi kılınmıştır. Hakaret suçunun takibi şikâyete tabi kılınmışken kamu görevlisine görevi dolayısıyla görevi sırasında işlenen hakaret suçunun takibi şikâyete tabi kılınmamıştır. Kamu görevlisine görevi dolayısıyla işlenen hakaret suçu bakımından söz konusu olduğu gibi Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanına işlenmiş olan hakaret suçunun soruşturulması ve kovuşturulması işlemleri de şikâyete tabi kılınmamıştır. Aynı doğrultuda kişinin hatırasına hakaret suçu bakımından da takibi için şikâyet şartı öngörülmüş değildir. Bahse konu hakaret suçları resen takip edilebilecektir.

TCK'nın 301. maddesinde düzenlenen Türk Milletini, Türkiye Cumhuriyeti Devletini, devletin kurum ve organlarını aşağılama suçu ile ilgili de şu tespitte bulunmak istemekteyiz. Madde metninin 1. fıkrasında, Türk Milletini, Türkiye Cumhuriyeti Devletini ve devletin kurum ve organlarını aşağılama suç sayılmasına rağmen ikinci fıkrada askeri ve emniyet teşkilatının aşağılanmasının suç olarak düzenlenmesi ve 1. fıkrayla aynı cezaya hükmedilmesini kanun tekniğine aykırı bulmaktayız. Gerek her iki fiilin cezasının aynı

olması, gerekse de devletin askeri ve emniyet teşkilatının ilk fıkrada yer alan devletin kurum ve organlarından sayılabilmesi gereksiz bir tekrara neden olduğu kanaatindeyiz. Şu halde ya ikinci fıkra madde metninden çıkarılmalı veya çıkarılmayacaksa, cezasının farklı belirlenmesi gerekmektedir.

TCK'nın 125. maddesinin beşinci fıkrası dikkate alındığında, kurul halinde görevlerini ifa eden kamu çalışanlarına hakaret edilmesi halinde suç, kurulu oluşturan üyelere karşı yapılmış sayılacaktır. Bu durumda zincirleme suç hükümlerinin uygulanması gündeme gelmektedir. Zincirleme suç hükümlerinin düzenlendiği 43. maddenin ikinci fıkrasına göre, aynı suçun birden fazla kişiye tek bir fiil ile işlenmesi halinde de birinci fıkra hükümleri uygulanmaktadır. Kanaatimizce bu durum birden çok kişinin her birinin kendisine ait onur ve şerefin olabileceği gerçeğini göz ardı etmektedir.

Demokratik toplumlarda, hakaret suçları bakımından ifade özgürlüğünün ve eleştiri hakkının kullanılmasının sınırları daha geniştir. Bu sınır daraldıkça hoşgörünün ve açık fikirliliğin sınırları da daralacaktır. İfade ve eleştiri farklı görüşlerle ve bakış açılarıyla anlam kazanan özgürlükler olduğu için şerefe karşı yönelmiş her hareketin hakaret kabul edilip cezalandırılması doğru bir yaklaşım kabul edilemez.

Çalışmamızda yer verdiğimiz Yargıtay kararlarına bakıldığında, hakaret suçunun kapsamının daraldığını söylemek son derece isabetli olacaktır. Bu durum özellikle hukuk mercilerinin meşguliyeti baz alındığında, kanaatimizce doğru bir gidişat olarak değerlendirilmektedir. Ancak şu an bulunduğumuz durum itibarıyla hakaret suçunun Türkiye Cumhuriyeti'nde tamamen suç olmaktan çıkartılıp özel hukuk alanına alınması gerçekçi görünmemektedir.

Son olarak vurgulamak gerekir ki, eleştiri hakkı hakaret suçuyla karşı karşıya gelebilecek en temel haktır ve özellikle kamu görevlilerine karşı hakaret suçlamalarının fazlalığı o ülkenin demokrasi anlayışıyla doğrudan bağlantılıdır. Gerçek bir demokrasi, eleştiri ve hesap verebilme kültürüne erişme amacıyla olmak için bilhassa kamu görevlilerine karşı hakaret suçlarında özgürlükçü yorum yapılmasının hayati önem arz ettiğinin altını çizmekte fayda vardır.

KAYNAKÇA

- Akbulut, B. (1995). Cumhurbaşkanına Hakaret ve Sövmeye Suçu. *Konya Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Özel Sayı, s.271-296.
- Arısoy, M. (2007). Hakaret. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, (72), Ankara, s.152-206.
- Artuk, M. E., Alşahin, M. (2014). Dini Değerleri Aşağılama Suçu (TCK m.216). *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*. s.989-1012.
- Artuk, M. E., Gökçen, A. ve Yenidünya, A. C. (2014). *Ceza Hukuku Özel Hükümler*. Ankara: Adalet.
- Artuç, M. (2008). *Kişilere Karşı Suçlar*. Ankara:Adalet.
- Avcı, M. (2020). *Türk Hukuk Tarihi*. Konya: Atlas.
- Aydın, D. (2013). Türk Ceza Kanununda Hakaret Suçu. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, s.879-971.
- Bayındır, S., Apiş, Ö. (2010). Bir Hukuka Uygunluk Nedeni Olarak Haber Verme Hakkının Yazılı Basın Yoluyla İşlenen Hakaret Suçları Açısından Değerlendirilmesi. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*. Sayı: 91. s.67 - 109.
- Beccaria, C. (2004). *Suçlar Ve Cezalar Hakkında*. (S. Selçuk, Çev.). Ankara: İmge Kitabevi.
- Cebe, A. (2011). Türk Ceza Hukukunda Hakaret Suçu (5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Madde 125,130). *Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*. Yüksek Lisans Tezi.
- Centel, N., Zafer, H., Çakmut, Ö. (2007). *Kişilere Karşı İşlenen Suçlar*. İstanbul: Beta.
- Ceyhan, M. (2013). Türk Milletini, Türkiye Cumhuriyeti Devletini, Devletin Kurum ve Organlarını Aşağılama Suçu, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 13(2), s.1782-1802.
- Çetin, E. (2008). *Yeni Türk Ceza Yasasındaki Hakaret Suçları* Ankara: Seçkin.
- Çoşkun, B. (2019). Türk Ceza Kanununda Hakaret Suçu. *Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Yüksek Lisans Tezi.
- Çınar, N. (2009). Hakaret Suçlarında Hukuka Uygunluk Nedenleri. *Adalet Dergisi*, S: 34.
- Demirbaş, T. (2018). *Ceza Hukuku Genel Hükümler* (On Üçüncü Baskı). Ankara: Seçkin.
- Dursun, İ. (2013). Yasama Sorumsuzluğunun Hakaret Suçu Bakımından Değerlendirilmesi. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 19(1), s.73-98.
- Dutertre, G. (2003). *Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarından Örnekler*. Avrupa Konseyi Yayınları.
- Dönmezer, S. (2004). *Kişilere ve Mala Karşı Cürümler*. İstanbul: Beta.
- Dülger, İ. (2008). 5237 Sayılı Kanununun 127. Maddesinin (İsnadın İspatı) Anayasaya Uygunluğu Sorunu. *Konya Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 16(2), s.127-238.
- Soyaslan, D. (2014). *Ceza Hukuku Özel Hükümler*. Ankara: Yetkin.
- Erem, Faruk, (1984). *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Cilt 1, Seçkin Kitabevi, Ankara.

- Erem, F., Toroslu, N. (2000). *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler* (Sekizinci Basım). Ankara: Seçkin.
- Emir, Ö. (2018). Yeni Rejimde Cumhurbaşkanına Hakaret Suçuna Yönelik Eleştirisel Bir İnceleme. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, (3), s.43-75.
- Erman, S. (1989). *Hakaret ve Sövme Suçları* (İkinci Baskı). İstanbul: Prof. Dr. Nazım Terzioğlu Basım Atölyesi.
- Erman, S. , Özek, Ç. (1994). *Ceza Hukuku Özel Bölüm, Kişilere Karşı İşlenen Suçlar (TCK 448-490)*, İstanbul.
- Ergüne, E. (2020). Tehlike Suçları Bağlamında Halkı Kin ve Düşmanlığa Tahrik veya Aşağılama Suçları (TCK m 216) . *İstanbul Hukuk Mecmuası*, 78 (3), 1675-1721.
- Ertuğrul, H. (2020). 7188 Sayılı Kanun Sonrası Uzlaştırma Kurumu Üzerine Değerlendirmeler. *Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi*, (2), s. 119-138.
- Ertuğrul, H. (2020). Türk Ceza Kanunu'nda Siyasi Hakların Kullanılmasının Engellenmesi Suçu, *Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6 (2), Kırşehir.
- Ersoy, U. (2020). Ceza Hukukunun Gri Alanı Tehlike Suçları. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, 1 (41) , 27-64.
- Göktürk, N., Özgenç, İ., Üzülmöz, İ. (2012). *Ceza Hukukuna Giriş*, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını, No: 2476.
- Gülseren, F. (2013). İnternet Ortamında İşlenen Hakaret Suçları. *LAÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1), s.15-33.
- Güngör, M. (2020). Şerefe Karşı Suçlardan “Hakaret Suçu”. *Sosyal Bilimlerde Yeni Araştırmalar III*, Ankara, s.133-142.
- Hafizoğulları, Z., Özen, M. (2015). *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Kişilere Karşı Suçlar*. Ankara: Us-a.
- Karagöz, H. (2010). *Hukuk Kuralı (Regula Iuris) Kavramı*. Ankara:Seçkin.
- Katoğlu, T. (2013). Basın Yoluyla Hakaret Kavramı ve Madde Yönünden Yetki Sorunu, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, s.735-748.
- Kayanççek, M. (2008). *Şerefe Karşı Suçlar*. Ankara: Adalet.
- Kelep Pekmez, T. (2020). Türk Ceza Hukukunda Hakaret Suçu (TCK m.125). *Ceza Hukuku Dergisi*, 15 (43), s.523-565.
- Koca, M., Üzülmöz, İ. (2020). *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (On Üçüncü Baskı). Ankara: Seçkin.
- Koca, M., Üzülmöz, İ. (2013). *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*. Ankara: Seçkin.
- Kolbüken, A. (2015). Cumhurbaşkanına Hakaret Suçu Üzerinde Bir Deneme, *Ankara Barosu Dergisi*, (3), s.34-50.
- Köken, E. (2016). Şerefe Karşı Suçlar. *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, (6), s.281-309.
- Onar, A. O. (2016). *Türk Ceza Hukukunda Hakaret Suçu*. Ankara: Adalet.

- Önder, A. (1994). *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, İstanbul: Filiz.
- Özbek, V. Ö. (2008). *Yeni Türk Ceza Kanununun Anlamı (Açıklamalı-Gerekçeli-İçtihatlı)*. Ankara: Seçkin.
- Özbek, V. Ö., Kanbur, M. N., Doğan, K., Bacaksız, P., Tepe, İ., (2015). *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*. Ankara: Seçkin.
- Özen, M. (2002). Hakaret ve Sövme Suçlarında Özel Tahrik Halleri, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 52(3), s.28-49.
- Özen, M. (2006). İnternette Hakaret Suçu, *Konya Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 14(2), s.379-394.
- Özen, M. (2017). *Ceza Hukuku Özel Hükümler Dersleri*. Ankara: Adalet.
- Özgenç, İ. (2020). *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler (On Altıncı Baskı)*. Ankara: Seçkin.
- Öztekin, T. (1979). Basın Suçlarında Ceza. *Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi*. 1(2). s.4-13.
- Kocaoğlu, S. S. (2019). *Uluslararası Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Ulusal Yargı İçtihatları Çerçevesinde Hakaret Suçu (5237 sayılı TCK m.125-131)*. Ankara: Seçkin.
- Parlar, A., Banko, M. (2014). *Hakaret ve Özel Hayata Karşı Suçlar*. Adalet: Ankara.
- Parlar, A., Hatipoğlu, M. (2008). *Ceza Hukuku ve Özel Hukukta Hakaret Suçları ve Tazminat Davaları*. Ankara: Adalet.
- Sakarya, A. (2013). Gıyapta Hakaret Suçunda İhtilat Unsuru, *Ankara Barosu Dergisi*, 16(2), s.411-424.
- Sözüer, A. (1996). *Basın Suçlarında Ceza Sorumluluğu (Birinci Baskı)*. İstanbul: Alfa.
- Şahin, C., Göktürk, N. (2020). *Ceza Muhakemesi Hukuku -I- (On Birinci Baskı)*. Ankara: Seçkin.
- Şen, E. (2006). *Yeni Türk Ceza Kanunu Yorumu*. İstanbul: Vedat.
- Tahiroğlu, B., Erdoğan, B. (2018). *Roma Hukuku Dersleri (On Birinci Baskı)*. İstanbul: Der Yayınevi.
- Tatar, B. (2009). Türk Ceza Hukukunda Hakaret Suçları (Şerefe Karşı Suçlar). *Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi*.
- Tarhan Ülker, E. (2007). *Yeni Türk Ceza Yasası'nda Tehdit ve Hakaret Suçları*. Ankara: Yetkin.
- Tezcan, D., Erdem, M. R., Önok, R. M. (2014). *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, Ankara: Seçkin.
- Tulay, M. (2019). Kast Unsuru ve Cezalandırılabilirlik Şartı Ekseninde Hakaret Suçu, *Konya Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 27(3), s.573-587.
- Kamer Usluadam, A. (2015). Hakaret Suçu. *Eskişehir Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*.
- Yaman, A., Çalış, H. (2021). *İslam Hukukuna Giriş*. İstanbul: M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları.
- Yılar, H. (2010). 5237 Sayılı Türk Ceza Kanununda Hakaret Suçu (TCK 125-131

Maddeleri). *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.*

Yılmaz, E. (2001). *Hukuk Sözlüğü*. Ankara: Yetkin.

Y. 4. CD, 11.06.2014, E:2013/37160, K:2014/21301. (Yargıtay 4. Ceza Dairesi Kararı).

legaldb.freemedia.at, Erişim Tarihi: 01.05.2021.

<https://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes>, Erişim Tarihi: 01.05.2021.

<https://sozluk.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 01.05.2021.

<https://www.oyez.org/cases/1964/4>, Erişim Tarihi: 01.05.2021.

EKLER

EK 1. Yargıtay 4. Ceza Dairesinin 14.01.2021 tarihli ve Esas: 2020/29971 ve Karar: 2021/1007 Sayılı Kararı

EK 2. Yargıtay 4. Ceza Dairesi'nin 18.11.2014 tarihli ve Esas: 2014/5888 ve Karar: 2014/33320 Sayılı Kararı

EK 3. Yargıtay 4. Ceza Dairesi'nin 08.02.2021 tarihli ve Esas: 2020/19713 ve Karar: 2021/3301 Sayılı Kararı

EK 4. Yargıtay 4. Ceza Dairesi'nin 20.10.2020 tarihli ve Esas: 2020/20430 ve Karar: 2021/12755 Sayılı Kararı

**EK 1. Yargıtay 4. Ceza Dairesinin 14.01.2021 tarihli ve Esas: 2020/29971 ve
Karar: 2021/1007 Sayılı Kararı**

Yerel Mahkemece bozma üzerine verilen hüküm temyiz edilmekle, başvurunun süresi, kararın niteliği ile suç tarihine göre dosya görüşüldü;

Temyiz isteğinin reddi nedenleri bulunmadığından işin esasına geçildi.

Vicdani kanının oluştuğu duruşma sürecini yansıtan tutanaklar belgeler ve gerekçe içeriğine göre yapılan incelemede, başkaca nedenler yerinde görülmemiştir.

Ancak;

1- Hakaret fiillerinin cezalandırılmasıyla korunan hukuki değer, kişilerin onur, şeref ve saygınlığı olup, bu suçun oluşabilmesi için, davranışın kişiyi küçük düşürmeye yönelik olarak gerçekleşmesi gerekmektedir. Bir hareketin tahkir edici olup olmadığı bazı durumlarda nispi olup, zamana, yere ve duruma göre değişebilmektedir. Kişilere yönelik her türlü ağır eleştiri veya rahatsız edici sözlerin hakaret suçu bağlamında değerlendirilmemesi, sözlerin açıkça, onur, şeref, ve saygınlığı rencide edebilecek nitelikte somut bir fiil veya olgu isnadını veya sövmek fiilini oluşturması gerekmektedir.

Yargılamaya konu somut olayda; sanığın müştekiye yönelik sözlerinin, müştekinin onur, şeref ve saygınlığını rencide edici boyutta olmayıp, nezaket dışı, kaba söz niteliğinde olduğu ve hakaret suçunun unsurlarının oluşmadığı gözetilmeden, yasal olmayan ve yerinde görülmeyen gerekçe ile mahkumiyet kararı verilmesi,

2- Kabule göre de; Yargıtay bozma ilamı öncesi ilk kararda, sanık hakkında verilen hapis cezasının ertelenmesi ve aleyhe temyiz bulunmaması karşısında, 1412 sayılı CMUK'nın 326/son maddesi uyarınca hapis cezasının ertelenmesi gerektiğinin gözetilmemesi,

Bozmayı gerektirdiğinden, O Yer Cumhuriyet Savcısı ve sanık ... müdafinin temyiz nedenleri yerinde görülmeyle, tebliğnameye aykırı olarak HÜKMÜN BOZULMASINA, yargılamanın bozma öncesi aşamadan başlayıp sürdürülüp sonuçlandırılmak üzere dosyanın esas/hüküm mahkemesine gönderilmesine, 14/01/2021 tarihinde oy birliğiyle karar verildi.

**EK 2. Yargıtay 4. Ceza Dairesi'nin 18.11.2014 tarihli ve Esas: 2014/5888 ve
Karar: 2014/33320 Sayılı Kararı**

Yerel Mahkemece verilen hüküm temyiz edilmekle, başvurunun süresi ve kararın niteliği ile suç tarihine göre, hükmün tebliğ edildiği tarihte sanığın cezaevinde bulunduğu ve hükümlülük kararının tebliğine ilişkin işlemlerin 7201 sayılı Tebligat Kanunu'nun 19. maddesine uygun olmadığına anlaşılmaması karşısında, sanığın temyizi süresinde kabul edilerek dosya görüşüldü:

Temyiz isteğinin reddi nedenleri bulunmadığından işin esasına geçildi.

Vicdani kanının oluştuğu duruşma sürecini yansıtan tutanaklar belgeler ve gerekçe içeriğine göre yapılan incelemede başkaca nedenler yerinde görülmemiştir.

Ancak;

Hakaret fiillerinin cezalandırılmasıyla korunan hukuki değer, kişilerin onur, şeref ve saygınlığı olup, bu suçun oluşabilmesi için, davranışın kişiyi küçük düşürmeye matuf olarak gerçekleşmesi gerekmektedir. Bir hareketin tahkir edici olup olmadığı bazı durumlarda nispi olup, zamana, yere ve duruma göre değişebilmektedir. Kamu görevlileri veya sivil vatandaşa yönelik her türlü ağır eleştiri veya rahatsız edici sözlerin hakaret suçu bağlamında değerlendirilmemesi, sözlerin açıkça, onur, şeref, ve saygınlığı rencide edebilecek nitelikte somut bir fiil veya olgu isnadını veya sövmek fiilini oluşturması gerekmektedir.

Somut olayda, sanığın, yargılanmakta olduğu başka bir davadan tutuklu olduğu sırada cezaevi aracılığı ile Cumhuriyet Başsavcılığına hitaben gönderdiği savunma amaçlı yazı içeriğinde geçen "bu olayda sanık olarak cezalandırılmam isteniyor acaba sabıkalı olmam yapmadığım olayları yapmış gibi cezayı bana verip de vicdanen rahat olacağımı mı düşünüyorsunuz tarafsız yargı diyorsunuz sizin tarafsız yargı dediğiniz buysa böyle tarafsız yargının ....., böyle uygulanmasına veya uygulayana bende noktayı koydum. İfademi alan mahkemeye suçsuz olduğumu kanıtlayacağım, bu kararda gözünüze girsin" şeklindeki sözlerin katılanın onur, şeref ve saygınlığını rencide edici boyutta olmayıp, kaba hitap tarzı niteliğinde olduğu ve hakaret suçunun unsurlarının oluşmadığı gözetilmeden, kanuni olmayan ve yerinde görülmeyen gerekçeyle mahkumiyet kararı verilmesi,

Kanuna aykırı ve sanık E.. T..'nun temyiz nedenleri yerinde görüldüğünden tebliğnamedeki düzeltilerek onama düşüncesinin reddiyle HÜKMÜN BOZULMASINA, yargılamanın bozma öncesi aşamadan başlayarak sürdürülüp sonuçlandırılmak üzere dosyanın esas/hüküm mahkemesine gönderilmesine, 18/11/2014 tarihinde oybirliğiyle karar

verildi.

**EK 3. Yargıtay 4. Ceza Dairesi'nin 08.02.2021 tarihli ve Esas: 2020/19713 ve
Karar: 2021/3301 Sayılı Kararı**

Hakaret ve tehdit suçlarından sanık ...'nin, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 125/1, 106/1-2. cümle, 62 ve 52/2. maddeleri gereğince 1.500,00 Türk lirası ve 500,00 Türk lirası adli para cezaları ile cezalandırılmasına dair ...Asliye Ceza Mahkemesinin 15/11/2019 tarihli ve 2018/958 esas, 2019/1171 sayılı kararını kapsayan dosya incelendi.

İstem yazısında:

"1- Sanık hakkında katılana yönelik "Koray senin hayatının a...koyacağım, bu yaptığın son yanlışlar, beni bekle olur mu, her an arkanda olabilirim, o kelimelerini seçerek kullanmayı öğretecem ben sana" şeklindeki mesaj içeriği nedeniyle hakaret ve tehdit suçlarından cezalandırılmasına karar verilmiş ise de, benzer bir olay nedeniyle Yargıtay 4. Ceza Dairesinin 08/11/2018 tarihli ve 2018/4555 esas, 2018/19259 karar sayılı ilâmda, "... "seni oğullarıma sinkaf ettireceğim ." dediğinin iddia ve kabul edilmesi karşısında; bu sözlerin TCK 'nın 106/1-1. cümlesine göre mağdurun hayatına, vücut veya cinsel dokunulmazlığına yönelik bir saldırı gerçekleştireceğinden bahisle tehdit niteliğinde olduğu, sözlerinin sadece tehdit suçu kapsamında kaldığı ve sadece tehdit suçundan hüküm kurulması gerektiği gözetilmeden.." şeklinde belirtildiği üzere sanığın mağdura söylediği kabul edilen sözlerin, 5237 sayılı Kanun'un 106/1-1. cümlesinde düzenlenen bir başkasını, yakınının cinsel dokunulmazlığına yönelik bir saldırı gerçekleştireceğinden bahisle tehdit suçunu oluşturduğu gözetilmeden, ayrıca hakaret suçundan da sanığın mahkumiyetine karar verilmesinde,

2- Sanık hakkında, katılana yönelik mesaj içeriğinde söylendiği kabul edilen anılan sözlerin, 5237 sayılı Kanun'un 106/1-1. cümlesinde düzenlenen bir başkasını, cinsel dokunulmazlığına yönelik bir saldırı gerçekleştireceğinden bahisle tehdit suçunu oluşturduğu gözetilmeden, suç vasfında hataya düşülerek 5237 sayılı Kanun'un 106/1-2. cümlesi uyarınca sanığın mahkumiyetine karar verilmesinde,

İsabet görülmemiştir." denilmektedir.

I- Olay:

Sanık hakkında tehdit ve hakaret suçlarından yapılan yargılama sonucunda, sanığın mahkumiyetine karar verildiği, hükümlerin verildiği tarih itibariyle kesin olduğu, bu hükümlere karşı da kanun yararına bozma talebinde bulunulduğu görülmüştür.

II- Hukuksal Değerlendirme:

1- Bir Numaralı Talep Açısından:

TCK'nın 106/1-1. cümlesinde: “Bir başkasını, kendisinin veya yakınının hayatına, vücut veya cinsel dokunulmazlığına yönelik bir saldırı gerçekleştireceğinden bahisle tehdit eden kişi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.” denilmek sureti ile tehdit suçunun yaşama hakkına, vücut bütünlüğüne veya cinsel dokunulmazlığına yönelebileceği belirtilmiştir. Aynı maddenin ikinci cümlesinde ise: “Malvarlığı itibarıyla büyük bir zarara uğratacağından veya sair bir kötülük edeceğinden bahisle tehditte ise, mağdurun şikayeti üzerine, altı aya kadar hapis veya adlî para cezasına hükmolunur.” şeklindeki düzenlemeden tehdidin birinci cümlede sayılanlar dışındaki sair bir değere yönelik olması durumu yaptırım altına alınmıştır. TCK'nın 106/1. maddesinin ilk cümlesindeki tehdit suçu ile hakaret suçunun ayrımının belirlenmesi gerekmektedir. Fail tarafından tehdit ifadesi olarak kullanılan söz, özünde, TCK'nın 125. maddesinde belirtilen bir sövme ifadesi de olabilir. Önemli olan bu ifadenin cinsel dokunulmazlığına yönelik bir tehdit ifadesi olup olmadığıdır. Bu ifadenin cinsel dokunulmazlığına yönelik tehdit ifadesi mi yoksa sövme ifadesi mi olduğunun ayrımı olayın özellikleri, fail ve mağdurun konumu, suçun işlendiği yer ve işlenme şekli ile ifadelerin öncesinde ve sonrasındaki ifadelerden anlaşılacaktır.

Buna göre dosya kapsamında sanığın katılana yönelik; “Koray senin hayatının a.. koyacağım. Bu yaptığın son yanlışlar, bekle beni her an arkanda olabilirim, o kelimeleri seçerek kullanmayı öğreteğim ben sana.” şeklinde mesaj içeriğinin bulunması karşısında, bu ifadelerin; kullanıldığı şekil, yöneldiği kişi ve olayın kapsamından, katılanın hayatına tehdit mahiyetinde olduğu, dolayısı ile eylemin de bir bütün olarak tehdit suçunu oluşturduğu, ayrıca hakaret suçuna vücut vermediği anlaşılacakla, sanık hakkında tehdit ve hakaret suçundan iki ayrı hüküm kurulması hukuka aykırı görülmüştür.

2- İki Numaralı Talep Açısından:

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 106. maddesinde tehdit suçu düzenlenmiştir. Kanun tekniği açısından 106. maddenin birinci fıkrası içerisinde birinci ve ikinci cümle tehdit suçunun iki farklı tipini düzenleme altına almıştır. Somut olayda sanığın iddianamede tehdit olarak nitelendirilen sözleri olan: “Koray senin hayatının a.. koyacağım. Bu yaptığın son yanlışlar, bekle beni her an arkanda olabilirim, o kelimeleri seçerek kullanmayı öğreteğim ben sana.” sözlerinin katılanın hayatına yönelik olması karşısında, sanık hakkında cümlesinden TCK'nın 106/1-1. cümlesi uyarınca hüküm kurulması gerekirken vasıfta

yanılığı ile 106/1-2. cümlesinden hüküm kurulması hukuka aykırı görölmüştür.

III- Sonuç ve Karar:

Yukarıda açıklanan nedenlerle;

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının, kanun yararına bozma isteği doğrultusunda düzenlediği tebliğnamedeki düşünce yerinde göröldüğünden,

1- Hakaret ve tehdit suçlarından sanık ... hakkında, ...Asliye Ceza Mahkemesinin 15/11/2019 tarihli ve 2018/958 esas, 2019/1171 sayılı kararının, 5271 sayılı CMK'nın 309. maddesi uyarınca, aleyhe sonuç doğurmamak üzere BOZULMASINA,

2- CMK'nın 309/4-b maddesi gereğince, sonraki işlemlerin mahallinde tamamlanmasına, dosyanın Adalet Bakanlığı'na sunulmak üzere Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na TEVDİİNE, 08/02/2021 tarihinde oy birliğiyle karar verildi.

EK 4. Yargıtay 4. Ceza Dairesi'nin 20.10.2020 tarihli ve Esas: 2020/20430 ve Karar: 2021/12755 Sayılı Kararı

Yerel Mahkemece verilen hükümler temyiz edilmekle, başvurunun süresi ve kararın niteliği ile suç tarihine göre dosya görüldü:

Temyiz isteğinin reddi nedenleri bulunmadığından işin esasına geçildi.

Vicdani kanının oluştuğu duruşma sürecini yansıtan tutanaklar, belgeler ve gerekçe içeriğine göre yapılan incelemede;

1- Sanığın bir olay nedeniyle kendisine müdahale eden polis memurlarını basit tıbbi müdahale ile giderilebilecek şekilde yaralaması şeklinde gerçekleşen eyleminin; bir bütün olarak TCK'nın 265/1. maddesinde düzenlenen görevi yaptırmamak için direnme suçunu oluşturduğu gözetilmeden, sanık hakkında kasten yaralama ve görevi yaptırmamak için direnme suçlarından ayrı ayrı hüküm kurulması,

2- Dairemizce de benimsenen Ceza Genel Kurulu'nun 2013/13-293 esas, 2013/297 karar sayılı ve 11/06/2013 tarihli kararında da kabul edildiği üzere TCK'nın 43. maddesinin ikinci fıkrası; "Aynı suçun birden fazla kişiye karşı tek bir fiille işlenmesi durumunda da, birinci fıkra hükmü uygulanır" hükmünü içermekte olup, zincirleme suçtan farklı bir müessese olan ve aynı neviden fikri içtima olarak kabul edilen bu durumda, fiil yani hareket tektir ve bu fiille aynı suç birden fazla kişiye karşı işlenmektedir. Burada, hareket tek olduğu için, fail hakkında bir cezaya hükmolunacağı, ancak bu cezanın Kanun'un 43/1. maddesine göre artırılacağı öngörölmüştür. Ancak burada kastedilen, fiil ya da hareketin, doğal anlamda

değil hukuki anlamda tekliğidir. Hakaret suçunun farklı mağdurlara karşı tek fiille gerçekleştirildiğinden söz edilebilmesi için hakaretin ya da direnme fiilinin mutlaka ortak söz veya davranışlarla gerçekleştirilmiş olması şart değildir. Her bir mağdura veya mağdurlardan bazılarına özel olarak hitap edilerek hakaret içeren sözler söylenmiş veya davranışlarda bulunmuş olsa bile objektif bir gözlemcinin bakış açısıyla bakıldığında failin hareketlerinin tek bir iradi karara dayalı olduğu, aralarında yer ve zaman bakımından bağlantı bulunduğu, bu nedenle bir bütünlük oluşturduğu sonucuna ulaşılması durumunda, fiilin hukuken tek olduğu kabul edilmelidir.

Yukarıdaki açıklamalar ışığında somut olayda, sanığın hakaret olarak kabul edilen eylemlerini kısa zaman dilimi içerisinde ve aynı eylemin devamı niteliğindeki sözlerle, birden fazla katılına karşı gerçekleştirdiğinin anlaşılması karşısında, sanık hakkında belirlenecek temel cezanın sadece TCK'nın 43/2. maddesi gereğince artırılması gerektiği gözetilmeden hakaret suçundan ayrı ayrı cezalandırılmasına karar verilmesi,

Kanuna aykırı ve sanık ...'ın temyiz nedenleri yerinde görüldüğünden, tebliğnameye aykırı olarak HÜKÜMLERİN BOZULMASINA, yargılamanın bozma öncesi aşamadan başlayarak sürdürülüp sonuçlandırılmak üzere dosyanın esas/hüküm mahkemesine gönderilmesine, 20/10/2020 tarihinde oy birliğiyle karar verildi.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı, Soyadı : Ender Cihat ÖRNEK

Taranmış
Fotoğraf (isteğe bağlı)
(3.5cm x 3cm)

Eğitim Durumu

Lisans : Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Kamu Yönetimi

Mesleki Denevim

Denizbank Merkez Şubesi İç Düzenleme Yetkilisi 2018-2019

Defacto Merkez Şubesi Çevrimiçi Satış Uzmanı 2019- Halen

Yayınlar :

“Bir Yargıtay Kararı Kapsamında, Türk Ceza Kanununda Hakaret ve Kişilerin Huzur Ve Sükûnunu Bozma Suçlarının Ayırt Edilmesi Sorunu”, 7. HİTİT ÖĞRENCİ KONGRESİ, 27-30 Mayıs 2021.